

ENGLISH	Konkani
Government of Goa	गोंय सरकार
CITIZEN'S CHARTER OF DIRECTORATE OF HEALTH SERVICES(GOA STATE)2024	भलायकी सेवा संचालनालयाची नागरीक सनद (गोंय सरकार)2024
DIRECTORATE OF HEALTH SERVICES CAMPAL, PANAJI-GOA website : www.dhsgoa.gov.in email : dir-heal.goa@nic.in	भलायकी सेवा संचालनालय कांपाल, पणजी – गोंय संकेतथळ : www.dhsgoa.gov.in ई-मेल : dir-heal.goa@nic.in
FOREWORD	प्रस्तावनां
Today in addition to the facilities in Government sector, private services also play a significant role in providing health care. In order that the health care does not become a tool for exploitation of the vulnerable section, Government of India has taken measures such as Consumer Protection Act, accreditation of Private Hospitals etc. The Consumer Protection Act seeks to provide better protection to the interest of the consumers and settlement of consumer disputes and matters connected therewith. As such, the health care providers in the country are now alert to the need of providing quality health care. Accreditation is a kind of star rating, as existing in the case of tourism industry, on the basis of levels of service, efficiency as well as cleanliness. Thus, accreditation involves the evaluation of health care facility's performance. The main aim of Citizen's Charter is to raise quality, extend accountability besides providing information, choice and redressal mechanism.	आयज, भलायकी सेवा दिवंक सरकारी क्षेत्रांतल्या सुविधां वांगडाच, खाजगी सेवा लेगीत म्हत्वाची भुमिका निभायता. भलायकी सेवा हे दुर्बळ घटकांच्या शोशणाचे साधन जावचें न्हय, ते खातीर भारत सरकारान ग्राहक संरक्षण अधिनेम, खाजगी हॉस्पिटलाची मान्यता आनी हेर उपाययोजना केल्यात. ग्राहकांच्या हिताचे रक्षण करप आनी तांचे कडेन संबंदीत ग्राहकांचे विवाद आनी बाबी सोडोवप हो ग्राहक संरक्षण अधिनेमाचो हेतू जावन आसा. अशे तरेन देशांतली भलायकी सेवा पुरवणदार आतां दर्जेदार भलायकी सेवा दिवपाची गरज म्हूण सतर्क आसात. पर्यटन उद्येगाच्या बाबतींत, सेवा, कार्यक्षमताय तशेंच नितळसाणेच्या स्तराच्या आदाराचेर, मान्यताय हो एक प्रकारचो तारांकीत मानांकन आसा. ते खातीर, अशे तरेन मान्यतायेंत भलायकी सेवाच्या कामगिरीचें मुल्यांकन करप आसता. माहिती, निवड आनी निवारण यंत्रणा प्रदान करपाच्या अतिरिक्त गुणवत्ता, जबाबदारी वाडोवप हे नागरीक सनदेचे मुखेल उद्दिष्ट जावन आसा.
Equity of access to health facilities and	भलायकी सुविधांच्या उपलब्धतायेची

<p>securing a prominent place for health in the overall developmental framework is one of our major concerns. At the ground level, a number of key issues need to be addressed viz. better management, more efficient administration, greater accountability and improved quality and performance of services in the health sector. Until recently the provider has dominated in the provision of health services. The focus now has to be on the user. Accordingly the charter sees the public services through the eyes of those who use them. I am sure the up-dated “Citizen’s Charter” would contribute in a significant manner in bringing together the provider and the user for further improving the health care delivery system. Needless to mention that success of this charter would largely depend on the support and co-operation we receive from the users.</p>	<p>समानता आनी सर्वांगीण विकासाच्या चौकटीत भलायके खातीर म्हत्वाचे स्थान मेळोवप हो आमचो मुखेल हेतू आसा. मुळाव्या पांवड्यार, बरे वेवस्थापन, चड कार्यक्षम प्रशासन, चड जापसालदारकी आनी भलायकी क्षेत्रांतल्या सेवांची गुणवत्ता आनी कामगिरी सुदारप अशे जायते म्हत्वाचे प्रस्न हाताळपाची गरज आसा. आतां मेरेन भलायकी सेवा दिवपाचे प्रदात्याचें वर्चस्व आसा. आतां वापरकर्त्यांचेर लक्ष केंद्रीत करचे पडटले. ते वरवीं सनद भौशीक सेवां कडेन तांचो वापरकर्त्यांच्या नजरेंतल्यान पळयता. म्हाका खात्री आसा की अद्ययावत केल्लें "नागरीक सनद" भलायकी सेवा पुरवण पद्दत आनीकूय सुदारपा खातीर पुरवणदार आनी वापरकर्त्यांक एकठांय हाडपाक म्हत्वाचें योगदान दितलें. ह्या सनदेचें यश चड करून वापरकर्त्यांक मेळपी आदार आनी सहकार्यांचेर आदारून उरतलें हें सांगपाची गरज ना.</p>
<p><i>Panaji - Goa.</i> <i>Dated: 30/ 01 /2025</i></p>	<p><i>पणजी-गोंय.</i> <i>तारीख:30/ 01 /2025</i></p>
<p>(Arunkumar Mishra) Secretary (Health)</p>	<p>(अरुणकुमार मिश्रा) सचीव (भलायकी)</p>
<p>INTRODUCTION</p>	<p>वळख</p>
<p>Goa is considered as one of the best performing states in the health & medical care. Directorate of Health Services (DHS) has an important role in the provision and administration of health services. In order to raise the quality, extend accountability and deliver the services fairly, effectively and courteously, ‘Citizen’s Charter’ for Directorate of Health Services has been prepared. The charter seeks to provide a framework which enables our users to know:</p>	<p>गोंय राज्य हें भलायकी आनी वैजकीय सेवेंत सगळ्यांत बरी कामगिरी करपी राज्यां मदलें एक अशें मानतात. भलायकी सेवा पुरवण आनी प्रशासनांत भलायकी सेवा संचालनालयाची (डीएचएस) म्हत्वाची भुमिका आसा. दर्जो वाडोवंक, जापसालदारकी वाडोवंक आनी सेवा न्यायी, प्रभावीपणान आनी विनम्रतायेन दिवंक भलायकी सेवा संचालनालया खातीर</p>

	'नागरीक सनद' तयार केल्या. सनद एक अशी चौकट दिवपाचो यत्न करता, जी आमच्या वापरकर्त्यांक जाणून घेवंक सक्षम करता:
<ul style="list-style-type: none"> • The services available in the hospitals and other institutions under the Directorate. • The quality of services they are entitled to. • The means for redressal of complaints regarding denial or poor quality of service. 	<ul style="list-style-type: none"> • संचालनालया अंतर्गत हॉस्पिटलांनी आनी हेर संस्थांनी उपलब्ध आशिल्ल्यो सेवा. • तांकां मेळपी सेवांचो दर्जो. • सेवा न्हयकारप वा उण्या दर्ज्याच्या सेवे संबंदीच्या कागाळींचे निवारण करपाचें साधन.
Thus, the essential principles behind the charter are to ensure transparency, public participation and accountability as also quality service, besides information, choice and redressal mechanism wherever possible.	अशे तरेन, जंय शक्य आसा थंय माहिती, निवड आनी निवारण यंत्रणे अतिरिक्त पारदर्शकताय, भौशीक वांटो आनी जापसालदारकी तशेंच दर्जेदार सेवा सुनिश्चीत करप ही सनदे फाटली आवश्यक तत्वां आसात.
Achievements in Health Care system in Goa	गोंयच्या भलायकी सेवा वेवस्थेंत मेळिल्लीं कामगिरी
➤ Goa has been able to reduce the birth, death, and Infant Mortality Rate more drastically in the post Liberation period.	➤ गोंय मुक्तताये उपरांत जल्म, मरण आनी शिशू मृत्यू दर चड प्रमाणांत उणें करूंक गोंय राज्याक येस आयलां.
➤ Health care system has been able to make positive contribution towards increasing life expectancy.	➤ आयुर्मान वाडोवंक भलायकी सेवा यंत्रणा सकारात्मक योगदान दिवंक सक्षम जालां.
➤ Health Care system has been able to reduce Maternal Mortality by achieving almost 98% institutional deliveries and a vigorous antenatal checkup programme.	➤ भलायकी जतनाय वेवस्थेक सुमार 98 टक्के संस्थात्मक बाळंटेर आनी बाळंटेरा पयलींची खर तपासणी कार्यक्रम साध्य करून आवयचें मरण उणें करपाक येस मेळ्ळां.
➤ The Child Immunization coverage is 89 % (Govt. of India dashboard).	➤ भुरग्यांचें लसीकरण कव्हेरज 89 टक्के आसा (भारत सरकार डॅशबोर्ड).
➤ There is significant decline in Anemia in mothers and children malnutrition and Communicable diseases.	➤ आवय आनी भुरग्यां मदीं कुपोषण आनी संसर्गजन्य दुयेंसां मदीं अशक्तपणाचें प्रमाण बरेंच उणें जालां.

Challenges before the present health care system in Goa	गोंयच्या सद्याच्या भलायकी सेवा वेवस्थे मुखार आम्हानां
➤ The size of the elderly population (65+) has increased.	➤ वृद्ध लोकसंख्या (65 +) वाडला.
➤ The declining sex ratio in the age-group 0-6 years.	➤ 0-6 वर्सां पिरायेच्या गटांत उणें जावपी लिंगगुणोत्तर.
➤ Increase in lifestyle disorders (Non-Communicable Diseases) and road traffic accidents.	➤ जिणे पद्दतींत विकार (संसर्ग नाशिल्ले दुयेंसां) आनी रस्तो येरादारी अपघातांत वाड
HEALTH STRUCTURE & SERVICES IN GOA	गोंयांतली भलायकी रचणूक आनी सेवा
Goa has one of the most extensive health infrastructures in India. Directorate of Health Services has an important role to perform in Health delivery by providing preventive, promotive, curative and rehabilitative health services to the people through primary health care approach. The health care infrastructure has been developed as a three-tier system namely, Primary, Secondary, and Tertiary care.	गोंयांत भारतांतली एक व्यापक भलायकी साधनसुविधा आसा. प्राथमीक भलायकी जतनाय पद्दतीन लोकांक प्रतिबंधात्मक, प्रोत्साहक, उपचारात्मक आनी पुनर्वसन करपी भलायकी सेवा दिवन भलायकी पुरवण करूंक भलायकी सेवा संचालनालयाची म्हत्वाची भुमिका आसा. प्राथमीक, माध्यमीक आनी तृतीयक अशी त्रिस्तरीय प्रणाली म्हूण भलायकी सेवा साधनसुविधा विकसीत केल्यात.
Sub- Centres (225)	उप-केंद्र (225)
Sub-Centre is the most peripheral contact point between the Primary Health Care System and the community and is manned generally by Multi-Purpose Health Workers (Male & Female) and an Attendant.	उपकेंद्र हो प्राथमीक भलायकी सेवा प्रणाली आनी समुदाय हांचे मदले सगळ्यांत परिधीय संपर्क बिंदू आसा आनी सामान्यता भोवउद्देशीय भलायकी कर्मचारी (दादले आनी बायलो) आनी एक परिचर कार्यरत आसतात.
Rural Medical Dispensaries (32)	ग्रामीण वैजकीय दवाखाने (32)
In addition, there are Rural Medical Dispensaries (RMDs 32 in number) in remote and inaccessible areas manned by a Rural Medical Officer and Pharmacist and an attendant where regular OPDs are conducted.	हाचे अतिरिक्त, ग्रामीण आनी दुर्गम भागांत ग्रामीण वैजकीय दवाखाने (आरएमडीची संख्या 32) आसात, जाचे वेवस्थापन ग्रामीण वैजकीय अधिकारी आनी फार्मासिस्ट आनी एक परिचारक करतात, जंय नेमान ओपीडी आसता.

Primary Health Centres (24)	प्राथमीक भलायकी केंद्रां (24)
Primary Health Centres catering 24x7 emergency services with attached hospitals ranging with 12 to 42 beds. In all there are 24 Primary Health Centres. Out of which 12 have attached hospitals and headed by a Health Officer and the remaining 12 PHCs are non-bedded providing only OPD facilities and headed by Medical Officers. The PHCs are the nodal agencies to provide preventive, promotive, curative services.	प्राथमीक भलायकी केंद्रांत 24 वरां आपत्कालीन सेवा पुरवण करतात आनी संलग्न रुग्णालया 12 ते 42 खाटींची आसात. वट्ट 24 प्राथमीक भलायकी केंद्रां आसात. तांतूंतली 12 हॉस्पिटलां संलग्न आसून तांचे प्रमुख भलायकी अधिकारी आसात आनी उरिल्ले 12 प्राथमीक भलायकी केंद्रा फकत ओपीडी सुविधा पुरवण आनी वैजकीय अधिकाऱ्याच्या अंतर्गत आसात. प्रतिबंधक, प्रोत्साहक, उपचारात्मक सेवा दिवंक पीएचसी ह्यो नोडल एजन्सी आसात.
Urban Health centres (4)	शारी भलायकी केंद्रां (4)
There are four Urban Health Centres each located at Panaji, Mapusa, Margao and Vasco providing public health services in these towns.	पणजी, म्हापशें, मडगांव आनी वास्को हांगा दरेकी चार शारी भलायकी केंद्रां आसात जीं ह्या शारांनी भौशीक भलायकी सेवा दितात.
Community Health Centres (6)	समुदाय भलायकी केंद्रां(6)
The Community Health Centres cater 24x7 emergency services with attached hospitals and headed by a Health Officer. The services of specialist doctors are made available along with additional facilities.	समुदाय भलायकी केंद्रां संलग्न हॉस्पिटलां सयत 24x7 आपत्कालीन सेवा पुरवण करतात आनी भलायकी अधिकारी फुडारपण करता. विशेशज्ञ दोतोरान्ची सेवा तशेंच अतिरिक्त सुविधा उपलब्ध करून दितात.
Sub District Hospital (2)	उप-जिल्लो हॉस्पिटल (2)
Two Sub District Hospitals are established at Ponda and at Chicalim and renders 24x7 medical services.	फोंडें आनी चिकली हांगा दोन उप-जिल्ले हॉस्पिटलां स्थापन केल्यात आनी 24x7 वैजकीय सेवा दितात.
District Hospitals (2)	जिल्लो हॉस्पिटलां (2)
There are two District Hospitals in Goa. In South Goa District, South Goa District Hospital, Margao and in North Goa District, North Goa District Hospital, Mapusa. They render secondary care services with specialist in different faculties.	गोंयांत दोन जिल्लो हॉस्पिटलां आसात. दक्षीण गोंय, मडगांव हांगा दक्षीण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल आनी उत्तर गोंय, म्हापशें हांगा उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल आसा. ते वेगवेगळ्या विभागांतल्या तज्ञां वांगडा दुय्यम काळजी सेवा दितात.

Other Hospitals (1)	आनी हेर हॉस्पिटलां (1)
There is one other hospital namely T.B. Hospital, Margao under this Directorate.	ह्या संचालनालया अंतर्गत टी.बी. हॉस्पिटल, मडगांव हें आनीक एक हॉस्पिटल आसा.
OUT PATIENT DEPARTMENTS (OPDS)	बाह्यरुग्ण विभाग (ओपीडी)
➤ OPDs are conducted in all the Hospitals, CHCs PHCs, RMDs, Homeopathic & Ayurvedic Clinics, STD clinics UHCs except (UHC Vasco), on all working days i.e. except Sundays and Public Holidays.	➤ (यूएचसी वास्को) सोडल्यार सगळी हॉस्पिटलां, सीएचसी, पीएचसी, आरएमडी, होमियोपॅथी आनी आयुर्वेदीक क्लिनिक, एसटीडी क्लिनिक यूएचसीत आयतार आनी भौशीक सुटयो सोडल्यार सगळ्या कामकाजाच्या दिसा ओपीडी आसता.
Days	दीस
Monday to Friday	सोमार ते शुक्रार
Saturday	शेनवार
9.00 a.m. to 1.00 p. m.	सकाळी 9.00 ते दनपरा 1.00
2.00 p.m. to 4.30 p.m.	दनपार 2.00 ते सांजेचे 4.30
9.00 a.m. to 1.00 p.m.	सकाळी 9.00 ते दनपरा 1.00
➤ Weekly OPDs on fixed days are generally conducted in all the sub-centres.	➤ सगळ्या उप-केंद्रांनी सादारणपणान थारावीक दिसांनी सप्तकी ओपीडी आसता.
➤ Each patient attending OPD has to pay Rs.20/= (Rupees twenty only) and at District Hospitals at Mapusa/ Margao and Sub District Hospitals at Ponda/Chicalim Rs. 100/- (Rs. One hundred only) as registration fee for OPD paper except medico-legal cases, prisoners brought by police, pregnant women and sick neonates.	➤ मेडिको-लिगल केशी, पुलिसांनी हाडिल्ले कैदी, गुरवार बायलो आनी दुयेंत नवजात शिशू सोडल्यार ओपीडीचेर वचपी दरेका पिडीत व्यक्तीक रु. 20/= (फकत वीस रुपया) भरचे पडटात आनी म्हापशें/मडगांवच्या जिल्लो हॉस्पिटलांत आनी फोंडें/चिकलींच्या उप-जिल्लो हॉस्पिटलांत रु. 100/- (रु. फकत शंबर) ओपीडी पेपरा खातीर नोंदणी शुल्क फारीक करची पडटा.
➤ OPD consultations, investigations	➤ संचालनालया अंतर्गत आशिल्ल्या

and treatment are free in all the hospitals and other centers under the Directorate. However, in two District Hospitals only for certain categories, investigations are charged as per the rates notified by the Government.	सगळ्या हॉस्पिटलांनी आनी हेर केंद्रांनी ओपीडी सल्लागार सेवा, तपासणी आनी उपचार फुकट आसतात. पूण दोन जिल्ले हॉस्पिटलांनी फकत कांय श्रेणीं खातीर सरकारान अधिसूचीत केल्ल्या दरा प्रमाणें तपासणेचें शुल्क घेतात.
➤ Medical Certificates / NOCs are issued on the fees as prescribed and notified by the Government.	➤ सरकारान नेमून दिल्ल्या आनी अधिसूचीत केल्ल्या शुल्काचेर वैजकीय प्रमाणपत्रां/एनओसी दितात.
INPATIENT DEPARTMENTS (IPDS)	आंतररुग्ण विभाग (आयपीडीएस)
➤ IPDs are functioning in all Hospitals, CHCs, PHCs (except Colvale, Corlim, Chinchinim, Loutolim, Cortalim, Ponda, Navelim, Porvorim, Mayem, Chimbel, Saligao and Ribandar).	➤ (कोलवाळे, खोर्ली, चिंचोणें, लोटलें, कुठ्ठा लें, फोंडे, नावेलीं, पर्वेरी, मयें, चिंबल, साळगांव आनी रायबंदर सोडल्यार) सगळ्या हॉस्पिटलांनी, सीएचसीनी, पीएचसीनी आयपीडी काम करतात.
➤ All patients who need hospitalization are admitted as inpatients and treated free, inclusive of diet.	➤ हॉस्पिटलांत भरती करपाची गरज आशिल्ल्या सगळ्या दुयेंतींक आंतररुग्ण म्हूण दाखल करतात आनी आहारा सयत फुकट उपचार करतात.
➤ Every patient is issued one Attendant Pass.	➤ दर एका दुयेंतीक एक अटेंडंट पास दितात.
➤ Visitors are generally allowed during visiting hours only i.e. 4.00 pm to 6.00 pm.	➤ भेटेक आयिल्ल्या व्यक्तीक सादारणपणान फकत भेट दिवपाच्या वेळार म्हणल्यार सांजेच्या 4.00 ते सांजेच्या 6.00 वरां मेरेन भेट दिवपाक परवानगी आसता.
➤ Patients from the other States are charged Rs. 50 per bed per day and consultation charges Rs.300. (DeenDayalSwasthyaSevaYojana (DDSSY) is not available for patients from neighboring States.)	➤ हेर राज्यांतल्या दुयेंतींक दर दिसा दरेका खाटीक 50 रुपया आनी सल्लागार सेवा शुल्क 300 रुपया फारीक करचे पडटात. (दीन दयाल स्वास्थ्य सेवा येवजण (डीडीएसएसवाय) शेजारच्या राज्यांतल्या दुयेंतींक उपलब्ध ना.)
LABORATORY SERVICES	प्रयोगशाळा सेवा

➤ In all the CHCs, PHCs and UHCs laboratory services are available for conducting routine basic investigations.	➤ सगळ्या सीएचसीत नेमान प्राथमीक तपासणे खातीर पीएचसी आनी यूएचसी प्रयोगशाळा सेवा उपलब्ध आसता.
➤ In both District Hospitals facilities of biochemistry in addition to other routine investigations are available.	➤ दोनूय जिल्ले हॉस्पिटलांनी हेर नेमान चांचणे वांगडाच जैवरसायनशास्त्राच्यो सुविधा उपलब्ध आसा.
➤ Malaria parasite testing facilities are available at PHCs/CHCs/Hospitals, at malaria clinic at Head Quarters (DHS) Campal, Panaji.	➤ मलेरिया परजीवी चांचणी सुविधा पीएचसी/सीएचसी/हॉस्पिटलांत, मलेरिया क्लिनिक मुख्यालय (डीएचएस) कांपाल, पणजे हांगा उपलब्ध आसा.
➤ In both District Hospitals facilities for ECG are available. Also, ultrasound, X-ray, CT scan facilities are available.	➤ दोनूय जिल्लो हॉस्पिटलांनी ईसीजी सुविधा उपलब्ध आसा. तशेंच, अल्ट्रासाउण्ड, क्ष-किरण, सीटी स्कॅन सुविधा उपलब्ध आसा.
CASUALTY AND EMERGENCY SERVICES	अपघात आनी आपत्कालीन सेवा
➤ Casualty and emergency services are provided 24 x 7 in all the hospitals, CHCs, and PHCs with attached beds.	➤ सगळ्या हॉस्पिटलांनी, सीएचसीनी आनी पीएचसीनी संलग्न खाटीं सयत 24x7 वरां अपघात आनी आपत्कालीन सेवा दितात.
➤ Patients requiring specialized investigations/treatment are referred to the nearest CHC/District Hospital/Goa Medical College depending on the case, after providing proper medical aid within the scope of the equipments and the facilities available at Health Centre / Hospital. List of Government Hospitals, Health Centers with Beds under DHS in Goa is annexed at Annexure - I	➤ विशेश तपास/उपचारांची आवश्यकता आशिल्ल्या दुयेंतीक उपकरणां आनी भलायकी केंद्र/हॉस्पिटलांत उपलब्ध सुविधांच्या कार्यक्षेत्रांत योग्य वैजकीय मजत दिल्या उपरांत केशी प्रमाणें लागींच्या सीएचसी/जिल्लो केंद्र/गोंय वैजकीय महाविद्यालयांत धाडटांत. गोंयांत डीएचएस खाला खाटीं आशिल्ल्या सरकारी हॉस्पिटलां, भलायकी केंद्रांची वळेरी परिशिष्ट-1 त जोडल्या.
AMBULANCE SERVICES	रुग्णवाहिका सेवा

The ambulance services are available in all the Hospitals.	सगळ्या हॉस्पिटलांनी रुग्णवाहिका सेवा उपलब्ध आसा.
BLOOD BANKS	रगतपेढी
There are two blood banks, one each at Hospicio Hospital, Margao and North Goa District Hospital, Mapusa.	हॉस्पिसियो हॉस्पिटल, मडगांव आनी उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें हांगा दरेकी एक रगतपेढी आसा.
The address and contact phone Nos of Blood Banks attached to district hospitals are given below.	जिल्लो हॉस्पिटलांक जोडिल्ल्या रगतपेढीचो पत्तो आनी संपर्क फोन क्रमांक सकयल दिल्ल्यात.
Address	पत्तो
Hospicio Hospital, Margao	हॉस्पिसियो हॉस्पिटल, मडगांव
North Goa District Hospital, Mapusa	उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें
Telephone Nos.	दूरभास क्र.
2703801	2703801
2262291 ext-260	2262291 ext-260
<u>MEDICAL STORE DEPOT (MSD):-</u>	<u>वैजकीय स्टोर डेपो (एमएसडी):-</u>
➤ Medical Store Depot is responsible for procuring and distributing medical equipments and medicines to all the Hospitals, and Health Centres.	➤ सगळ्या हॉस्पिटलांनी आनी भलायकी केंद्रांनी वैजकीय उपकरणां आनी वखदां मेळोवपाची आनी वांटपाची जापसालदारकी वैजकीय स्टोर डेपोचेर आसता.
➤ The Medical Store Depot supplies Drugs, which includes Allopathic, Ayurvedic & Homeopathic and Surgical items including Chemicals and reagents to all RMDs, PHC's, CHC's and district hospitals under Directorate of Health Services. It also supplies Machinery and Equipments, CT Scan, X-Ray, Ultrasound and Dental facilities are available at the Centres. CT scan is available at South & North District Hospital .	➤ वैजकीय स्टोर डेपो वखदां पुरवण करतात, जातूंत भलायकी सेवा संचालनालया खाला आशिल्ल्या सगळ्या आरएमडीएस, पीएचसी, सीएचसी आनी जिल्लो हॉस्पिटलांक रसायनां आनी अभिकर्मकां सयत एलोपॅथिक, आयुर्वेदीक आनी होमियोपॅथिक आनी सर्जिकल वस्तूंचो आसपाव जाता. तशेंच केंद्रांचेर मशिनरी आनी उपकरणां, सीटी स्कॅन, क्ष-किरण, अल्ट्रासाउण्ड आनी दांतांची सुविधा उपलब्ध आसा.

	दक्षीण आनी उत्तर जिल्लो हॉस्पिटलांत सीटी स्कॅन उपलब्ध आसा.
Under Allopathic Medicines, the following categories of drugs are available:	एलोपॅथीक वखदां अंतर्गत सकयल दिल्ल्या प्रकाराची वखदां उपलब्ध आसात.
1. Anaesthetics	1. भेरावणी
2. Analgesics, Antipyretics, Non-Steroidal Anti Inflammatory Medicines	2. अॅनाल्जेसिक्स, अॅटीपायरेटिक्स, नॉन-स्टेरॉयडल अॅटी इन्फ्लेमेटरी वखदां
3. Antiallergies and medicines used in poisoning	3. विशाणूंत वापरिल्लीं एण्टीअलर्जी आनी वखदां
4. Anticonvulsants/Antiepileptics.	4. एण्टीकॉन्व्हलसेंट्स / एण्टीपिलेप्टिक्स.
5. Anti infective medicines	5. संसर्गविरोधी वखदां
6. Anti Parkinsonism medicines	6. एण्टीपार्किन्सोनिझम वखदां
7. Medicines affecting the blood	7. रगताचेर परिणाम करपी वखदां
8. Blood products and plasma substitutes	8. रगत उत्पादनां आनी प्लाझमाचे पर्याय
9. Cardiovascular medicines	9. कार्डिओव्हॅस्कुलर संबंदी वखदां
10.Dermatological medicines	10.त्वचाविज्ञानीक वखदां
11.Disinfectants and Antiseptics	11. जंतुनाशक आनी एण्टिसेप्टीक
12.Diuretics	12. मूत्रवर्धक
13.Gastrointestinal medicines	13. जठरांत्रीय वखदां
14.Hormones & other Endocrine medicines	14. संप्रेरक आनी हेर अंतःस्रावी वखदां
15.Blood Glucose testing stripes and corresponding Glucometer	15. रगत ग्लुकोज चांचणी पट्ट्यो आनी संबंदीत ग्लुकोमीटर
16.Immunologicals (Sera, Immunoglobulins and vaccines)	16. इम्युनोलॉजिकल (सेरा, इम्युनोग्लोब्युलिनस आनी लस)
17.Muscle Relaxants (peripherally acting) and cholinesterase inhibitors	17. स्नायू शिथील करपी (परिधीय कार्य करपी) आनी कोलिनेस्टेरेस अवरोधक
18.Oxytocics and other Antioxytocics	18. ऑक्सिटोसिक्स आनी हेर अँटिऑक्सिटोसिक्स
19.Medicines acting on Respiratory tract	19.श्वसनमार्गाचेर काम करपी वखदां

20. Solutions correcting water, electrolyte and acid base disturbances	20. उदक, इलॅक्ट्रोलाइट आनी आम्ल क्षारांतले अडथळे पयस करपा खातीर उपाय
21. Vitamins and Minerals	21. जीवनसत्त्वां आनी खनिजां
22. Ear, Nose and Throat Medicines for Children	22. भुरग्यां खातीर कान, नाक आनी घशा खातीरचीं वखदां
23. Specific medicines for Neonatal care	23. नवजात शिशूच्या देखरेखी खातीर खास वखदां
24. Medicines for Ophthalmic use.	24. दोळ्यां संबंधी वापरा खातीर वखदां
➤ All the lifesaving and essential drugs are continuously made available to all the hospitals, PHC's and CHC's under Directorate of Health Services as per their requirements by floating Public Tenders.	➤ सगळी जीवनरक्षक आनी आवश्यक वखदां भौशीक निविदा काडून भलायकी सेवा संचालनालया अंतर्गत सगळीं हॉस्पिटलां, पीएचसी आनी सीएचसी हांका तांच्या गरजे प्रमाणें सातत्यान उपलब्ध करून दितात.
<u>NATIONAL RURAL HEALTH MISSION- NATIONAL PROGRAMMES REPRODUCTIVE AND CHILD HEALTH SERVICES (RCHS)</u>	<u>राष्ट्रीय ग्रामीण भलायकी मोहीम-राष्ट्रीय कार्यक्रम प्रजनन आनी भुरग्यांची भलायकी सेवा (आरसीएचएस)</u>
RMNCAH+N	आरएमएनसीएच+एन
State Family Welfare Bureau caters to the 7 components under the RMNCAH+N strategy i.e. Reproductive Health, Maternal health, Neonatal health, Child health, Adolescent health & Nutrition. It is a comprehensive sector wide flagship programme under the umbrella of Government of India's National Health Mission.	राज्य कुटुंब कल्याण ब्युरो आरएमएनसीएच + एन धोरणां अंतर्गत 7 घटक पुरवण करतात, म्हणळ्यार प्रजनन भलायकी, आवय भलायकी, नवजात भलायकी, भुरग्यांची भलायकी, किशोर भलायकी आनी पोशण. भारत सरकाराच्या राष्ट्रीय भलायकी मोहिमेच्या छत्राखाला हो एक व्यापक क्षेत्रव्यापी मुखेल कार्यक्रम आसा.
<u>Reproductive health:</u>	<u>प्रजनन भलायकी:</u>
➤ Reproductive health refers to the well-being of individuals in all aspects related to their reproductive systems, including physical, mental, and social dimensions. It encompasses the ability to lead a	➤ प्रजनन भलायकी म्हणळ्यार शारिरीक, मानसीक आनी समाजीक आयामां सयत तांच्या प्रजनन पद्दती कडेन संबंदीत आशिल्ल्या सगळ्या पैलूंत व्यक्तींचें कल्याण करप. हातूंत

responsible and safe sexual life, as well as the capability to reproduce healthy offspring and the freedom to make informed choices about reproduction. It includes education on sexual rights, prevention of sexually transmitted infections (STIs), and access to safe sexual practices.	जापसालदार आनी सुरक्षीत लैंगीक जीवन जगण्याची क्षमताय, तशेंच निरोगी संतती प्रजनन करपाची क्षमताय आनी प्रजनना विशीं माहितीपूर्ण निवड करपाचे स्वातंत्र्य समावेश आसा. हातूंत लैंगीक हक्क, लैंगीक संक्रमण थांबोवप (एसटीआय) आनी सुरक्षीत लैंगीक पद्धतींत प्रवेश हे विशीं शिक्षणाचो आसपाव आसा.
Key aspects of reproductive health include:	प्रजनन भलायकेच्या मुखेल पैलूंचो आसपाव:
➤ Family Planning: Provide individuals and couples with the ability to control the timing and spacing of their children through contraception, fertility treatments, and guidance on reproductive choices.	➤ कुटुंब नियोजन: गर्भनिरोधक, प्रजनन उपचार, आनी प्रजनन निवडीचेर मार्गदर्शना वरवीं व्यक्तीक आनी जोडप्याक तांच्या भुरग्यांचो वेळ आनी अंतर नियंत्रीत करपाची क्षमता प्रदान करप.
➤ Sexual and Reproductive Rights: Ensuring that individuals have access to the necessary information, services, and support to make choices about their reproductive health without discrimination or coercion.	➤ लैंगीक आनी प्रजनन हक्क: भेदभाव वा जबरदस्ती करनासतना तांच्या प्रजनन भलायकी बद्दल निवड करपा खातीर व्यक्तींक आवश्यक माहिती, सेवा आनी समर्थन उपलब्ध आसा हाची खात्री करप.
➤ Access to Healthcare Services: Providing access to reproductive healthcare services such as regular check-ups, STI testing and treatment, prenatal and postnatal care, abortion services (where legal), and fertility treatments.	➤ भलायकी सेवेंत प्रवेश: नेमान तपासणी, एसटीआय चांचणी आनी उपचार, बाळंटेरा पयलींची आनी बाळंटेरा उपरांतची जतनाय, गर्भपाताची सेवा (कायदेशीर आसल्यार), आनी प्रजनन उपचार अश्यो प्रजनन भलायकी सेवा उपलब्ध करून दिवप.
➤ Prevention of Reproductive Health Issues: Education on the prevention and management of common reproductive health problems, such	➤ प्रजनन संबंदी भलायकी समस्यांचीं तजवीज: मासीक पाळीचे विकार, वंध्यत्व, प्रजनन कर्करोग (देखीक

as menstrual disorders, infertility, reproductive cancers (e.g., cervical, breast), and STIs.	सर्विकल, स्तन) आनी एसटीआय हे सारख्या सामान्य प्रजनन भलायकी समस्यांच्या प्रतिबंध आनी वेवस्थापना विशींचें शिक्षण.
Reproductive health emphasizes the importance of safe, equitable, and informed choices regarding reproduction, aiming to reduce maternal and infant mortality, improve quality of life, and promote gender equality. It is a crucial component of overall public health and human rights.	प्रजनन भलायकी प्रजनना संबंधी सुरक्षीत, न्याय्य आनी माहितीपूर्ण निवडींच्या म्हत्वांचेर जोर दिता, जाचें उद्दीष्ट अशें आसा की आवयचें आनी अर्भकाचे मृत्यू दर कमी करप, जीवनाची गुणवत्ता सुदारप आनी लैंगिक समानतेक प्रोत्साहन दिवप. एकंदरीत भौशीक भलायकी आनी मानवी हक्कांचो हो एक म्हत्वाचो घटक आसा.
<u>Maternal Health</u>	<u>आवयची भलायकी</u>
As part of reproductive health, maternal health addresses the care and well-being of women during pregnancy, childbirth, and the postpartum period.	प्रजनन भलायकीचो एक भाग म्हूण, आवयची भलायकी ही गुरवारपणार, प्रसुती आनी प्रसुती उपरांत जतनाय आनी कल्याण हाचेर लक्ष केंद्रीत करता.
Following are the initiatives under Maternal Health:	आवयच्या भलायकी संबंदीत उपक्रम सकयल दिल्ले प्रमाणें आसा:
➤ Janani Shishu Suraksha Karyakram (JSSK): is a Government initiative to reduce out-of-pocket expenses related to maternal and newborn care.	➤ जननी शिशू सुरक्षा कार्यक्रम (जेएसएसके): आवय आनी शिशूच्या देखरेखी संबंदीत खर्च कमी करपाक हो एक सरकारी उपक्रम आसा.
Entitlements for Pregnant Women & Sick Infants (up to 1 Year):	गुरवार बायल आनी दुयेंत शिशू खातीर अधिकार (1 वर्स मेरेन):
<ul style="list-style-type: none"> • Free delivery • Free drugs and consumables • Free diagnostics (Blood, urine tests & USG) • Free diet during stay • Free provision of blood • Free transport. • Exemption from all kinds of user charges. 	<ul style="list-style-type: none"> • फुकट डिलिव्हरी • फुकट वखदां आनी वापरपाच्यो वस्तू • फुकट निदान (रगत, मुताची चांचणी आनी यूएसजी) • रावपा वेळार फुकट आहार • फुकट रगताची वेवस्था • फुकट येरादारी • वापरकर्ता शुल्काची सगळ्या प्रकारांत सूट.

➤ Pradhan Mantri Surakshit Matritava Abhiyan (PMSMA):	➤ प्रधानमंत्री सुरक्षित मातृत्व अभियान (पीएमएसएमए):
<ul style="list-style-type: none"> Antenatal checkups by obstetrician/MOs on predefined days of every month (at DHs, SDHs, CHCs, selected PHCs). 	<ul style="list-style-type: none"> दर म्हयन्याच्या पूर्वनिर्धारित दिसांनी (डीएच, एसडीएच, सीएचसी, वेंचून काडिल्ल्या पीएचसी) प्रसुती तज्ञ/एमओ हांचे वरवीं प्रसुतीपूर्व तपासणी.
<ul style="list-style-type: none"> To ensure all investigations and proper workup is done, of antenatal patients on a predefined day of every month for quality ANC. 	<ul style="list-style-type: none"> दर्जेदार एएनसी खातीर दरेक महिन्याच्या पूर्वनिर्धारित दिसा प्रसुतीपूर्व दुयेंतीच्या सगळ्यो तपासण्यो आनी योग्य वर्कअप केला हाची खात्री करप.
➤ LaQshya – Quality Initiative:	➤ LaQshya– दर्जेदार उपक्रम:
<ul style="list-style-type: none"> Ministry of Health & Family Welfare launched LaQshya initiative with an aim for improving intra-partum and immediate post-partum care in the Labour Room, which is where the maximum maternal deaths and still births occur. LaQshya was launched in Goa in January 2018. 	<ul style="list-style-type: none"> भलायकी आनी कुटुंब कल्याण मंत्रालयान प्रसुती कक्षांत इंट्रा-पार्टम आनी त्वरीत पोस्ट-पार्टम केअर सुदारणेच्या उद्देशान LaQshya उपक्रम सुरू केला, जंय सगळ्यांत चड आवयक मृत्यू येता आनी मृत अर्भक जल्माक येता. गोंयात जानेवारी 2018 त LaQshya लाँच केल्ले.
<ul style="list-style-type: none"> Currently, South Goa District Hospital, North Goa District Hospital and Sub district Hospital Ponda are nationally certified for LaQshya. 	<ul style="list-style-type: none"> सद्या दक्षीण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल आनी उप-जिल्लो हॉस्पिटल फोंडें हे राष्ट्रीय पांवड्यार LaQshya खातीर प्रमाणीत आसात.
➤ SUMAN:	➤ सुमन
<ul style="list-style-type: none"> Suman initiative under maternal health was launched in Goa on 29th December 2020 by Chief Medical Officer State Family Welfare Bureau, DHS. It is an initiative which integrates existing initiatives like JSSK, 	<ul style="list-style-type: none"> गोंयांत 29 डिसेंबर 2020 दिसा मुख्य वैजकीय अधिकारी राज्य कुटुंब कल्याण ब्युरो, डीएचएस हांचे हस्तुकीं आवयचे भलायकी खाला सुमन उपक्रम सुरू केल्लो. हो एक उपक्रम आसा जो जेएसएसके, लक्ष्य,

Laqshya, PMSMA etc along with robust grievance redressal mechanism.	पीएमएसएमए आनी हेर विद्यमान उपक्रमांक मजबूत तक्रार निवारण यंत्रणे सयत एकीकृत करता.
<ul style="list-style-type: none"> Grievance may be logged by dialing 104. 	<ul style="list-style-type: none"> 104 डायल करून कागाळ नोंद करूं येता.
➤ Janani SurakshaYojana (JSY):	➤ जननी सुरक्षा योजना (जेएसवाय)
<ul style="list-style-type: none"> Is a scheme implemented by the Government of India since 2005, wherein women belonging to BPL/SC, ST communities who have delivered in government institutions are given monetary benefit of Rs.700/- in rural and Rs.600/- in urban area. 	<ul style="list-style-type: none"> भारत सरकारन 2005 सावन राबयल्ली ही येवजण आसा, जातूंत सरकारी संस्थांनी प्रसुती केल्ल्या बीपीएल/एससी, एसटी समुदायांतल्या बायलांक ग्रामीण भागांत रु.700/- आनी शारी भागांत रु.600/- अर्थीक लाव दितात.
<ul style="list-style-type: none"> Kilkari Programme 	किलकारी कार्यक्रम
<ul style="list-style-type: none"> The Kilkari programme is an initiative launched by the Government of India under the ministry of health and family welfare to promote maternal and child health. It aims to provide essential information to pregnant women, mothers and caregivers in the form of regular audio messages. 	<ul style="list-style-type: none"> आवय आनी शिशूच्या भलायकेक चालना दिवंक किलकारी कार्यक्रम हो भारत सरकारान भलायकी आनी कुटुंब कल्याण मंत्रालया अंतर्गत सुरू केल्लो. तांचो हेतू म्हणल्यार गुरवार बायलो, आवय आनी देखरेख करपी लोकांक नेमान ऑडियो संदेशांच्या माध्यमांतल्यान गरजेची माहिती दिवप.
<ul style="list-style-type: none"> Once the pregnant women or the mother of the child under the age of 1 year register on RCH portal she will receive incoming kilkari call from 0124-4451660 number on weekly basis about the pregnancy, child birth and child care directly to families mobile phones through interactive voice response technology (IVR). 	<ul style="list-style-type: none"> गुरवार बायलेन वा 1 वर्सा परस कमी पिरायेच्या शिशूच्या आवयन आरसीएच पोर्टलाचेर नोंदणीकरण केल्या उपरांत, तिका इण्टरॅक्टिव्ह व्हॉयस रिस्पॉन्स टेक्नॉलॉजी (आयव्हीआर) वरवीं, गर्भधारणां, शिशूचो जल्म आनी बालसंगोपना विशीं सप्तकी आदाराचेर सरळ ह्या 0124-4451660 क्रमांका वयल्यान कुटुंबांच्या मोबायल फोनाचेर

	किलकारी कॉल प्राप्त जातलो.
<u>Family Planning:</u>	<u>कुटुंब नियोजन:</u>
<ul style="list-style-type: none"> Promotion of various spacing and permanent methods of contraception undertaken. Sterilization services are held at hospitals and selected Health Centres on fixed days of the week. 	<ul style="list-style-type: none"> गर्भनिरोधकाच्या वेगवेगळ्या अंतर आनी कायमस्वरूपी पद्दतींक प्रोत्साहन दिवप. सप्तकांतल्या थारावीक दिसांनी हॉस्पिटलांनी आनी निवडिल्ल्या भलायकी केंद्रांनी नसबंदी सेवा आयोजीत करतात.
<ul style="list-style-type: none"> FP Compensation is provided to beneficiaries opting for PPIUCD/PAIUCD/Tubectomy/Vasectomy. 	<ul style="list-style-type: none"> पीपीआययूसीडी/पीएआययूसीडी/बायलांची नसबंदी/दादल्यांची नसबंदी पर्याय निवडपी लाभार्थ्यांक एफपी भरपाय दितात.
<ul style="list-style-type: none"> FP indemnity benefit is awarded for failed permanent sterilization methods performed in public facility. 	<ul style="list-style-type: none"> भौशीक सुविधेंत केल्ल्या अयशस्वी स्थायी नसबंदी पद्दती खातीर एफपी क्षतिपूर्ति फायदो दितात.
<u>Basket of choice:</u>	<u>निवडपाचो पर्याय:</u>
All Family Planning Commodities are available at all Health facilities, it includes Oral Pills, Pregnancy Test Kits, Ezy Pills (Emergency Contraceptives), IUCD-380 A, IUCD 375, Inj. MPA Antara, Tab. Chhaya, Condom (Pcs). The choice is given to them to select the Contraceptives.	सगळ्यो कुटुंब नियोजन वस्तू सगळ्या भलायकी सुविधांनी मेळटात, तातूंत तोंडांतल्यान घेवपाच्यो गुळयो, गर्भधारणा चांचणी किट, इझी गुळयो (आपत्कालीन गर्भनिरोधक), आययूसीडी-380ए, आययूसीडी 375, इंजेक्शन एमपीए अंतरा, छया गुळी, कंडोम हांचो आसपाव जाता. गर्भनिरोधक वखदां वेंचून शकतात.
<u>CHILD HEALTH & NEONATAL HEALTH</u>	<u>भुरग्याची भलायकी आनी नवजात शिशूची भलायकी</u>
Neonatal health refers to the health and well-being of newborns, specifically during the first 28 days of life. This period, known as the neonatal period, is critical for a baby's survival and early development, as it is a time of rapid growth and significant vulnerability to health risks.	खास करून जिविताच्या पयल्या 28 दिसांत नवजात शिशूची भलायकी म्हणळ्यार नवजात भुरग्यांची भलायकी आनी जतनाय घेवप. हो काळ, जाका नवजात काळाच्या रुपान मानतात, एका भुरग्या खातीर जिवीत रावप आनी प्रारंभीक विकासा खातीर खूब म्हत्वाचो आसा, कारण हो गतीन विकास

	आनी भलायकी जोखीमें खातीर म्हत्वाचो संवेदनशीलतेचो वेळ आसा.
Child health refers to the physical, mental, and social well-being of children specifically from 1000 days, birth through adolescence. It focuses on the prevention, early detection, and treatment of illnesses and conditions that affect children, as well as promoting overall development and well-being.	<p>➤ शिशूची भलायकी म्हणल्यार विशेशता 1000 दीस, जल्म ते किशोरावस्था मेरेन भुरग्यांचे शारिरीक, मानसीक आनी समाजीक कल्याण जाता. भुरग्यांचेर परिणाम करपी दुयेंसां आनी परिस्थिती प्रतिबंध, बेगीन सोद आनी उपचार करप, तशेंच एकंदर विकास आनी भलायकेक चालना दिवपाचेर लक्ष केंद्रीत करता.</p>
<p>➤ Sick/Special New Born Care units (SNCU):</p> <ul style="list-style-type: none"> • SNCU are at both the District Hospitals and Goa Medical College and Hospital, to reduce the Neonatal mortality rate which is a major contributor to IMR 	<p>➤ दुयेंत/नवजात शिशूची विशेश जतनाय घेवपी विभाग (एसएनसीयू):</p> <ul style="list-style-type: none"> • एसएनसीयू जिल्लो हॉस्पिटल आनी गोंय वैजकीय महाविद्यालय आनी हॉस्पिटल ह्या दोनूय सुवातेर आसात, नवजात मृत्यूदर उणो करपा खातीर जे आयएमआरात प्रमुख योगदान दिवपी आसा.
<p>➤ New Born Stabilization Unit (NBSU):</p> <ul style="list-style-type: none"> • NBSU is at Sub District Hospital Ponda for Newborn care 	<p>➤ नवजात स्थिरीकरण युनिट (एनबीएसयू):</p> <ul style="list-style-type: none"> • फोंडें उप-जिल्लो हॉस्पिटलांत नवजात शिशूची जतनाय घेवपा खातीर एनबीएसयू आसा.
<p>➤ New Born Care Corners (NBCC):</p> <ul style="list-style-type: none"> • NBCC are there at 9 Delivery points for Newborn care. 	<p>➤ नवजात देखरेख कॉर्नर (एनबीसीसी):</p> <ul style="list-style-type: none"> • नवजात शिशूची जतनाय घेवंक एनबीसीसीत 9 डिलिव्हरी पॉयंट्साचेर आसात.
<p>➤ Mothers Absolute Affection Programme (MAA):</p> <ul style="list-style-type: none"> • MAA is promotion of optimal infant and young child feeding practice. 	<p>➤ आवय निरपेक्ष स्नेह कार्यक्रम (एमएए):</p> <ul style="list-style-type: none"> • एमएए म्हणळ्यार इष्टतम अर्भक आनी ल्हान भुरग्यांक पोसपाक प्रोत्साहन दिवप.

➤ Social Awareness and Actions to Neutralize Pneumonia Successfully (SAANS) is a Programme:	➤ समाजीक जागृकताय आनी न्युमोनिया येसस्वीपणान निश्रभावी करूंक (एसएएनएस) हो कार्यक्रम:
• SAANS programme is for management of childhood acute respiratory infections.	• एसएएनएस कार्यक्रम हो भुरगेपणांत जावपी तीव्र स्वासाच्या संसर्गाच्या वेवस्थे खातीर आसा.
➤ Stop Diarrhoea Campaign programme:	➤ हागवण थांबोवप मोहीम कार्यक्रम:
• Is for management of childhood Diarrhoeal diseases with promotion of Zinc and ORS.	• झिंक आनी ओआरएसच्या प्रचारा सयत भुरगेपणांतल्या अतिसाराच्या दुयेंसांच्या वेवस्थापना खातीर आसा.
➤ Mothers Absolute Affection Programme (MAA) & Infant Young Child Feeding (IYCF):	➤ आवय निरपेक्ष स्नेह कार्यक्रम (एमएए) आनी शिशूक दूद दिवप (आयवायसीएफ):
• IYCF practices for early initiation of breast feeding within 1 hour of birth and exclusive breast feeding till 6 months and timely.	• जल्मा उपरांत 1 वरा भितर बेगिनात बेगीन स्तनपान सुरू करप आनी 6 महिन्यां मेरेन आनी वेळार स्तनपान करपाच्यो आयवायसीएफच्यो पद्दती.
• Complementary feeding after six months with continues breast feeding till two years.	• स म्हयन्यां उपरांत पूरक आहार दिवप आनी दोन वर्सां मेरेन स्तनपान चालू दवरप.
➤ Comprehensive Locational Management Centre (CLMC):	➤ सर्वसमावेशक स्थानीक वेवस्थापन केंद्र (सीएलएमसी) :
• CLMC is at Goa Medical Collage which collects & stores Human donated milk and provides for sick infants admitted in SNCU.	• गोंय वैजकीय महाविद्यालयांत सीएलएमसी आसा, जें मनशाचे दान केल्लें दूद एकठांय करून सांठोवन दवरतात आनी एसएनसीयूत दाखल जाल्ल्या दुयेंत भुरग्यांक दितात.
➤ Comprehensive New Born screenings:	➤ नवजात भुरग्यांची व्यापक तपासणी:
• For birth defects and Newborn screenings for inborn errors of metabolism are carried out at all the delivery points of public facilities.	• भौशीक सुविधांच्या सगळ्या प्रसुती सुवातेर जल्मदोशां खातीर आनी चयापचयाच्या जल्मजात त्रुटी खातीर नवजात शिशूची तपासणी करतात.

➤ Rashtriya Bal Swasthya Karyakram (RBSK):	➤ राष्ट्रीय बाल स्वास्थ्य कार्यक्रम (आरबीएसके) :
<ul style="list-style-type: none"> RBSK was launched in the year 2011 to screen all the children from 0-18 years for birth defects, Nutritional Deficiencies, Diseases and Developmental delays & their management. 	<ul style="list-style-type: none"> आरबीएसके वर्स 2011त जल्म दोश, पोशण कमतरता, रोग आनी विकासात्मक विलंब आनी तांच्या वेवस्थापना खातीर 0-18 पिरायेच्या गटांतल्या सगळ्या भुरग्यांच्या तपासणे खातीर सुरू केला.
➤ MUSQAN:	➤ मुस्कान:
<ul style="list-style-type: none"> Programme launched under Quality for making public facilities Child Friendly. 	<ul style="list-style-type: none"> भौशीक सुविधा बालस्नेही करपा खातीर गुणवत्ता अंतर्गत कार्यक्रम सुरू करप.
➤ Medical genetic OPD:	➤ वैजकीय अनुवांशीक ओपीडी:
<ul style="list-style-type: none"> Is set up at GMC Bambolim. It conducts genetic counselling of prospective parents regarding inheritable genetic disorders and help them to make informed decision about parenthood. 	<ul style="list-style-type: none"> हें जीएमसी बांबोळें हांगा स्थापीत केला. हे अनुवांशीक विकारां विशीं भावी पालकांचे अनुवांशीक समुपदेशन करता आनी तांका पालकत्वा विशीं माहितीपूर्ण निर्णय घेवंक मजत करता.
<u>Rashtriya Kishor Swasthaya Karyakaram (RKSK)/National Adolescent Health Programme</u>	<u>राष्ट्रीय किशोर स्वास्थ्य कार्यक्रम (आरकेएसके)/ राष्ट्रीय किशोर भलायकी कार्यक्रम</u>
➤ Adolescent Friendly Health Clinics (AFHC) :	➤ किशोरवयीन भुरग्यां खातीर अनुकूल भलायकी क्लिनिक (एएफएचसी):
<ul style="list-style-type: none"> AHFCs seek to provide a combination of commodities, counselling services, IEC/IPC and curative services at PHC, CHC and DH levels plus outreach and referral services. 	<ul style="list-style-type: none"> एएचएफसी वस्तू, समुपदेशन सेवा, आयईसी/आयपीसी आनी पीएचसी, सीएचसी आनी डीएच स्तराचेर उपचारात्मक सेवा तशेंच संपर्क आनी संदर्भ सेवा हांचे संयोजन दिवपाचो यत्न करतात.
➤ Weekly Iron and Folic Acid Supplementation Programme (WIFS):	➤ सप्तकी आयर्न आनी फॉलीक एसिड पूरक कार्यक्रम (डब्ल्यूआयएफएस):
<ul style="list-style-type: none"> WIFS Programme is launched to meet the challenge of high prevalence and incidence of 	<ul style="list-style-type: none"> किशोरवयीन चलयो आनी चल्या मदीं अशक्तपणाचे उच्च प्रमाण आनी

anemia amongst adolescent girls and boys, through supervised weekly ingestion of IFA supplementation and biannual helminthic control.	घटनांचे आव्हान पेलपा खातीर आयएफए पूरक आनी द्विवर्सुकी हेल्मिन्थीक नियंत्रणाच्या देखरेखी वरवीं डब्ल्यूआयएफएस कार्यक्रम सुरू केला.
➤ Menstrual Hygiene Scheme (MHS)	➤ मासीक पाळी नितळसाण येवजण (एमएचएस)
<ul style="list-style-type: none"> MHS is launched among adolescent girls in the age group of 10-19 years, to ensure that they have adequate knowledge and information about menstrual hygiene and have access to high quality sanitary napkins along with safe disposal mechanisms. 	<ul style="list-style-type: none"> 10-19 पिरायेच्या गटांतले किशोरवयीन चल्यां मदीं एमएचएस सुरू करतात, जाका लागून तांका मासीक पाळीच्या नितळसाणें विशीं पुरेशें गिज्ञान आनी माहिती आसतली आनी सुरक्षीत विल्लो लावपाच्या यंत्रणे सयत उच्च दर्जाचें सॅनिटरी नॅपकिन्स दितले.
➤ Peer Education (PE) and Adolescent Health and Wellness Day (AHWD)	➤ समवयस्क शिक्षण (पीई) आनी किशोर भलायकी आनी कल्याण दीस (एएचडब्ल्यूडी)
<ul style="list-style-type: none"> PE programme aims to ensure that adolescents or young people between the ages of 10-19 years benefit from regular and sustained peer education covering nutrition, sexual and reproductive health, NCDs, substance misuse, injuries and violence (including GBV) and mental health. 	<ul style="list-style-type: none"> पीई कार्यक्रमाचो उद्देश 10-19 वर्सा पिरायेच्या युवांक वा तरणाट्यांक पोशण, लैंगीक आनी प्रजनन भलायकी, एनसीडी, पदार्थांचो दुरुपेग, दुखापत आनी हिंसा (जीबीव्ही धरून) आनी मानसीक भलायकी हांचो आसपाव आशिल्ल्या नेमान आनी तिगून उरपी समवयस्क शिक्षणाचो लाव मेळटलो हाची जतनाय घेवप.
<ul style="list-style-type: none"> AHWD seeks to improve coverage with preventive and promotive interventions for adolescents, increase adolescent health awareness among adolescents, parents and families. 	<ul style="list-style-type: none"> एएचडब्ल्यूडी किशोरवयीन भुरग्यां खातीर प्रतिबंधात्मक आनी प्रेरक हस्तक्षेपां सयत व्याप्ती सुदारपाचो यत्न करता, किशोरवयीन भुरगीं, पालक आनी कुटुंबां मदीं किशोरवयीन भलायकी जागृताय

	वाडोवपाचो यत्न करता.
➤ School Health and Wellness Programme (SHWP)	➤ शालेय भलायकी आनी कल्याण कार्यक्रम (एसएचडब्ल्यूपी)
<ul style="list-style-type: none"> SHWP seeks to implement age appropriate learning for promotion of healthy behaviour and prevention of various diseases delivered through school teachers trained as Health and Wellness Ambassadors, reinforce key learning's and access to psychological support. 	<ul style="list-style-type: none"> भलायकी आनी कल्याण दूत म्हूण प्रशिक्षीत केल्ल्या शालेय शिक्षकां वरवीं निरोगी वागणुकेक चालना दिवंक आनी वेगवेगळ्या दुयेंसांक आळाबंदा हाडूंक वयर योग्य शिक्षण चालीक लावपाचो यत्न एसएचडब्ल्यूपी करतात, मुखेल शिकपाचें बळगें दिवप आनी मानसीक आदार मेळोवपाचो यत्न करतात.
➤ <u>Anemia Mukht Bharat (AMB)</u>	➤ <u>एनिमिया मुक्त भारत (एएमबी)</u>
<ul style="list-style-type: none"> AMB aims at providing preventive and curative mechanisms for the control of anemia with initiatives such as use of advanced methods of hemoglobin estimations using digital hemoglobin meters, and point of care management of anemia among children, adolescents, pregnant women, lactating women and women in reproductive age group. 	<ul style="list-style-type: none"> डिजीटल हिमोग्लोबीन मिटर वापरून हिमोग्लोबीन अदमासाच्या प्रगत पद्दतींचो वापर करप, आनी भुरगीं, किशोरवयीन भुरगीं, गुरवार बायलो, स्तनपान करपी आवयो आनी प्रजनन पिराय गटांतल्यो बायलो हांचे मदीं अशक्तपणाच्या काळजी वेवस्थापन ह्या सारक्या उपक्रमां वरवीं अशक्तपणाचेर नियंत्रण दवरूंक प्रतिबंधात्मक आनी उपचारात्मक यंत्रणा उपलब्ध करून दिवप हो एएमबीचो हेतू आसा.
➤ <u>National Deworming Day (NDD)</u>	➤ <u>राष्ट्रीय दंतनाशक दीस (एनडीडी)</u>
<ul style="list-style-type: none"> The objective of NDD is to biannually deworm all children and adolescents to control infection of soil transmitted helminths for prevention of anemia. 	<ul style="list-style-type: none"> एनडीडीचो हेतू म्हणळ्यार एनिमिया आळाबंदा हाडपा खातीर मातयेचो संसर्ग जाल्ल्या हेल्मिथांच्या संसर्गाचेर नियंत्रण दवरूंक सगल्या भुरग्यांक आनी किशोरवयीन भुरग्यांक द्विवर्सुकी दंतनाशक दिवप.

IMMUNIZATION	लसीकरण
<ul style="list-style-type: none"> U-WIN Portal was launched in 2023 and has been successfully implemented in the state. 	<ul style="list-style-type: none"> यू-विआयएन पोर्टल 2023 वर्सा सुरु केल्लें आनी राज्यांत येसस्वीपणान चालीक लायिल्लें.
<ul style="list-style-type: none"> Beneficiaries are able to obtain Digital Certificate of vaccination through U-WIN. 	<ul style="list-style-type: none"> लाभार्थ्यांक यू-विआयएना वरवीं लसीकरणाचें डिजीटल प्रमाणपत्र घेवंक मेळटा.
<ul style="list-style-type: none"> National Immunization Schedule 	<ul style="list-style-type: none"> राष्ट्रीय लसीकरण वेळापत्रक

वासीन	योग्य पिराय	माध्यम
टीडी 1	गुरवारपणाचे सुरवेक	इंजेसांवा वरवीं
टीडी 2	टीडी 1 उपरांत 4 सप्तकां	इंजेसांवा वरवीं
टीडी – बुस्टर	फाटल्या 3 वर्सां भितर गुरवारपणांत 2 टीडी डोस मेळ्ळ्यार	इंजेसांवा वरवीं
बीसीजी टीबी	जल्माच्या वेळार 0.05 मिली 1 म्हयन्या उपरांत 0.1 मिली	इंजेसांवा वरवीं
हेप बी '०' परिणाम करपी यकृत	जल्माच्या वेळार	इंजेसांवा वरवीं
ओपीव्ही '0' ओपीव्ही 1,2 ,3 आनी बुस्टर पोलिओमायलायटीस	जल्माच्या वेळार 6, 10, 14 सप्तक 16-18 म्हयने	तोंडांतल्यान
पेंटा 1,2,3 1. डिप्थीरिया 2. पेट्रूसिस (वूपींग कफ) 3. टिटॅनस 4. हिब इन्फेक्शन (न्यूमोनिया आनी मॅग्रीटायटीस परिणाम) 5. हिपॅटायटीस बी	6, 10, 14 सप्तक	इंजेसांवा वरवीं
आयपीव्ही पोलिओ मायलायटीस	6 सप्तक 14 सप्तक	इंजेसांवा वरवीं

	9 म्हयने	
पीसीव्ही 1,2 आनी बुस्टर न्यूमोकोकल न्यूमोनिया वासीन	6 सप्तक 14 सप्तक 9 म्हयने	इंजेसांवा वरवीं
आरवीवी 1,2,3 रोटाव्हायरस	6 सप्तक 10 सप्तक 14 सप्तक	इंजेसांवा वरवीं
एमआर/एमएमआर मिझल्स, मम्प्स आनी रुबेला	9 म्हयने 16 म्हयने	इंजेसांवा वरवीं
जेई 1 आनी 2 जपानी एन्सेफलायटीस /तीव्र एन्सेफलायटीस सिंड्रोम (एईएस) मेंदवाचो जोर	9 म्हयने 16 म्हयने	इंजेसांवा वरवीं

डीपीटी. ब 1 डीपीटी. ब 2	16-24 म्हयने 5 वर्सा (दाव्या भुजाक)	इंजेसांवा वरवीं
टीडी	10 वर्सा 16 वर्सा	इंजेसांवा वरवीं
विटामीन A (9डोस)	9 म्हयने (दर 6 म्हयन्यांनी 5 वर्सा मेरेन एक डोस दिवप)	तोंडांतल्यान

<u>Pre Conception and Pre Natal Diagnostic Techniques Act (PCPNDT ACT)</u>	गर्भधारणा पूर्व आनी प्रसुती पूर्व निदान तंत्र अधिनेम (पीसीपीएनडीटी एसीटी)
<ul style="list-style-type: none"> The pre conception and pre natal diagnostic techniques (Prohibition of Sex Selection) Act, 1994 is implemented under the PC-PNDT programme of State Family Welfare Bureau, Directorate of 	<ul style="list-style-type: none"> राज्य कुटुंब कल्याण ब्युरो, भलायकी सेवा संचालनालयाच्या पीसी-पीएनडीटी कार्यक्रमा अंतर्गत गर्भधारणा पूर्व आनी प्रसुती पूर्व निदान तंत्र (लिंग

Health Services.	निवड प्रतिबंध) अधिनेम, 1994 चालीक लायतात.
<ul style="list-style-type: none"> Awareness programmes and trainings are routinely conducted to bring about a change in the mind-set of the general public towards the Girl Child. 	<ul style="list-style-type: none"> चलये विशीं सर्वसामान्य लोकांच्या मानसिकतेंत बदल घडोवन हाडूंक जागृताय कार्यक्रम आनी प्रशिक्षण नेमान आयोजीत करतात.
<ul style="list-style-type: none"> Certificate Six months training course in The Fundamentals in Abdomino-Pelvic Ultrasonography: Level one for MBBS Doctors is conducted. 	<ul style="list-style-type: none"> अॅब्डोमिनो-पेल्विक अल्ट्रासोनोग्राफींतल्या फण्डामेंटल्सांत स म्हयन्यांचो प्रशिक्षण अभ्यासक्रम प्रमाणपत्र: एमबीबीएस दोतोरं खातीर लेव्हल वन घेतात.
➤ The objectives of the Beti Bachao Beti Padhao initiative are:	➤ बेटी बचाओ बेटी पढाओ उपक्रमाची उद्दिष्टां अशीं:
<ul style="list-style-type: none"> Prevention of gender biased sex selective elimination 	<ul style="list-style-type: none"> लिंग पक्षपाती निवडक निर्मूलन प्रतिबंध
<ul style="list-style-type: none"> Ensuring survival & protection of the girl child 	<ul style="list-style-type: none"> चलयांचे अस्तित्व आनी संरक्षण सुनिश्चीत करप
<ul style="list-style-type: none"> Ensuring education and participation of the girl child. 	<ul style="list-style-type: none"> चलयेचें शिक्षण आनी सहभाग सुनिश्चीत करप.
<u>SEXUALLY TRANSMITTED DISEASES CONTROL PROGRAMME (STDCP):-</u>	<u>लैंगिक संसर्ग रोग नियंत्रण कार्यक्रम (एसटीडीसीपी):</u>
S.T.D Programme closely co-ordinates with The Goa State AIDS Control Society (GSACS) and execute Sexually Transmitted Disease control measures via The STD Clinics, the Community Health Centers, Urban Health Centers, Primary Health Centers and the community.	एसटीडी कार्यक्रम गोंय राज्य एड्स नियंत्रण सोसायटी (जीएसएसीएस) कडेन लागींच्यान समन्वय सादता आनी एसटीडी क्लिनीक, समाजीक भलायकी केंद्रां, शारी भलायकी केंद्रां, मुळावीं भलायकी केंद्रां आनी समाजा वरवीं लैंगिक संसर्ग जावपी दुयेंस नियंत्रण उपाय चालीक लायता.
--The infrastructure under the STD Control Programme consists of three main STD Clinics at	- एसटीडी नियंत्रण कार्यक्रमा अंतर्गत साधनसुविधेंत तीन मुख्य एसटीडी क्लिनिकाचो समावेश आसा.
<ul style="list-style-type: none"> Asilo Hospital, Mapusa. Hospicio Hospital, Margao. 	<ul style="list-style-type: none"> आझील हॉस्पिटल, म्हापशें

<ul style="list-style-type: none"> Baina Vasco. 	<ul style="list-style-type: none"> हॉस्पिसियो हॉस्पिटल, मडगांव बायणा वास्को
--There is separate Unit of Skin and STD at Bambolim under Goa Medical College.	--गोंय वैजकीय म्हाविद्यालय, बांबोळें अंतर्गत कातीचें आनी एसटीडीचें वेगळें युनिट आसा.
--Presently, all four STD Clinics/ Units report to GSACS. GSACS further sends a consolidated report to National Aids Control Organization (NACO) New Delhi.	--सद्या चारूय एसटीडी क्लिनिक/युनिट जीएसएसीएसक अहवाल दितात. जीएसएसीएस फुडें राष्ट्रीय एड्स नियंत्रण संघटना (एनएसीओ) नवी दिल्लीक एकीकृत अहवाल धाडटा.
In order to create awareness and prevent spread of sexually transmitted infections (STIs) in community, the following activities are carried out through the CHCs/PHCs:	समाजांत लैंगिक संसर्गाची (एसटीआय) जागृताय घडोवन हाडूंक आनी प्रसार आडावंक, सीएचसी/पीएचसी वरवीं सकयल दिल्ल्यो कार्यावळी करतात:
--Awareness Programmes are being conducted among adolescent population, through sex education.	--किशोरवयीन लोकसंख्ये मदीं, लैंगिक शिक्षणा वरवीं जागृताय कार्यक्रम घडोवन हाडटात.
--Early diagnosis and prompt treatment at all the Health Centers, on the Syndromic approach, with referral to Skin and VD Department, Goa Medical College, Bambolim for specialized treatment. Kits are supplied for treatment free of cost.	--सिंड्रोमीक पध्दतीन सगळ्या भलायकी केंद्रांत बेगीन निदान आनी रोकडेच उपचार, विशेश उपचारा खातीर कात आनी व्हीडी विभाग, गोंय वैजकीय म्हाविद्यालय, बांबोळे धाडप. उपचारा खातीर फुकट किटाची पुरवण करप.
--Promoting contact tracing and counseling through the STD Clinics and Government Health Centers. Very recently counselors have been posted by GSACS at the STD clinics.	--एसटीडी क्लिनिक आनी सरकारी भलायकी केंद्रांच्या माध्यमांतल्यान कॉन्टॅक्ट ट्रेसिंग आनी समुपदेशनाक प्रोत्साहन दिवप. हालींच एसटीडी क्लिनिकांत जीएसएसीएसान समुपदेशकांची नेमणूक केला.
--Reducing the Sexually Transmitted Disease stigma through Information Education Communication (IEC).	-- माहिती शिक्षण संचारण (आयईसी) वरवीं संसर्गीक दुयेंस कलंक कमी करप.
--Promoting condoms, safe sex and behavioral changes through health	-- भलायकी शिक्षणाच्या माध्यमांतल्यान

education.	कण्डोम, सुरक्षीत लैंगिक संबंध आनी वर्तणुकीतील बदलांक प्रोत्साहन दिवप.
--Screening antenatal cases in all Primary Health Centers to rule out syphilis, to prevent adverse effect on the newborn.	--नव्या जल्मल्ल्या भुरग्याचेर वायट परिणाम जावचो न्हय म्हूण, सिफिलीस जावचो न्हय म्हूण सगळ्या प्राथमीक भलायकी केंद्रांनी बाळंटेरा पयलींच्या केशींची तपासणी करप.
--Spreading of STD/RTI/HIV/AIDS awareness to rural population and Urban slums.	--गांवगिऱ्या लोकसंख्येंत आनी शारी झोपडपट्ट्यांनी एसटीडी/आरटीआय/एचआयव्ही/एड्स जागरूकतायेचो प्रसार करप.
--Popularizing the syndromic management of STD at Primary Health Centers /UHCs/CHCs.	--प्राथमीक भलायकी केंद्र/यूएचसी/सीएचसींत एसटीडीचें सिंड्रोमीक वेवस्थापन फामाद करप.
<u>NVBDCP(NATIONAL VECTOR BORNE DISEASES CONTROL PROGRAMME):-</u>	<u>एनव्हीबीडीसीपी (नॅशनल वेक्टर बोर्न डिसीज कंट्रोल प्रोग्राम):-</u>
<u>Strategies for control of Vector Borne Diseases:</u>	<u>वेक्टर जनीत दुयेंसांच्या नियंत्रणा खातीर डावपेंच:</u>
Surveillance	निगराणी
➤ Active Surveillance: It is carried out by Multi-Purpose Health Worker (MPHW) / Surveillance Worker in the community and also at the construction sites for active collection of slides. Rapid fever survey is conducted whenever a malaria case is detected.	➤ सक्रिय निगराणी: हे भोव-उद्देशीय भलायकी कर्मचारी (एमपीएचडब्ल्यू) /समाजांतल्या देखरेख कामगारा वरवीं आनी बांदकाम सायटीचेर स्लायड्साच्या सक्रीय संकलना खातीर करतात. जेन्ना मलेरियाचो दुयेंती सापडटा तेन्ना रॅपीड फिव्हर सर्व्हे करतात.
➤ Passive Surveillance: Blood smear for Malaria Parasite is examined in all fever cases reported to all the Sub-centre / PHCs / CHCs / UHCs/ District Hospitals.	➤ निष्क्रिय निगराणी: सगळ्या उपकेंद्र/पीएचसी/सीएचसी/यूएचसी/ जिल्लो हॉस्पिटलांनी नोंद केल्ल्या सगल्या तापाच्या केशींनी मलेरिया परजीवी खातीर रगत स्मिअराची तपासणी करतात.
➤ Pro-active surveillance for Dengue & Chikungunya at PHCs	➤ पीएचसी/सीएचसी/यूएचसी/जि

/ CHCs/ UHCs/ District Hospitals.	ल्लो हॉस्पिटलांत डेंग्यू आनी चिकनगुनियाचेर सक्रीय नदर दवरप.
<ul style="list-style-type: none"> Representative sample survey round the year for processing IgM Mac ELISA antibodies at Sentinel Site Hospital. 	<ul style="list-style-type: none"> सेंटिनल सायट हॉस्पिटलांत आयजीएम मॅक एलिसा प्रतिपिंडांचेर प्रक्रिया करपाक वर्सभर प्रतिनिधी नमुने सर्वेक्षण.
<ul style="list-style-type: none"> Investigation of increased febrile illness in the community. (Routine fever survey) 	<ul style="list-style-type: none"> समाजांत वाडिल्ल्या तापाच्या दुयेंसाची तपासणी. (नेमान तापाचो सर्वे)
<ul style="list-style-type: none"> Investigation of all hemorrhagic diseases and all viral syndromes with fatal outcome at the Sentinel Sites Hospitals. 	<ul style="list-style-type: none"> सेंटिनल सायट्स हॉस्पिटलांत सगल्या रक्तस्त्रावाचीं दुयेंसां आनी घातक परिणामांच्या सगल्या विशाणू लक्षणांची तपासणी.
Early detection and complete treatment:	बेगीन निदान आनी पुराय उपचार:
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Blood Smear examination of every suspected Malaria patient is conducted and report made available within 24 hours. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मलेरियाच्या दरेक संशयीत दुयेंतीची रगत स्मियर तपासणी करून 24 वरांचो अहवाल उपलब्ध करून दिवप.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Whenever reporting within 24 hrs is not possible Rapid Diagnostic Kit is used for early detection to facilitate treatment for both types of Malaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ जेन्ना 24 वरां भितर अहवाल दिवप शक्य नासता तेन्ना दोनूय प्रकाराच्या मलेरियाचेर उपचार सुलभ करपाक बेगीन निदान करूंक रॅपिड डायग्नोस्टीक किटाचो वापर करतात.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Treatment is available free of cost at all the peripheral centres & District Hospitals. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ सगल्या परिधीय केंद्रांनी आनी जिल्लो हॉस्पिटलांनी उपचार फुकट उपलब्ध आसात.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Each detected case is thoroughly investigated by using the well designed investigating format. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ दरेक सोदून काडिल्ल्या केशींची बरे तरेन तयार केल्लें तपास स्वरूप वापरून खोलायेन चवकशी करतात.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Follow up smears are repeated on 7th and 14th day of treatment course for every detected & investigated case of malaria. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ मलेरियाच्या दर एका सोदून काडिल्ल्या आनी तपासिल्ल्या केशीचेर उपचाराच्या 7व्या आनी 14व्या दिसा फॉलो अप स्मियर परत

	करतात.
➤ Special attention is given for pregnant women & children as regards to treatment, management of malaria at high risk areas, etc.	➤ गुरवार बायलां आनी भुरग्यां खातीर उपचार, चड जोखीम आशिल्ल्या सुवातेर मलेरियाचें वेवस्थापन आदी विशीं खास लक्ष दितात.
➤ Admission facility is available at all bedded PHCs/CHCs and District Hospitals.	➤ सगल्या खाटींच्या पीएचसी/सीएचसी आनी जिल्लो हॉस्पिटलांत प्रवेशाची सुविधा उपलब्ध आसा.
Integrated Vector Control:	एकीकृत वेक्टर नियंत्रण:
➤ Antilarval measure: Antilarval measures are to be carried out at the construction sites by the respective contractor / builder. At some places UHCs/CHCs/PHCs are carrying out the antilarval measures to prevent mosquito breeding. Spraying of Mosquito Larvicidal Oil is also done in public drains for this purpose.	➤ अँटिलार्वल उपाय: बांदकामाच्या सुवातेर संबंदीत कंत्राटदारान/बिल्डरान अँटिलार्वल उपाययोजना करच्यो. कांय सुवातेर यूएचसी/सीएचसी/पीएचसी जळारांची उत्पत्ती थांबोवपा खातीर अँटिलार्वल उपाययोजना करतात. ते खातीर भौशीक नाल्यांत जळार लार्व्हिसायडल ऑयलीची फवारणी लेगीत करतात.
➤ Introduction of Larvivorous fish in mosquito breeding places is carried out by all peripherals health centres. 30 fish hatcheries are functioning, free distribution of this fish is done for introduction in unused wells, fountains and other mosquito breeding sites.	जळारां प्रजनन थळांचेर लार्विवरस नुस्त्याची वळख सगळ्या परिधीय भलायकी केंद्रांनी करतात. 30 फिश हॅचरी कार्यरत आसून, वापरांत नाशिल्ल्यो बांयो, फवारे आनी जळारांची उत्पत्ती जावपी हेर सुवातेर ह्या नुस्त्यांचे फुकट वितरण करतात.
➤ Anti-adult Mosquito measures:	एण्टी-एडल्ट जळार विरोधी उपाय:
* Ultra Low Volume (ULV) and Thermal fogging as per GOI guidelines is carried out subsequent to any positive case of Dengue, malaria threat of epidemic, focal outbreaks and death in the community due to Vector Borne Diseases.	भारत सरकाराच्या मार्गदर्शक सुचोवण्या प्रमाणें अल्ट्रा लो व्हॉल्यूम (यूएलव्ही) आनी थर्मल फॉगिंग डेंग्यूचे खंयचेय पॉझिटिव्ह प्रकरण, साथीच्या दुयेंसाच्या मलेरियाचो धोका, फोकल उद्रेक आनी वेक्टर बोर्न डिसीजाक लागून समुदायात मृत्यू जाल्या उपरांत करतात.

<p>* Personal Protection Method: Prevention of entry of mosquitoes in houses at dusk & dawn by closing doors and windows, keeping young children fully clothed, use of mosquito nets while sleeping.</p>	<p>* वैयक्तीक संरक्षण पद्धती: सांजवेळार आनी सकाळीं घराची दारां आनी जनेलां बंद करून जळारां भितर सरपाक आडावप, ल्हान भुरग्यांक पुराय कपडे घालप, न्हिदतना जळारांच्या जाळ्यांचो वापर करप.</p>
<p>Source Reduction:</p>	<p>स्त्रोत कमी करप:</p>
<p>Cleanliness drives are conducted in the community with the help of Village Health and Sanitation Committees, local bodies and also involving locally elected representatives and the locals.</p>	<p>गांवची भलायकी आनी नितळसाण समिती, थळाव्यो संस्थेंच्या आदारान आनी थळावे वेंचून काडिल्ले प्रतिनिधी आनी थळावे लोकांचो आसपाव करून समाजांत नितळसाणीची मोहीम चलयतात.</p>
<p>As a part of pre-monsoon preparedness, special drives are undertaken for source reduction of mosquito breeding sites viz. removal of discarded tyres, properly disposing pet bottles, plastic cups and other discarded water receptacles, with the help of local bodies and locals of that area.</p>	<p>पावसा पयलींच्या सज्जतायेचो एक भाग म्हूण, जळारांच्या प्रजनन स्थळांचो स्त्रोत उणो करूंक खाशेली मोहीम हातात घेतात, जशें की थळाव्या संस्थांच्या आनी त्या वाठारांतल्या थळाव्या लोकांच्या आदारान उडयल्ले टायर, बाटल्यो, प्लास्टिकाची कपां आनी हेर उडयिल्ल्या उदकाच्या आयदनांची योग्य रितीन विलो लावप.</p>
<p>Legislative Measures</p>	<p>विधी उपाय</p>
<p>➤ Legislative measures at construction sites are carried out as per the provisions of the Goa Public Health Act, 1985 and Rules 1987.</p>	<p>➤ गोंय भौशीक भलायकी अधिनेम, 1985 आनी नेम 1987 तल्या तरतुदीं प्रमाणें बांदकामाच्या सुवातेर विधी उपाय करतात.</p>
<p>Epidemic Preparedness and Rapid Response (EPRR):</p>	<p>महामारी पूर्वतयारी आनी जलद प्रतिसाद (ईपीआरआर):</p>
<p>EPRR does early identification and control of epidemic to prevent large scale morbidity and mortality. Early warning signals which include epidemiological & entomological parameters, climatic factors i.e. rain fall, temperature and humidity , operational factors i.e. inadequacy and lack of trained manpower, developmental projects with population congregation is</p>	<p>इपीआरआर व्हड प्रमाणांत दुयेंस आनी मरण आडावपा खातीर महामारी बेगीन वळखून ताचेर ताबो दवरता. एपिडेमिओलॉजिकल आनी कीटकशास्त्रीय निकश, हवामान घटक म्हणल्यार पावस पडप, तापमान आनी आर्द्रता, ऑपरेशनल घटक म्हणल्यार अपुरेपण आनी प्रशिक्षित</p>

monitored.	मनीसबळाची कमतरता, लोकसंख्या आशिल्ल्या विकास प्रकल्पांचेर लक्ष दवरतात.
There is a linkage with Integrated Diseases Surveillance Programme (IDSP) at state level for obtaining early warning signals on regular basis.	नियमितपणान आदींच शिटकावणी दिवपी संकेत मेळोवपा खातीर राज्य पांवड्यार एकीकृत दुयेंस निगराणी कार्यक्रम (आयडीएसपी) कडेन जोडणी आसा.
Both districts have rapid response teams consisting of Epidemiologist, Entomologist and laboratory technician, the Health Officer, Medical Officer i/c Health Workers, Supervisors, Community Volunteers of affected area are also involved in epidemic response activities.	दोनूय जिल्ल्या मदीं एपिडेमिओलॉजिस्ट, कीटकशास्त्रज्ञ आनी प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ, भलायकी अधिकारी, वैजकीय अधिकारी म्हणल्यार भलायकी कर्मचारी, पर्यवेक्षक, सामुदायीक आपवावुरप्यांचो आसपाव आशिल्ली रॅपीड रिस्पॉन्स टीम लेगीत साथीच्या प्रतिसाद कार्यांत वांटेकार आसात.
All requisite logistic support identified as buffer stock at the PHCs/CHCs/UHCs is readily available to the epidemic response team immediately at the time of requirement.	पीएचसी/सीएचसी/यूएचसी हांगा बफर स्टॉक म्हूण वळखिल्ले सगले आवश्यक लॉजिस्टिक समर्थन आवश्यकते प्रमाणें महामारी प्रतिसाद पथकाक बेगीनात बेगीन उपलब्ध आसा.
Supportive Interventions	सहाय्यक हस्तक्षेप
➤ Information Education Communication (IEC) / Behaviour change communication (BCC) activities create mass awareness about preventive / control aspects of the diseases and the role to be played by the community and accordingly support public participation under Vector Borne Diseases Control Programme.	➤ माहिती शिक्षण संप्रेषण (आयईसी)/वर्तन बदल संप्रेषण (बीसीसी) उपक्रम दुयेंसाच्या प्रतिबंधात्मक/नियंत्रण पैलू विशीं आनी समुदायान बजावलिल्या भुमिके विशीं व्हडा प्रमाणांत जागरूकता निर्माण करतात आनी ते वरवीं वेक्टर बोर्न डिसीज कंट्रोल प्रोग्राम अंतर्गत भौशीक सहभागाक समर्थन दितात.
• Printing of leaflets, brochures etc. and distribution among the community.	• पत्रकां, ब्रोशर आनी हेर छापप आनी समाजांत वांटप.
• Advocacy / Inter-sectoral co-ordination meetings.	• वकिली / आंतर-विभागीय समन्वय बसका.

<ul style="list-style-type: none"> • Involvement of Mass media Channels including print and electronic. 	<ul style="list-style-type: none"> • प्रिण्ट आनी इलेक्ट्रॉनिक सयत मास मिडिया चॅनल्सचो वांटो.
<ul style="list-style-type: none"> • Folk media activities namely dramas and street plays. 	<ul style="list-style-type: none"> • लोक माध्यमांचे उपक्रम म्हणल्यार नाटकां आनी पथनाट्यां.
<ul style="list-style-type: none"> • Display of mobile hoardings. 	<ul style="list-style-type: none"> • मोबायल होर्डिंगाचे प्रदर्शन.
<ul style="list-style-type: none"> • Cleanliness Drives through schools and village committees. 	<ul style="list-style-type: none"> • शाळा आनी गांव समित्यांच्या माध्यमांतल्यान नितळसाण अभियान.
<ul style="list-style-type: none"> • Competitions/Campaigns in educational institutions and with Non-Governmental Organizations. 	<ul style="list-style-type: none"> • शिक्षण संस्थांनी आनी बिगर सरकारी संघटनां वांगडा सर्ती/मोहीम.
Lymphoedema Management in Chronic Filaria Patients:	दीर्घकालीन हत्तीरोग (फायलेरिया) दुयेंती मदी लिम्फोएडेमा वेवस्थापन:
Chronic Filaria cases are line listed and are visited at regular interval by the respective Medical Officers and other Health Officials for home based morbidity management.	दीर्घकालीन हत्तीरोग केशी लायन लिस्टेड आसात आनी संबंदीत वैजकीय अधिकारी आनी हेर भलायकी अधिकारी घरगुती दुयेंती वेवस्थापना खातीर नेमान भेट दितात.
All the Health Centers PHC/CHC/UHC regularly (monthly) carries out night blood collection for detection of micro filaria carriers and also free treatment provided for Micro Filaria carrier at all the health facilities.	सगळीं भलायकी केंद्रां पीएचसी/सीएचसी/यूएचसी नियमितपणान (म्हयन्याक) मायक्रो फायलेरिया केरियर सोदून काडपाक रातचें रगत एकठाय करतात आनी सगळ्या भलायकी सुविधांनी मायक्रो फायलेरियाक केरियर फुकट उपचार दितात.
Morbidity Management Kits are provided free of cost to all the chronic lymphedema patients once a year.	वर्सांतल्यान एकदा सगळ्या क्रॉनिक लिम्फेडेमा दुयेंतीक मॉर्बिडिटी मॅनेजमेण्ट किट फुकट दितात.
Dengue, Chikungunya:	डेंग्यू, चिकनगुनिया:
There are 4 designated Sentinel Site Hospitals viz District Hospital North Goa, Hospicio Hospital, Margao (South Goa), Sub-District Hospital Chicalim and Goa Medical College which have IgM Mac ELISA testing& NS1 Elisa based testing facilities of suspected cases.	उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, हॉस्पिसियो हॉस्पिटल, मडगांव (दक्षीण गोंय), उप-जिल्लो हॉस्पिटल चिकलीं आनी गोंय वैजकीय महाविद्यालय अशीं 4 नियुक्त केल्ली सेंटिनल सायट हॉस्पिटलां आसात, जातूंत आयजीएम मॅक एलिसा चांचणी

	आनी एनएस1 एलिसा आदारीत दुबावीत केशींची चांचणी सुविधा आसा.
Japanese Encephalitis :	जपानी एन्सेफलायटीस:
ELISA facility for testing samples of Japanese Encephalitis is available free of cost in one SSH i.e. Goa Medical College, Bambolim.	जपानी एन्सेफलायटीसाच्या नमुन्यांची तपासणी करपा खातीर एलिसा सुविधा बांबोळे हांगा गोंय वैजकीय महाविद्यालयांत विनामुल्य उपलब्ध आसा.
JE vaccination is introduced in the routine immunization programme in two doses at the age of 9 months and+ 18 months.	नियमीत लसीकरण कार्यक्रमांत 9 म्हयने आनी +18 म्हयन्यांच्या पिरायेचेर दोन डोसांत जेई लसीकरण सुरू करतात.
<u>NATIONAL LEPROSY ERADICATION PROGRAMME (NLEP):-</u>	<u>राष्ट्रीय कुश्टरोग निर्मूलन कार्यक्रम (एनएलईपी) :-</u>
The NLCP was launched in India in the year 1955 and in the state of Goa in 1965. MDT for Leprosy was introduced and the NLCP was renamed as National Leprosy Eradication Programme (NLEP) in 1983.	भारतांत एनएलसीपी 1955त सुरू केली आनी गोंय राज्यांत 1965त सुरू केली. कुश्टरोगा खातीर एमडीटी सुरू केली आनी 1983त एनएलसीपीचें नांव बदलून राष्ट्रीय कुश्टरोग निर्मूलन कार्यक्रम (एनएलईपी) अशें केले.
Goa has achieved stage of elimination of Leprosy i.e. prevalence rate less than 1/10000 population in the year 2006, thus rendering Goa as a Low Endemic State for Leprosy. In 2017-18, the prevalence rate of Leprosy was 0.78 per 10,000 Population and by 2023-24, it was reduced to 0.50 per 10,000 population.	2006 वर्सा गोंयान कुश्टरोग निर्मूलनाचो टप्पो गाठला म्हणल्यार 1/1000 लोकसंख्ये परस कमी प्रादुर्भाव दर आसा, ते खातीर गोंय कुश्टरोगाचे कमी स्थानीक राज्य म्हण वळखतात. 2017-18 त कुश्टरोगाचो प्रादुर्भाव दर प्रति 10 हजार लोकसंख्ये फाटल्यान 0.78 आशिल्लो आनी 2023-24 मेरेन तो 10,000 लोकसंख्ये 0.50 मेरेन कमी जालो.
The primary aim is to detect more and more hidden cases of Leprosy which will facilitate early detection and prompt treatment thereby reducing/ preventing disabilities/ deformities due to Leprosy.	कुश्टरोगाच्यो चडांत चड लिपिल्ल्यो दुयेंती सोदून काडप हो प्राथमीक उद्देश आसून जाका लागून बेगीन निदान आनी त्वरीत सुलभ जातले आनी ते वरवीं कुश्टरोगाक लागून जावपी अपंगूळटाय/विकृताय उणी जातली/आडावंक शकतली.

Major activities undertaken under NLEP are:	एनएलईपी अंतर्गत हातांत घेतिल्ले प्रमुख उपक्रम सकयल दिल्ले प्रमाणें आसात:
<ul style="list-style-type: none"> • Issuing of MDT to Persons Affected with Leprosy (PALs). 	<ul style="list-style-type: none"> • कुश्टरोग जाल्ल्या व्यक्तींक (पीएएल) एमडीटी दिवप.
<ul style="list-style-type: none"> • Post Exposure Prophylaxis with Rifampicin to contacts of newly detected Leprosy cases. 	<ul style="list-style-type: none"> • नव्यान सोदून काडिल्ल्या कुश्टरोग दुयेंतींच्या संपर्काक रिफॅम्पिसीन वांगडा पोस्ट एक्सपोजर प्रोफिलॅक्सिस.
<ul style="list-style-type: none"> • Special Activities in high risk areas. 	<ul style="list-style-type: none"> • चड जोखीमेच्या भागांत विशेश उपक्रम करप.
<ul style="list-style-type: none"> • Regular House to House surveys. 	<ul style="list-style-type: none"> • नेमान दरेक घरा-घरा वचून सर्वे करप.
<ul style="list-style-type: none"> • Skin camps under Urban Health centers. 	<ul style="list-style-type: none"> • नागरी भलायकी केंद्रा अंतर्गत कांतीचे शिबीर.
<ul style="list-style-type: none"> • DPMR activities such as supplying free MCR footwear for needy PALs, Self care kits for patients with ulcers & deformities, Reconstructive Surgery for those eligible at Goa Medical College. 	<ul style="list-style-type: none"> • गरजू पीएएला खातीर फुकट एमसीआर पादत्राणे पुरवण, अल्सर आनी विकृती आशिल्ल्या दुयेंती खातीर सॅल्फ कॅअर किट, गोंय वैजकीय महाविद्यालयांत पात्र आशिल्ल्या खातीर पुनर्रचना शस्त्रक्रिया हे सारखे डीपीएमआर उपक्रम.
<ul style="list-style-type: none"> • Sparsh Leprosy Awareness Campaign and Regular trainings for Health care staff. 	<ul style="list-style-type: none"> • स्पर्श कुश्टरोग जागृती अभियान आनी भलायकी सेवेंतले कर्मचाऱ्या खातीर नियमित प्रशिक्षण.
The State aims to achieve zero indigenous cases and eradicate Leprosy by 2027 as per guidelines from Central Leprosy Division (CLD) by further:	केंद्रीय कुश्टरोग विभागाच्या (सीएलडी) मार्गदर्शक तत्वां प्रमाणें 2027 मेरेन शून्य देशी दुयेंती मेळोवप आनी कुश्टरोग निर्मूलन करप हो राज्याचो हेतू आसा:
<ul style="list-style-type: none"> • Strengthening active case detection by accelerating House to House surveys 	<ul style="list-style-type: none"> • घर घर सर्वेक्षणांत गती दिवन सक्रीय केशीचो सोद लावन मजबूत करप
<ul style="list-style-type: none"> • Ensuring completion of MDT course of diagnosed cases 	<ul style="list-style-type: none"> • निदान जाल्ल्या केशींचो एमडीटी अभ्यासक्रम पुराय करपाची खात्री करप

<ul style="list-style-type: none"> Targeting special groups- school children, migrants at eateries, restaurants, construction sites for screening. 	<ul style="list-style-type: none"> विशेष गटांक लक्ष्य करप - शाळेंतलीं भुरगीं तशेंच खाणावळींनी, उपाहारगृहांनी, बांदकाम थळांनी तपासणे खातीर स्थलांतरीत.
<p>Encouraging active participation by VHSNC, MAS, Self help groups, etc. in creating widespread awareness about Leprosy among general public so as to eliminate the myths, stigma and discrimination associated with Leprosy and encouraging those who have symptoms/signs of Leprosy to come forward for early diagnosis and treatment of the disease.</p>	<p>सामान्य लोकां मदीं कुश्टरोगा विशीं व्यापक जागरूकताय निर्माण करपाक व्हीएचएसएनसी, एमएएस, आप मजत गट, बी हांच्या सक्रीय सहभागाक प्रोत्साहन दिवप जाका लागून कुश्टरोगा कडेन संबंदीत आशिल्ल्यो दंतकथा, कलंक आनी भेदभाव पयस करपाक आनी कुश्टरोगाचीं लक्षणां/संकेत आशिल्ल्या लोकांक ह्या दुयेंसाचें बेगीन निदान आनी उपचार करूंक मुखार येवपाक प्रोत्साहन दिवप.</p>
<p>National Programme for Control of Blindness & Visual Impairment (NPCB & VI)</p>	<p>राष्ट्रीय अंधत्व आनी दृश्टीहीन नियंत्रण कार्यक्रम (एनपीसीबी आनी व्हीआय)</p>
<p>In Goa the National Programme for Control of Blindness was started in the year 1981 keeping in view the main objective to reduce blindness incidence. This programme is now incorporated in to the Primary Care component of the health subject along with other programmes.</p>	<p>गोंयांत अंधत्वाचें प्रमाण उणें करप हो उद्देश दोळ्या मुखार दवरून 1981 वर्सा राष्ट्रीय अंधत्व नियंत्रण कार्यक्रम सुरू केलो. हो कार्यक्रम आतां हेर कार्यक्रमां वांगडा भलायकी विशयाच्या प्राथमीक जतनाय घटकांत समावेश केलां.</p>
<p>The Directorate of Health Services implements the National Programme for Control of Blindness to render Ophthalmic Service at three levels.</p>	<p>भलायकी सेवा संचालनालया वरवीं नेत्र सेवा दिवपा खातीर राष्ट्रीय अंधत्व नियंत्रण कार्यक्रम तीन स्तरांचेर राबयल्या.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Primary Level it renders services through the Primary Health Centre and Community Health Centres along with its peripheral network. 	<ul style="list-style-type: none"> प्राथमीक स्तराचेर ते ताच्या परिधीय नेटवर्क सयत प्राथमीक भलायकी केंद्र आनी सामुदायीक भलायकी केंद्रां वरवीं सेवा दितात.
<ul style="list-style-type: none"> Secondary Level through the referral units mainly the District Hospitals, Asilo Hospital, Mapusa & Hospicio Hospital, Margao. 	<ul style="list-style-type: none"> मुखेलपणान जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशेचें आझील हॉस्पिटल आनी मडगांवचें हॉस्पिसियो हॉस्पिटल ह्या रेफरल युनिटां वरवीं माध्यमीक स्तर.

<ul style="list-style-type: none"> • Tertiary Level through Goa Medical College Hospital, Bambolim. 	<ul style="list-style-type: none"> • गोंय वैजकीय महाविद्यालय, बांबोळेच्या माध्यमांतल्यान तृतीयक स्तर.
<u>Services provided:</u>	<u>सेवा पुरवण:</u>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Free eye checkup followed by operation. Cataract surgeries are conducted at Goa Medical College, Bambolim, Community Health Centre Sankhlim, Sub District Hospital Chicalim, District and Sub District hospitals. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ शस्त्रक्रिये उपरांत फकट दोळयांची तपासणी. गोंय वैजकीय महाविद्यालय, बांबोळें, सामुदायीक भलायकी केंद्र सांखळीं, उपजिल्लो हॉस्पिटल चिकलीं, जिल्लो आनी उप-जिल्लो हॉस्पिटल हांगा मोतीबिंदू शस्त्रक्रिया करतात.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Under the School Health Programme detection and correction of Refractive Error for Primary and Secondary School students is carried out by Ophthalmic Assistant. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ शालेय भलायकी कार्यक्रमा अंतर्गत प्राथमीक आनी माध्यमीक शाळेंतल्या विद्यार्थ्यां खातीर अपवर्तक त्रुटी सोदप आनी दुरुस्त करप हे नेत्रसहाय्यका मार्फत करतात.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Screening and free spectacles for near work to old persons is a component of Programme Implementation Plan under NPCB. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वृद्ध व्यक्तींक लागिंच्या कामा खातीर तपासणी आनी फुकट चशमें हो एनपीसीबी अंतर्गत कार्यक्रम अंमलबजावणी येवजणेचो एक घटक आसा.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Cataract Detection Camps on annual schedules held at various PHCs/CHCs. Preference in operations is given to these patients along with free treatment. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ वेगवेगळी प्राथमीक भलायकी केंद्रां/सीएचसी हांगा वर्सुकी वेळापत्रका प्रमाणें मोतीबिंदू तपासणी शिबिरां. ह्या दुयेंतीक फुकट उपचारा बरोबरच शस्त्रक्रियेंत प्राधान्य दितात.
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Medical Retina clinics are set up for screening patients with diabetes at Primary Health Centers, Community Health Centers, District hospitals, Sub district hospitals to reduce the incidence of blindness due to Diabetic Retinopathy. 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ डायबेटीक रेटिनोपॅथीक लागून अंधत्वाचें प्रमाण उणें करपाक प्राथमीक भलायकी केंद्रां, सामुदायीक भलायकी केंद्रांनी, जिल्लो हॉस्पिटलांनी, उपजिल्लो हॉस्पिटलांनी गोडेमुताच्या दुयेंतीच्या तपासणे खातीर वैजकीय रेटिना

	क्लिनिक सुरू केल्यात.
Vision for All Eye Campus	सगळ्या नेत्र शिबिरां खातीर दृष्टीकोन
The Eye Camps under “Vision for All” Programme were held in 12 Municipal areas which involved screening patients for cataract and other eye ailments, conducting surgeries and providing spectacles free of cost. The objective of the camp was to provide best eye care services to people in need and help prevent eye disorders at an early stage. In near future Vision for All Eye Camps will be extended to all the village Panchayats targeting 100 Eye Camps.	'व्हिजन फॉर ऑल' कार्यक्रमा अंतर्गत 12 महापालिका क्षेत्रांत नेत्र शिबिरां घेतिल्ली, जातूंत मोतीबिंदू आनी दोळ्यांच्या हेर दुयेंसांची तपासणी करप, शस्त्रक्रिया करप, चश्मे फुकट दिवप हाचो आसपाव आशिल्लो. गरजू लोकांक दोळ्यांची उत्तम सेवा दिवप आनी सुरुवातेच्या टप्प्यांत दोळ्यांचे विकार टाळूंक मजत करप हो ह्या शिबिराचो उद्देश आशिल्लो. भविश्यांत सगळ्या ग्रामपंचायतींत व्हिजन फॉर ऑल दोळ्यांचे शिबिराचो विस्तार करतले आनी 100 नेत्र शिबिरांचे उद्दिष्ट दवरतले.
<u>NATIONAL TUBERCULOSIS ELIMINATION PROGRAMME, GOA:-</u>	<u>राष्ट्रीय क्षयरोग निर्मूलन कार्यक्रम, गोंय :-</u>
<u>Diagnosis:</u>	<u>निदान:</u>
Upfront NAAT to all Presumptive cases of Tuberculosis is carried out for diagnosis of TB through 17 NAAT sites.	क्षयरोगाच्या सगळ्या संभाव्य केशींक 17 एनएएटी सायट्सा वरवीं टीबीचे निदान करूंक आगावू एनएएटी करतात.
➤ Sputum examination microscopy for follow up is done in 24 Designated Microscopy Centres all over the State.	➤ पुराय राज्यांतल्या 24 नामनिर्देशीत मायक्रोस्कोपी केंद्रांनी पाटपुरवणे खातीर थुंकीची तपासणी मायक्रोस्कोपी करतात.
➤ The Liquid Culture is done for follow up cultures. Follow up culture is done of all MDR patients.	➤ लिक्विड कल्चर फॉलो अप संस्कृताये खातीर करतात. सगल्या एमडीआर दुयेंतींचो फॉलो अप कल्चर करतात.
➤ Screening of vulnerable population (viz. diabetes, HIV patients and the high risk groups is carried out.	➤ असुरक्षीत लोकसंख्येची (देखीक गोडेमूत, एचआयव्ही दुयेंती आनी उच्च जोखीम गट) तपासणी करतात.
➤ End CP culture is done for patients at the end of treatment.	➤ उपचाराच्या शेवटाक दुयेंती खातीर एण्ड सीपी कल्चर करतात.
<u>Treatment:</u>	<u>उपचार:</u>
➤ Treatment facilities are available at all the Government Hospitals &	➤ सगल्या शासकीय हॉस्पिटलांनी

Peripheral Health Units.	आनी परिधीय भलायकी युनिटांनी उपचार सुविधा उपलब्ध आसात.
➤ All Oral Longer Regimen & Shorter Bedaquiline containing regimen has been introduced.	➤ सगल्या तोंडी दीर्घ उपचार आनी ल्हान बेडाक्विलीन युक्त उपचार सुरू केल्यात.
➤ Co-morbidities are tested, monitored & treated.	➤ सह-दुयेंसांची तपासणी, देखरेख आनी उपचार करतात.
➤ Nikshay Poshan Yojana offers Rs. 1000/- per month to TB patients during their course of treatment, directly to their Bank Accounts by DBT. This facility is also available for patients treated under private sector and who are willing to submit their Bank details.	➤ दर महिन्यांक निक्षय पोशन येवजणें अंतर्गत टीबी दुयेंतीच्या उपचारा खातीर डीबीटी वरवीं थेट तांच्या बँक खात्यांत 1000/- रुपया घालतात. खाजगी क्षेत्रा खाला उपचार घेतिल्ल्या आनी आपलो बँक तपशील सादर करूंक तयार आशिल्ल्या दुयेंती खातीरूय ही सुविधा उपलब्ध आसा.
➤ MDR patients are admitted at the 8 bedded DOTS plus ward in TB & Chest Diseases Hospital, St. Inez for pre-treatment evaluation and adverse drug reactions. Also, in South Goa MDR TB patients undergo pre-treatment evaluation and initiation of treatment.	➤ उपचारपूर्व मुल्यमापन आनी वखदांच्या प्रतिकूल प्रतिक्रियां खातीर एमडीआर दुयेंतीक टीबी आनी छाती रोग हॉस्पिटल, सांत इनेज हांगाच्या 8 खाटींच्या डॉट्स प्लस वॉर्डांत दाखल करतात. तशेंच, दक्षीण गोंयात एमडीआर टीबीच्या दुयेंतींक उपचारापूर्व मुल्यमापन आनी उपचार सुरू करतात.
➤ Contacts of diagnosed TB patients are screened for tuberculosis & TB preventive treatment is given as per guidelines.	➤ निदान जाल्ल्या टीबी दुयेंतींच्या संपर्कांतल्या व्यक्तींची क्षयरोगाची तपासणी करतात आनी मार्गदर्शक तत्वां प्रमाणें क्षयरोग प्रतिबंधक उपचार दितात.
<u>IEC Activities:</u>	<u>आयईसी उपक्रम:</u>
➤ Distribution of IEC material on TB, diagnosis, treatment & daily regimen during house to house activity.	➤ टीबी, निदान, उपचार आनी दिसपट्ट्या आहारा विशीं आयईसी सामुग्री घराघरांत वितरण करतात.
➤ PPM coordinators & PPSA staff	➤ पीपीएम समन्वयक आनी पीपीएसए

coordinating with all Private practitioners, private hospitals, private nursing homes, clinics, Laboratories for TB notification	कर्मचारी सगल्या खाजगी वेवसायीक, खाजगी हॉस्पिटलां, खाजगी नर्सिंग होम, क्लिनिक, प्रयोगशाळां हांचे कडेन टीबी अधिसूचोवणे खातीर समन्वय सादतात.
➤ Sensitization of all private consultants and practitioners through IMA on daily regimen, New PMDT Guidelines etc., is ongoing.	➤ आयएमएच्या माध्यमांतल्यान सगल्या खाजगी सल्लागारांक आनी प्रॅक्टीशनर्सक दैनंदिन पथ्य, पीएमडीटीची नवी मार्गदर्शक तत्वां आनी हेर बाबतींत जागरूकता निर्माण करपाचें काम सुरू आसा.
➤ Incentive for Private Practitioner @ Rs. 500/- is paid for notification & Rs. 500/- on informing outcome.	➤ खाजगी प्रॅक्टीशनराक अधिसूचोवणे खातीर 500/- रुपया आनी निकाल कळयल्या उपरांत 500/- रुपया प्रोत्साहन रक्कम दितात.
➤ Active Case finding in vulnerable population viz. diabetes, HIV patients, old age homes, special schools, slum areas & Focused house to house activities in high risk areas is undertaken by PHCs to detect early TB.	➤ गोडेमूत, एचआयव्ही दुयेंती, वृद्धाश्रम, विशेष शाळा, झोपडपट्टी परिसर आनी अतिजोखीमेच्या भागांत घराघरा वचून टीबीचे बेगीन निदान करूंक प्राथमीक भलायकी केंद्रां वरवीं सक्रिय दुयेंती सोदपाचें काम हातांत घेतात.

<u>INTEGRATED DISEASE SURVEILLANCE PROGRAMME (IDSP): -</u>	एकीकृत रोग निरीक्षण कार्यक्रम (आयडीएसपी): -
The Integrated Disease Surveillance Programme (IDSP) is a di based, decentralized surveillance system designed to monitor epidemic-prone diseases. It aims to detect warning signals of potential outbreaks and enable a prompt and effective response.	एकीकृत रोग निरीक्षण कार्यावळ (आयडीएसपी) ही एक जिल्लो आदारीत, विकेंद्रीकृत निरीक्षण पद्दत आसा जी महामारी प्रवण दुयेंसांचेर नदर दवरपा खातीर तयार केल्या. संभाव्य उद्रेका पयलीच शिटकावणी संकेत सोदून काडप आनी रोखडोच

	आनी परिणामकारक प्रतिसाद दिवप हो ताचो हेतू आसा.
The primary objective of the programme is to enhance the availability of information for Government health services and private health care providers regarding high-priority diseases and risk factors.	सरकारी भलायकी सेवा आनी खाजगी भलायकी सेवा पुरवणदारांक उच्च प्राथमीक दुयेंसां आनी धोक्याच्या घटकां विशीं माहितीची उपलब्धताय वाडोवप हो ह्या कार्यावळीचो मुखेल हेतू जावन आसा.
Disease surveillance is conducted through the Integrated Health Information Platform (IHIP) Portal.	एकीकृत भलायकी माहिती प्लॅटफॉर्म (आयएचआयपी) पोर्टला वरवीं दुयेंसांचेर नदर दवरतात.
<u>NATIONAL RABIES CONTROL PROGRAMME (NRCP)</u>	राष्ट्रीय रेबीज नियंत्रण कार्यक्रम (एनआरसीपी)
Rabies is responsible for extensive morbidity and mortality in India. About 96% of the mortality and morbidity is associated with dog bites. Cats, wolf, jackal, mongoose and monkeys are other important reservoirs of rabies in India.	भारतांतली व्यापक दुयेंसां आनी मृत्यु दरा हांचे खातीर रेबीज जापसालदार आसा. सुमार 96 टक्के मृत्यू आनी दुयेंसां सुणीं चाबिल्ल्यान जातात. माजर, लांडगो, कोलो, मंगूस आनी माकड हे लेगीत भारतांत जावपी रेबीजां खातीर जापसालदार आसात.
The National Rabies Control Programme (NRCP) in India aims to eliminate rabies by 2030 through a comprehensive "One Health Approach," integrating human, animal, and environmental health efforts.	भारतांतल्या राष्ट्रीय रेबीज नियंत्रण कार्यावळीचो (एनआरसीपी) उद्देश 2030 मेरेन मनीस, जनावरां, आनी पर्यावरणीय भलायकी यत्न एकीकृत करून एक व्यापक "एक भलायकी दृष्टीकोन" वरवीं रेबीज काबार करपाचो आसा.
Component:- Human Health component:	घटक:-मनवी भलायकी घटक:
➤ Training Healthcare Professionals: Enhancing the skills of healthcare providers in managing animal bites and administering rabies post-exposure prophylaxis (PEP).	भलायकी सेवा वेवसायीकांक प्रशिक्षण: जनावरांन घांसमारल्या उपरांत तांचे वेवस्थापन करपाक भलायकी सेवा पुरवणदारांची कुशळटाय वाडोवप आनी रेबीज पोस्ट-एक्सपोजर प्रोफिलैक्सिस (पीईपी) चे वेवस्थापन करप.

➤ Advocacy for Intradermal Vaccination: Promoting the adoption of intradermal vaccination for PEP in animal bite victims and pre-exposure prophylaxis (PrEP) for high-risk groups.	इंट्राडर्मल लसीकरणा खातीर समर्थन: जनावरांनी घांस मारलेल्या पिडीत लोकां मदीं पीईपी खातीर इंट्राडर्मल लसीकरण आनी उच्च धोको आशिल्ल्या गटां खातीर प्री-एक्सपोजर प्रोफिलेक्सिस (पीआरईपी) आपणावपाक प्रोत्साहन दिवप.
➤ Strengthening Surveillance: Improving the human rabies surveillance system to ensure accurate and timely reporting of cases.	निगराणी बळकट करप: केशींची अचूक आनी वेळार नोंदणी जाल्या हांची खात्री करपा खातीर मनवी रेबीज निगराणी वेवस्थेंत सुदारणा करप.
➤ Community Awareness: Raising public awareness through advocacy, communication, and social mobilization to promote rabies prevention and control measures.	समुदायीक जागरूकताय: रेबीजाक प्रतिबंध करपाक आनी नियंत्रण उपायांक चालना दिवपा खातीर समर्थन, संवाद आनी समाजीक एकत्रीकरणा वरवीं भौशीक जागरूकताय वाडोवप.
<u>PROGRAMME FOR PREVENTION AND CONTROL OF LEPTOSPIROSIS (PPCL)</u>	लेप्टोस्पायरोसीस प्रतिबंध आनी नियंत्रण करपाचो कार्यक्रम (पीपीसीएल)
Leptospirosis poses a significant health challenge in India, particularly in coastal regions. To tackle this issue, the Government of India initiated a Pilot Project on Prevention and Control of Leptospirosis during the XI Five-year Plan. The success of this pilot paved the way for the launch of the Programme for Prevention and Control of Leptospirosis during the 12th Five-year Plan in endemic States and Union Territories.	लेप्टोस्पायरोसीस हें भारतांत, खास करून दर्यादेगेवेल्या वाठारांनी, भलायके खातीर एक म्हत्वाचें आव्हान जावन आसा. ही समस्या हाताळपा खातीर भारत सरकारान 11व्या पांचवर्सुकी येवजणेंत लेप्टोस्पायरोसीसाक प्रतिबंध आनी नियंत्रीत करपाचो पायलट प्रकल्प सुरू केलो. ह्या पायलट प्रकल्पाच्या यशाक लागून स्थानिक राज्यांनी आनी केंद्रशासित प्रदेशांनी 12 व्या पांचवर्सुकी येवजणेच्या काळांत लेप्टोस्पायरोसीस प्रतिबंध आनी नियंत्रीत करपाचो कार्यक्रम सुरू

	करपाचो मार्ग तयार जालो.
Objective: Reduction of morbidity and mortality due to Leptospirosis.	उद्देश: लेप्टोस्पायरोसिसाक लागून जावपी दुयेंस आनी मरण उणें करप.
Components: <ul style="list-style-type: none"> ➤ Development of trained manpower for Leptospirosis diagnosis, case management, prevention & control and inter-sectoral coordination. 	घटक: लेप्टोस्पायरोसीसाचें निदान, केशीचें वेवस्थापन, प्रतिबंध आनी नियंत्रण आनी आंतर-क्षेत्रीय समन्वय हांचे खातीर प्रशिक्षित मनुष्यबळाचो विकास करप.
➤ Strengthening surveillance of Leptospirosis in human.	मनशां मदल्या लेप्टोस्पायरोसिसाचेर निगराणी बळकट करप.
➤ Strengthen diagnostic capacity of laboratory in Endemic States.	स्थानीक राज्यांनी प्रयोगशाळेची निदान क्षमता बळकट करप.
➤ Create awareness regarding timely detection and appropriate treatment of patients.	दुयेंतीचें वेळार निदान आनी तांचेर योग्य उपचार करपा विशीं जागरूकताय निर्माण करची.
➤ Strengthening inter-sectoral coordination at State and district level for outbreak detection, prevention, and control of Leptospirosis.	लेप्टोस्पायरोसीसाचो उद्रेक सोदप, प्रतिबंध आनी नियंत्रण दवरपा खातीर राज्य आनी जिल्लो पांवड्यार आंतर-क्षेत्रीय समन्वय बळकट करप.
<u>NATIONAL PROGRAMME ON CLIMATE CHANGE AND HUMAN HEALTH (NPCCHH)</u>	हवामान बदल आनी मनशांच्या भलायकेचेर राष्ट्रीय कार्यावळ (एनपीसीसीएचएच)
Programme addresses health challenges posed by climate change. It focuses on building awareness, enhancing preparedness, and strengthening healthcare systems to manage climate-sensitive illnesses like heat stress, vector-borne diseases, and air pollution impacts.	ही कार्यावळ हवामान बदलाक लागून निर्माण जावपी भलायकी आव्हानांचेर उपाय करता. उश्णतायेचो ताण, रोगवाहकजन्य दुयेंसां आनी वायू प्रदूशणाच्या परिणाम अश्या तरेच्या हवामान संवेदनशील दुयेंसांचें वेवस्थापन करपा खातीर जागरूकताय निर्माण करप, तयारी वाडोवप आनी भलायकी सेवा यंत्रणा बळकट करप हाचेर तें लक्ष केंद्रीत करता.

Its main objectives is to create awareness among general population (vulnerable community), health-care providers and Policy makers regarding impacts of climate change on human health.	मनशाच्या भलायकेचेर हवामान बदलाच्या परिणामां विशीं सामान्य लोकां मदीं (असुरक्षित समुदाय), भलायकी सेवा पुरवणदार आनी धोरण निर्मात्यां मदीं जागरूकताय निर्माण करप हो ताचो मुखेल हेतू आसा.
<u>NATIONAL IODINE DEFICIENCY DISORDERS CONTROL PROGRAMME:-</u>	नॅशनल आयोडीन डेफिशियन्सी डिऑर्डर्स कंट्रोल प्रोग्राम: -
Iodine is an essential micro nutrient. It is required at 100-150 micrograms daily for normal human growth and development. The disorders caused due to deficiency of nutritional iodine in the food /diets are called Iodine Deficiency Disorders (IDDs)	आयोडीन हें एक गरजेचें सूक्ष्म पोशक तत्व. मनशाची सामान्य वाड आनी उदरगती खातीर दिसाक 100-150 मायक्रोग्राम हें गरजेचें आसता. अन्न/आहारांत पोशक आयोडीनाच्या उणावाक लागून जावपी विकारांक आयोडीन डेफिशियन्सी डिऑर्डर्स (आयडीडी) म्हणटात.
Goiter is only the tip of the iceberg. Iodine deficiency results in physical and mental retardation. It affects people of all ages, both sexes and different socio economic status. It could result in abortion, Stillbirth, mental retradition, deaf-mutism, dwarfism, squint, cretinism, goiter of all ages, neuromotor defects, etc.	गोयटर हें हिमखंडाचें फकत तोंक आसा. आयोडीनाच्या उणावाक लागून शारिरीक आनी मानसीक मंदपण येता. हें सगळ्या पिरायेच्या लोकांचेर परिणाम करता, दोनूय लिंग आनी वेगवेगळी समुदाय अर्थीक स्थिती. ताका लागून गर्भपात, मृत जल्म, मानसीक प्रतिगमन, भेड्डेपण-म्युटिझम, वाड खुंटप, स्क्विंट, क्रेटिनिझम, सगळ्या पिरायेचो गोइटर, न्युरोमोटर दोश आनी हेर जावं येतात.
It is well established fact that with the exception of certain types of goiter, Iodine Deficiency Disorders are permanent and incurable. However, all these disorders can be easily prevented before they occur. The simplest method to prevent the	कांय प्रकारांचे गोयटर सोडल्यार, आयोडीनाच्या उणावाचे विकार कायमस्वरूपी आनी असाध्य आसात हें सुस्थापित सत्य आसा. पूण हीं सगळीं दुयेंसां जावचे पयलीं सोंपेपणान

<p>broad spectrum of IDD is to consume Iodated salt daily. This is the most effective and inexpensive mode to prevent IDD.</p>	<p>आडावं येतात. आयडीडी प्रतिबंध सगळ्यांत सोंपी पद्दत म्हळ्यार सदांच आयोडेटेड मिठाचें सेवन करप. आयडीडी आडावपाचो हो सगळ्यांत प्रभावी आनी सवाय उपाय.</p>
<p>The supply of Iodated salt is to ensure availability of not less than 150 micrograms of iodine per person per day. Since, salt is consumed by all every day, the supply of iodated salt will ensure the availability of iodine for normal body function. The average consumption of iodated salt per person per day is about 10gms. This consumption is in moderate amount.</p>	<p>दर दिसा दर मनशाक उण्यांत उणें 150 मायक्रोग्राम आयोडीन मेळचें हें सुनिश्चित करपा खातीर आयोडेटेड मिठाची पुरवण करतात. दर दिसा सगळे मीठ खातात देखून आयोडेटेड मिठाच्या पुरवणींतल्यान कुडीच्या सामान्य वावराक आयोडिनाची उपलब्धताय निश्चित जातली. दर मनशाचो आयोडेटेड मिठाचो सरासरी वापर दिसाक सुमार 10 ग्राम आसता. हो वापर मध्यम प्रमाणांत जाता.</p>
<p>National Iodine Deficiency Disorders Control Programme (NIDDCP) is implemented in order to prevent, control and eliminate iodine deficiency disorders in Goa, by banning the sale of non-Iodized salt for edible purpose, which was notified from 15th August 1997.</p>	<p>राष्ट्रीय आयोडीन डेफिशियन्सी डिसॉर्डर्स नियंत्रण कार्यावळ (एनआयडीडीसीपी)गोंयांत आयोडीनाच्या उणावाक लागून जावपी विकार प्रतिबंधकरपाक, नियंत्रणांत हाडपाक आनी ना करपा खातीर लागू केल्या, 15 ऑगस्ट 1997 सावन अधिसूचित केल्ल्या खाद्य पदार्थां खातीर आयोडीन नाशिल्ल्या मिठाच्या विक्रीचेर बंदी घालपाच्या हेतातन ही कार्यावळ राबयतात.</p>
<p><u>Activities conducted under programme;</u></p>	<p>कार्यावळी खाला आयोजित उपक्रम;</p>
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Monitoring Consumption of adequately iodated salt. ❖ By qualitative testing of salt at household level with the help of salt testing's kits, which are supplied at all Sub Centre level. 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ फावोश्या प्रमाणांत आयोडीनयुक्त मिठाच्या वापराचेर नदर दवरप. ❖ मीठ चांचणी किटांच्या आदारान घरगुती पांवड्यार मिठाची गुणात्मक चांचणी करून सगळ्या उप केंद्र

<ul style="list-style-type: none"> ❖ By qualitative testing of salt at (household/Consumer level samples) at IDD monitoring Laboratory, established at Directorate of Health Services, Campal-Panaji. ❖ Conducting IDD Surveys to identify the magnitude of IDD. ❖ Conducting trainings. ❖ Dissemination of information, education and communications in order to generate awareness in general public on importance of consuming adequately iodated salt. 	<p>स्तराचेर पुरवण करतात.</p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ भलायकी सेवा संचालनालय, कांपाल-पणजे हांगा स्थापन केल्ल्या आयडीडी देखरेख प्रयोगशाळेंत(घरगुती/उपभोक्ता पांवड्यावेले नमुने) मिठाची गुणात्मक चांचणी. ❖ आयडीडीचें प्रमाण वळखुपाक आयडीडी सर्वेक्षण आयोजित करप. ❖ प्रशिक्षण आयोजित करप ❖ फावोश्या प्रमाणांत आयोडेटेड मिठाचें सेवन करपाच्या म्हत्वा विशीं सामान्य लोकां मदीं जागरूकताय निर्माण करपा खातीर माहिती, शिक्षण आनी संवादांचो प्रसार करप.
<p><u>Activities;</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ Global Iodine Deficiency Disorders Prevention Day is observed every year on 21st October, in order to generate awareness in general community regarding importance of iodine. ❖ Household testing of iodated salt with Salt Testing Kits 	<p><u>उपक्रम;</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ❖ आयोडिनाच्या म्हत्वा विशीं सामान्य समाजांत जागरूकताय निर्माण करपा खातीर दर वर्सा 21 ऑक्टोबराक संवसारीक आयोडिन उणावाचे विकार प्रतिबंध दीस मनयतात. ❖ मीठ चांचणी किटां वरवीं आयोडेटेड मिठाची घरगुती चांचणी.

वर्स	चांचणी केल्ल्या मिठाची संख्या	फावोशें आयोडायज केल्लें	फावोशें आयोडीन नाशिल्लें
2020-21	निल *	निल *	निल *

2021-22	निल *	निल *	निल *
2022-23	16506	16365	141
2023-24	17492	17220	272
2024-25 (2024नोव्हेंबर मेरेन.)	20791	20549	242

Laboratory testing for iodine by titration method;	टायट्रेशन पद्धती वरवीं आयोडिना खातीर प्रयोगशाळा चांचणी;
--	---

वर्स	चांचणी केल्ल्या मिठाची संख्या	फावोशें आयोडायज केल्लें	फावोशें आयोडीन नाशिल्लें
2020-21	निल *	निल *	निल *
2021-22	निल *	निल *	निल *
2022-23	2329	2194	135
2023-24	1156	1115	41
2024-25 (2024नोव्हेंबर मेरेन.)	538	538	0

*The data for FY 2020-21 & 2021-22 was Nil as salt testing was stopped due to COVID situation in the Country.	* देशांतल्या कोवीड परिस्थितीक लागून मिठाची चांचणी बंद केल्ल्यान वित्त वर्स
---	--

	2020-21 & 2021-22 खातीरची माहिती निल आशिल्ली.
<u>SPECIAL CELL:-</u>	<u>खास कक्ष:-</u>
<u>Function of Special Cell:-</u> 1. Implementation of Goa Public Health Act. 2. Up gradation of Sub-Centre/PHC's/CHC's ---Shifting of Sub-Centre/RMD's 3. Complaints regarding health hazards/public grievances 4. Permission to attend workshop/meeting/training/Seminars/CME 5. Matter related to court cases 6. Medical covers for VVIPs/VIPs and other Government/Private events 7. Agreement with Bio-Medical waste treatment and disposal facility in various health units under DHS. 8. Permission for Ethical clearance. 9. DNB Accreditation for North & South District Hospitals 10. Permission to undergo Clinical experience for Nursing Students of Private Institutions in various Government Hospitals. 11. Issue of License for Spa	<u>खाशेल्या कक्षाचें कार्य:</u> 1.गोंय भौशीक भलायकी कायदो लागू करप. 2.उप-केंद्र/पीएचसी/सीएचसी चें उन्नतीकरण ---- उप-केंद्र/आरएमडीचें स्थलांतरण. 3. भलायकेचो धोको/भौशीक गाराण्या विशीं कागाळी. 4.कार्यशाळा/बसका/प्रशिक्षण/सेमिनार/सीए मई हातूंत हाजीर रावपाची परवानगी 5.न्यायालयीन केशीं संबंदीत बाबी. 6. व्हीव्हीआयपी/व्हीआयपी आनी हेर सरकारी/खाजगी कार्यावळीं खातीर वैजकी कव्हर. 7. डीएचएसखाला वेगवेगळ्या भलायकी विभागांत जैवीक-वैजकीयकचरो प्रक्रिया आनी विल्हेवाट लावपाच्या सुविधे सयत कबलात. 8. नैतिक मान्यताये खातीर परवानगी. 9. उत्तर आनी दक्षिण जिल्लो हॉस्पिटलां खातीर डीएनबीमान्यताय. 10. खाजगी संस्थांच्या परिचर्या विद्यार्थ्यां खातीर वेगवेगळ्या सरकारी रुग्णलयांनी चिकित्सालयीन अणभव घेवपाची परवानगी. 11. स्पा खातीर परवानो दिवप.

<p>12. Permit to operate ambulance.</p> <p>13. Implementation of Goa Clinical Establishment Act.</p> <p>14. Implementation/compliance of person with disabilities Act in various health units under Directorate of Health Services</p>	<p>12. रुग्णवाहिका चलोवपाक परवानगी .</p> <p>13. गोंय चिकित्सालयीन आस्थापन अधिनेमाची अंमलबजावणी.</p> <p>14. भलायकी सेवा संचालनालयांतर्गत वेगवेगळ्या भलायकी विभागांनी दिव्यांग व्यक्ती अधिनेम लागू करप/पाळप.</p>
Under the provisions of Goa Public Health Act, 1985 Rules 1987.	गोंय भौशीक भलायकी अधिनेम, 1985 नेम 1987 ह्या तरतुदीं खाला.
a) License is issued for establishing a unit of SPA / MASSAGE PARLOUR.	अ) स्पा/मसाज पार्लर युनिट स्थापन करपा खातीर परवानो दितात.
b) Permit is issued to operate Private Ambulance.	ब) खाजगी रुग्णवाहिका चलोवपाक परवानगी दितात.
THE GOA PUBLIC HEALTH ACT, 1985 & Rules, 1987	गोंय भौशीक भलायकी अधिनेम, 1985 आनी नेम, 1987
No objection certificates (NOC) from sanitation point of view are issued by the Health Officers / Medical Officers Incharge in their areas of Jurisdiction in accordance with the Goa Public Health Act, 1985/ Rules 1987 and subsequent Amendments for establishmentsof commercial, industrial and other establishments and construction/ occupation purposes. Complaints received under Goa Public Health Act are attended by the respective local Competent Health Authority.	गोंय भौशीक भलायकी अधिनेम, 1985/नेम 1987 प्रमाण तांच्या कार्यक्षेत्रांतल्या प्रभारीभलायकी अधिकारी/वैजकी अधिकारी नितळसाणीच्या नदरेंतल्यान ना हरकत प्रमाणपत्रां (एनओसी) जारी करतात आनी त्या उपरांतवेवसायीक, उद्देगीक आनी हेर आस्थापनांच्या आस्थापनां खातीर आनी बांदकाम/वेवसायाच्या उद्देशां खातीर सुदारणां केल्यात. गोंय भौशीक भलायकी अधिनेमा खाला येवपी कागाळींक संबंदीत थळावे सक्षम भलायकी प्राधिकरण लक्ष दिता.
<u>NON-COMMUNICABLE DISEASE CELL :-</u>	<u>असंबद्ध (नॉन-कम्युनेबल) रोग कक्ष: -</u>
1. National Programme for Prevention and Control of Cancer, Diabetes, Cardiovascular Disease & Stroke (NPCDCS):	1. कॅन्सर, गोडेंमूत, काळजाचें दुयेंस आनी स्ट्रोक प्रतिबंध आनी नियंत्रण करपाचो राष्ट्रीय कार्यक्रम (एनपीसीडीसीएस):

A. Activities under NPCDCS:	अ. एनपीसीडीसीएस अंतर्गत कार्यावळी:
➤ Opportunistic Screening, IEC activities, diagnosis and treatment are done at all peripheral health facilities.	सगळ्या परिधीय भलायकी सुविधांनी संद सादची अश्यो तपासणी, आयईसी कार्यावळीं, निदान आनी उपचार करतात.
➤ Opportunistic screening at all levels in the Health care delivery system from sub – centre and above for early detection of diabetes, hypertension and common cancer.	गोडेंमूत, उच्च रक्तदाब आनी सामान्य कॅन्सराचें निदान बेगीन जावचें ह्या खातीर उप-केंद्रांतल्यान आनी ताचे वयल्या भलायकी सेवा पुरवण वेवस्थेंत सगळ्या पांवड्यार संद सादपा सारकी तपासणी. मधुमेह, उच्च रक्तदाब, एनीमिया आदि के संदिग्ध रोगियों की पहचान करने के लिए घर-घर गतिविधि द्वारा जनसंख्या आधारित सर्वेक्षण।
➤ Population Based Survey by house to house activity to identify patients suspected of Diabetes, Hypertension, Anemia, etc.	गोडेंमूत, उच्च रक्तदाब, एनीमिया सारके हेर दुबावीत दुयेंतींचे निदान करपा खातीर लोकसंख्येचेर आदारीत घरां-घरांनी कार्यावळीं प्रमाण सर्वेक्षण.
B. STEMI-Goa:	ब. ऍसटीईऍमआय-गोंय:
STEMI Goa Project was launched on 15 th December 2018 with Medical College & Hospital, Bambolim being the PCI capable Hub & 12 selected peripheral institutions being the spokes. These are CHC Pernem, PHC Sanquelim, Asilo Hospital, Mapusa, CHC Valpoi, PHC Dharbandora, Sub-District Hospital, Ponda, PHC Curchorem, Sub-district Hospital Chicalim, Hospicio Hospital Margao, CHC Canacona, PHC Aldona, UHC Panaji. This is done to ensure patient reaches the nearest Hub centre in shortest possible time, within golden hour and get diagnosed using Tele – ECG and thrombolized for ST Elevation Myocardial Infarction with newer	ऍसटीईऍमआय गोंय प्रकल्प 15 डिसेंबर 2018 दिसा सुरू जालो, जातूंत वैजकीय महाविद्यालय आनी हॉस्पिटल, बांबोळें पीसीआय सक्षम केंद्र आनी 12 वेंचून काडिल्ल्यो परिधीय संस्था प्रवक्ते आसात. जातूंत सीएचसी पेडणें, पीएचसी सांखळी, आझिलो हॉस्पिटल, म्हापसा, सीएचसी वाळपय, पीएचसी धारबांदोडा, उप-जिल्लो हॉस्पिटल, फोंडें, पीएचसी कुडचडे, उप- जिल्लो हॉस्पिटल चिखली, हॉस्पिसियो हॉस्पिटल मडगांव, सीएचसी काणकोण, पीएचसी हळदोणे, यूएचसी पणजी हांचो आस्पाव जाता. दुयेंती शक्य

<p>thrombolytics such as Reteplase and Tenecteplase. The patient, once stabilized and thrombolysed is transferred to the apex (tertiary) institution, Goa Medical College & Hospital using either specialized Cardiac/ALS equipped ambulances. Doctors from these centres have received BLS, ALS and hands on trainings in management of Cardiac Emergencies.</p> <p>Government has partnered with two PCI capable private hubs i.e. Victor Hospital, Healthway and Manipal Hospital so as to decrease load on Goa Medical College and Hospital and also for easy access for the patients depending on the hub centre.</p>	<p>तितल्या उण्यांत उण्या वेळान, भांगराकाळा (गॉल्डन अवर) भितर लागींच्या हब केंद्रांत पावतलो हाची खात्री करपा खातीर आनी टॅली-ईसीजी वापरून आनी ऍसटी ऍलिव्हॅशन मायोकार्डियल इन्फार्क्शन खातीर थ्रोम्बोलायझ करून रिटॅप्लेझ आनी टॅनेक्टॅप्लेझ सारकिल्या नव्या थ्रोम्बोलायटिक्सां वरवीं निदान करपा खातीर अशें करतात. एकदां स्थीर जावन थ्रोम्बोलायस जाले उपरांत दुयेंतीक एक तर खाशेले कार्डियाक/एँलएँस सुसज्ज ऍम्बुलन्स वापरून गोंय वैजकी कॉलेज आनी हॉस्पिटल ह्या सर्वोच्च (तृतीयक) संस्थेंत स्थलांतरीत करतात. ह्या केंद्रांतल्या दोतोरॉंक बीएलएस, एएलएस आनी कार्डियाक आपत्कालीन परिस्थितीचे वेवस्थापन करपाचें प्रशिक्षण प्राप्त जाला.</p> <p>गोंय वैजकी म्हाविद्यालय आनी हॉस्पिटलांतलो भार उणो करपा खातीर आनी हब केंद्राचेर निंबून आशिल्ल्या दुयेंतींक सोयीस्कर जावचें ह्या खातीर सरकारान दोन पीसीआय सक्षम खाजगी केंद्रां म्हणळ्यार व्हिक्टर हॉस्पिटल, हेल्थवे आनी मणिपाल हॉस्पिटल हांचे कडेन भागीदारी केल्या.</p>
<p>5 new spokes namely CHC Bicholim, PHC Balli, PHC Betki, PHC Candolim and PHC Sanguem are operationalized and 3 more are will be made functional, mainly PHC Shiroda; PHC Siolim& PHC Cansaulim.</p> <p>First state to offer thrombolysis for heart attack at primary level within 1 hour. Treated nearly 4,000 patients (Oct 2024).</p>	<p>सीएचसीदिवचल, पीएचसी बाळळी, पीएचसी बेतकी, पीएचसी कांदोळी आनी पीएचसी सांगें हे 5 नवे स्पोक कार्यरत आसात आनी आनीक 3 कार्यरत करतले, मुखेलपणान पीएचसी शिरोडा; पीएचसी शिवोली आनी पीएचसी कांसावली. 1 वरा भितर प्राथमीक पांवड्यार काळजाच्या आताका खातीर थ्रोम्बोलिसिस दिवपी पयलें राज्य. सुमार 4,000 दुयेंतीचेर</p>

	उपचार केल्यात. (ऑक्टोबर 2024).
<p>C. Changing Diabetes Barometer: The Changing Diabetes Barometer (CDB) project is a joint initiative between the Government of Goa and Novo Nordisk Education Foundation that was re launched in 2018.</p> <p>The program was flagged of in its initial stage with five Community Diabetes Centers which has grown to a total of 15 CDCs at present. Also the project marked the provision of Goa being one of the first states to provide free insulin at various government facilities. Under this project, services such as diabetes counseling, complication screening,Diabetes diet advice, screening done by Diabetic Educators stationed at 15 CDCs and referrals are done to higher centres. Till November 2024 around 2,78442 diabetes patients have been counseled at these CDC centers. Future plan to to screen more number of individuals for diabetes and refer such patients for appropriate treatment.</p>	<p>सी. चेंजींग डायबिटीस बॅरोमीटर: चेंजींग डायबिटीस बॅरोमीटर (सीडीबी) प्रकल्प हो गोंय सरकार आनी नोवो नोर्डिस्क एज्युकेशन फाउंडेशन हांचे मदलो एक संयुक्त उपक्रम जो 2018 वर्सा परतून सुरू जालो. ह्या कार्यावळीक सुरवातीच्या पांवड्यार पांच समुदाय गोडेंमूत केंद्रां सयत मान्यताय दिल्ली आनी सध्या त्यो वाडून वट्ट 15 सीडीसी जाल्यात. तशेंच ह्या प्रकल्पाक लागून वेगवेगळ्या सरकारी सुविधांनी फुकट इन्सुलिन दिवपी गोंय हें पयले राज्य थारलां. ह्या प्रकल्पा खाला, गोड्यामुताचें समुपदेशन, कॉमप्लिकेशन तपासणी, गोड्यामुताचो आहार सल्लो, 15 सीडीसी हांगा कार्यरत आशिल्ल्या गोड्यामुताच्या शिक्षकां वरवीं केल्ली तपासणी आनी उच्च केंद्रांक संदर्भ दिवप अश्यो सेवा दितात. नोव्हेंबर 2024 मेरेन ह्या सीडीसी केंद्रांचेर सुमार 2,78442 गोड्यामुताच्या दुयेंतींनी सल्लो घेतला. ह्या उपरांत गोड्यामुता खातीर चड संख्येन व्यक्तींची तपासणी करपाची आनी अशा दुयेंतींक योग्य उपचारा खातीर धाडपाची तांची येवजण आसा.</p>
<p><u>D. SwasthMahilaSwasth Goa Project</u> SwasthMahilaSwasth Goa is an initiative ofYuvraj Singh Foundation, and the Directorate of Health Services (DHS) Government of Goa, headed by Honourable Health Minister for the state of Goa, Shri Vishwajit Rane, in collaboration with UE LifeSciences and supported by SBI Foundation.</p>	<p><u>डी. स्वस्थ महिला स्वस्थ गोंय प्रकल्प</u> स्वस्थ महिला स्वस्थ गोंय हो युवराज सिंग फाउंडेशन आनी गोंय सरकाराच्या भलायकी सेवा संचालनालयाचो (डीएँच एस) एक उपक्रम, जाचें फुडारपण गोंय राज्याचें मानादीक भलायकी मंत्री विश्वजीत राणे हांणी यूई लायफसायन्सिसाच्या सहकार्यान केला</p>

	आनी तशेंच तांका एसबीआय फाउंडेशनान लेगीत तेंको दिला.
It provides a technology intervention in the form of iBreastExam devices, training and capacity-building support to the Government of Goa to screen women for breast cancer in the state of Goa. The project was launched on 26 th Oct 2021 with an aim to screen 1,00,000 women for Breast Cancer over a period of two years in Goa.	हें गोंय राज्यांतल्या बायलांच्यास्तनाच्या कॅन्सराची तपासणी करपा खातीर गोंय सरकाराक आयब्रेस्टएक्साम उपकरणां, प्रशिक्षण आनी क्षमता निर्माण आदाराच्या रुपांत तंत्रज्ञान हस्तक्षेप प्रदान करता. हो प्रकल्प 26 ऑक्टोबर 2021 दिसा गोंयांत दोन वर्सांच्या काळांत 1,00,000 बायलांची स्तनाच्या कॅन्सरा खातीर तपासणी करपाच्या हेतान सुरू केल्लो.
<u>Data since initiation till Oct 2024:</u>	सुरवात केल्या सावन ऑक्टोबर 2024 मेरेनची माहिती:

तपासणी केल्ली वट्ट संख्या	1,36,210
आयबीई दुबावीत व्यक्तींचो वट्ट आंकडो	2823
स्तन कॅन्सराची लागण जाल्ल्या दुयेंतींचो वट्ट आंकडो	64

E. Early detection of Lung cancer Project:	इ. फुफ्फुसाच्या कॅन्सराचो बेगीन निदान करपी प्रकल्प:
"Lung Cancer Early Detection" project - using AI based chest X-ray software by Qure.ai. device in the state of Goa by in collaboration with AstraZeneca Pharma India Limited to screen lung cancer.	"लंग कॅन्सर अर्ली डिटेक्शन" प्रकल्प- फुफ्फुसाचो कॅन्सराची तपासणी करपा खातीर एस्ट्राझेनॅका फार्मा इंडिया लिमिटेडाच्या सहकार्यान गोंय राज्यांत क्युरे. एआई. उपकरणां वरवीं एआय आदारीत चेस्ट एक्स-रे सॉफ्टवेअर वापरप.

<p>Lung cancer is one also one of the leading cause of cancer deaths worldwide. The project aims to increase survival rates by screening and early detection of lung diseases, through early diagnosis and detection of lung diseases through AI interpretation of digital chest X-ray and follow-up chest CT scans.</p>	<p>फुफ्फुसाचो कॅन्सर हेंय संवसारभर कॅन्सराक लागून जावपी मरणांचें एक मुखेल कारण जावन आसा. ह्या प्रकल्पाचें ध्येय डिजिटल चॅस्ट एक्स-रे आनी फॉलो-अपचॅस्ट सी. टी. स्कॅनांच्या एआय व्याख्ये वरवीं फुफ्फुसाचीं दुयेंसांचें सुरवातेकच निदान करून आनी सोदून काडून ह्या माध्यमांतल्यान फुफ्फुसाचीं दुयेंसांचें तपासणी करून हांचे वरवीं जगपाचें प्रमाण वाडोवप हे आसा.</p>
<p>The Qure.ai'sqXR solution can identify 29 different lung conditions including lung nodules.</p>	<p>Qure.ai'sqXRसोल्युशना वरवीं फुफ्फुसाच्या गांठी सयत 29 वेगवेगळ्या फुफ्फुसाच्यो स्थिती वळखूंक शकतात.</p>
<p>The qXR is currently deployed at 15 (Out of total 17) Health centers having digital X-rays with internet facilities on-cloud at North Goa District Hospital, South Goa District Hospitals, Sub District Hospital Ponda, Sub District Hospital Chicalim, CHC Valpoi, CHC Pernem, CHC Canacona, CHC Curchorem, CHC Bicholim, CHC Sankhali, PHC Shiroda, PHC Aldona, PHC Quepem, PHC Balli, and PHC Dharbandora.</p>	<p>qXRसध्या उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, उप-जिल्लो हॉस्पिटल फोंडें, उप-जिल्लो हॉस्पिटल चिखली, सीएचसी वाळपय, सीएचसी पेडणें, सीएचसी काणकोण, सीएचसी कुडचडे, सीएचसी दिवचल, सीएचसी सांखळी, पीएचसी शिरोडा, पीएचसी हळदोणें, पीएचसी केपे, पीएचसी बाळळी आनी पीएचसी धारबांदोडा हांगा क्लाऊडचेर इंटरनेट सुविधे सयत डिजिटल एक्स-रे आशिल्ल्या 15 (वट्ट 17 पैकी) भलायकी केंद्रांचेर qXR उपलब्ध केला.</p>
<p>All the patients referred for the Chest X-rays (CXR) will be uploaded on cloud through AWS gateway for interpretation. The patients with high-risk nodules will be referred for confirmation of lung cancer through LDCT/CT/Biopsy.</p>	<p>चॅस्ट एक्स-रे (सीएक्सआर) खातीर धाडिल्ले सगळे दुयेंती स्पश्टीकरणां खातीर एडब्ल्यूएस गेटवे वरवीं क्लाऊडाचेर अपलोड करतले. चड जोखमीच्यो गांठी आशिल्ल्या दुयेंतींक एलडीसीटी/सीटी/बायोप्सी वरवीं फुफ्फुसाच्या कॅन्सराची खात्री करपा</p>

	खातीर धाडटले.
Total Scans done since project initiation (14 th March 2024) till date is 25,864 and Total No. of cases with suspected nodules is 101.	प्रकल्प सुरू जायत सावन (14 मार्च 2024) आयज मेरेन वट्ट स्कॅन 25,864 आनी दुबावीत गांठी आशिल्ल्या दुयेंतींचो वट्ट आंकडो 101 आसा.
Total No. of cases detected positive for Lung cancer is 1(who opted private hospital for further treatment)	फुफ्फुसाच्या कॅन्सराची लागण जाल्ल्या दुयेंतींचो वट्ट आंकडो 1 आसा (जांणी फुडल्या उपचारा खातीर खाजगी हॉस्पिटल वेंचून काडिल्लें)
F. Ayushman Arogya Mandir:	एफ. आयुष्मान आरोग्य मंदिर:
Ayushman Arogya Mandir is an attempt to move from a selective approach to deliver comprehensive range of services to health care to deliver comprehensive range of services spanning preventive, promotive, curative, rehabilitative and palliative care. Under the Ayushman Bharat the health facilities across Goa like Subcentres, Rural Medical Dispensaries and Primary Health centers are upgraded to Ayushman Arogya Mandir	आयुष्मान आरोग्य मंदिर हो प्रतिबंधात्मक, प्रोत्साहक, उपचारात्मक, पुनर्वसनात्मक आनी उपशामक सेवेची सर्वसमावेशक श्रेणी दिवपा खातीर निवडक दिश्टीकोणांतल्यान मुखार वचपाचो यत्न जावन आसा. आयुष्मान भारता अंतर्गत गोंयांतली उप-केन्द्रां, ग्रामीण वैजकी दवाखाने आनी प्राथमीक भलायकी केंद्रां सारकिल्ल्यो भलायकी सुविधा आयुष्मान आरोग्य मंदिरात उन्नतीकृत केल्यात.
Total 201 health facilities are upgraded to AAM. Azadi Ka Amrit Mahotsav is celebrated with one month activity where by wellness activity and screening for Non – Communicable Disease are conducted.	वट्ट 201 भलायकी सुविधो एएएमंत उन्नतीकृत केल्यात. आझादी का अमृत महोत्सव ही एका म्हयन्याच्या कार्यावळ आयोजीत केल्ली जातुंत भलायकी कशी निरोगी दवरची हाचेर उपक्रम आनी बिगर संसर्गजन्य रोगाची तपासणी करतात.
G. Goa Stroke Programme	जी. गोंय स्ट्रोक कार्यावळ
The Hon'ble Health Minister of Goa has initiated the "Goa Stroke Programme" similar to the state-of-the-art STEMI-Goa Project, which is in collaboration with the Directorate of Health Services and Department of	गोंयच्या मानादीक भलायकी मंत्र्यान आधुनीक एसटीईएमआय-गोंय प्रकल्पा सारकोच "गोंय स्ट्रोक कार्यक्रम" सुरू केला, जो गोंय वैजकी म्हाविद्यालय आनी

<p>Neurology at Goa Medical College and Hospital. This programme was initiated at both District Hospitals from January 2023 as a hub and spoke model. Both the District Hospitals acting as spokes and Goa Medical College and Hospital as a hub are equipped with CT Scan facilities, wherein patients presenting with warning signs of stroke are shifted directly to District Hospitals by 108 ambulances. Patient confirmed to have brain clot based on CT report, are administered thrombolytic agent inj. Tenecteplase 20 mg within the duration of 4.5 hours of symptom onset. These services are provided free of cost. It is observed the quality of the outcome of stroke patients at the District Hospital who have received this thrombolytic drug as early as possible within the period of 4.5 hours is superior. A total of 68 patients have been thrombolysed at both the District Hospitals (January 2023- November 2024).</p>	<p>हॉस्पिटलाच्या न्यूरोलॉजी विभाग आनी भलायकी सेवा संचालनालय हांच्या सहकार्यान आसा. जानेवारी 2023 सावन हब आनी स्पोक प्रणालीचेर दोनूय जिल्लो हॉस्पिटलांनी ही कार्यावळ सुरू केल्ली.स्पॉक्स म्हणून काम करपी जिल्लो हॉस्पिटल आनी हब म्हणून काम करपी गोंय वैजकी कॉलेज आनी हॉस्पिटल ह्या दोनूय हॉस्पिटलांनी सी. टी. स्कॅन सुविधा आसात, जातूंत स्ट्रोक येवपाची शक्यताय आशिल्ल्या दुयेंतींक 108 रुग्णवाहिका वरवीं सरळ जिल्लो हॉस्पिटलांत स्थलांतरीत करतात. सी. टी. अहवालाच्या आदाराचेर मेंदवांत गुठळी जाल्या हाची खात्री जाल्ल्या दुयेंतीक थ्रोम्बोलायटीक एजंट इंजेसांव दितात. लक्षणां दिसपाक सुरवात जातकच 4.5 वरांच्या काळांत 20 मिलीग्रा मटेनेक्टेप्लेझ दितात.ह्यो सेवा फुकट दितात. जिल्लो हॉस्पिटलांतल्या स्ट्रोक आयिल्ल्या दुयेंतींक 4.5 वरांच्या काळांत शक्य तितलें बेगीन हें थ्रोम्बोलायटीक वखद मेळटा त्या दुयेंतीचेर हाचो बरो परिणाम दिसला. दोनूय जिल्लो हॉस्पिटलांनी (जानेवारी 2023-नोव्हेंबर 2024) वट्ट 68 दुयेंतींक थ्रोम्बोलायसीस केलां.</p>
<p>H. Non-alcoholic Fatty Liver Disease (NAFLD)</p>	<p>एच. नॉन-अल्कोहोलीक फॅटी लिव्हर डिसीज (एनएएफएलडी)</p>
<p>Non-alcoholic Fatty Liver Disease (NAFLD) is recently included for screening in the state of Goa under the “National Program for the prevention of Non-Communicable Disease”. The capacity building through training of Medical Officers and Community Health Officers in identifying and</p>	<p>नॉन-अल्कोहोलीक फॅटी लिव्हर डिसीज (एनएएफएलडी) हालींच गोंय राज्यांत "बिगर संसर्गजन्य दुयेंस प्रतिबंधा खातीर राष्ट्रीय कार्यावळी" अंतर्गत तपासणी खातीर आस्पावीत केल्ले आसा. एनएएफएलडीची वळख आनी वेवस्थापन करपाक वैजकी अधिकारी</p>

managing NAFLD has been conducted. All the health centers are instructed to carry out the screening as per the “Screening Format” and subsequently to submit the monthly data to NCDC, DHS in the “Monthly Reporting Format”.	आनी समुदाय भलायकी अधिकाऱ्यांचें प्रशिक्षणा वरवीं तांक वाडोवपाचें काम केलां.सगळ्या भलायकी केंद्रांनी "स्क्रीनिंग फॉर्मॅट" प्रमाणें तपासणी करची आनी उपरांत म्हयन्याळी माहिती एनसीडीसी., डीएचएस क "म्हयन्याळ्या रिपोर्टिंग फॉर्मॅटान" सादर करची अशी सुचोवणी दिल्या.
Since the program initiation (from September 2023 to Nov 2024) we have screened 33,303 patients for Non-alcoholic fatty Liver Diseases (NAFLD).	कार्यावळीची सुरवात केल्ल्या सावन (सप्टेंबर 2023 ते नोव्हेंबर 2024 मेरेन) आमी 33,303 दुयेंतींचें नॉन-अल्कोहॉलिक फॅटी लिव्हर डिसीज (एनएएफएलडी) खातीर तपासणी केल्या.
I. Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD)	1. क्रॉनिक ऑब्स्ट्रक्टिव्ह प्युमोनरी डिसीज (सीओपीडी)
Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD) is recently included for screening in the state of Goa under the “National Program for the prevention of Non-Communicable Disease”. The capacity building through training of Medical officers and Community Health Officers in identifying and managing COPD has also been conducted. All the health centers are instructed to carry out the screening as per the “Screening Format” and subsequently to submit the monthly data to NCDC, DHS in the “Monthly Reporting Format”.	क्रोनिक ऑब्स्ट्रक्टिव्ह प्युमोनरी डिसीज (सीओपीडी) हालींच गोंय राज्यांत "नॅशनल प्रोग्राम फॉर द प्रिव्हेंशन ऑफ नॉन-कम्युनिकेबल डिसीज" खाला तपासणी खातीर आस्पावीत केला. तशेंच सीओपीडीची वळख आनी वेवस्थापन करपाक वैजकी अधिकारी आनी समुदाय भलायकी अधिकाऱ्यांचें प्रशिक्षणा वरवीं तांक वाडोवपाचें काम केलां.सगळ्या भलायकी केंद्रांनी "स्क्रीनिंग फॉर्मॅट" प्रमाणें तपासणी करची आनी उपरांत म्हयन्याळी माहिती एनसीडीसी., डीएचएस क "म्हयन्याळ्या रिपोर्टिंग फॉर्मॅटान" सादर करची अशी सुचोवणी दिल्या.
Since the program initiation (from October 2023 till Nov 2024) we have screened 50,500 patients for Chronic Obstructive Pulmonary Disease (COPD).	सगळ्या भलायकी केंद्रांनी "स्क्रीनिंग फॉर्मॅट" प्रमाणें तपासणी करची आनी उपरांत म्हयन्याळी माहिती एनसीडीसी., डीएचएस. क "म्हयन्याळ्या रिपोर्टिंग

	फॉर्मेटान" सादर करची अशी सुचोवणी दिल्या.
2. National Mental Health Programme (NMHP): District Mental Health Programme	2. राष्ट्रीय मानसीक भलायकी कार्यावळ (एनएमएचपी): जिल्लो मानसीक भलायकी कार्यावळ
District Mental Health Programme is functional at both the District Hospitals at North Goa and South Goa.	उत्तर गोंय आनी दक्षिण गोंय ह्या दोनूय जिल्लो हॉस्पिटलांनी जिल्लो मानसीक भलायकी कार्यावळ कार्यरत आसा.
Regular Psychiatric OPD is conducted at both District Hospitals and The District Mental Health Team visits the Primary Health Centres and Conducts Extended OPDs and free drugs are provided to the patients.	दोनूय जिल्लो हॉस्पिटलांनी नेमान मानसोपचार ओपीडी चालू आसात आनी जिल्लो मानसीक भलायकी पंगड प्राथमीक भलायकी केंद्रांक भेट दितात आनी थंय विस्तारीत ओपीडी चलयतात आनी दुयेंतींक फुकट वखदां दितात.
Addiction treatment facility are available at both the district hospitals	दोनूय जिल्लो हॉस्पिटलांनी व्यसन उपचार सुविधा उपलब्ध आसा.
Impress Project The Directorate of Health Services (DHS), Government of Goa and Sangath , Goa (NGO) are collaboratively implementing the IMPRESS program in Goa Designed to increase access to evidence informed care for depression, through IMPRESS we have trained healthcare workers across all health centres in Goa to deliver the Healthy Activity Program counseling treatment.	इम्प्रेस प्रकल्प भलायकी सेवा संचालनालय (डीएचएस), गोंय सरकार आनी सांगात, गोंय (एनजीओ) सहकार्य करून गोंयांत आयएमपीआरईएसएस कार्यावळ लागू करतात. आयएमपीआरईएसएसच्या माध्यमांतल्यान निरशेवणे खातीर माहिती दिवपी देखरेखीचो पुरावो मेळोवपा खातीर आमी गोंयच्या सगळ्या भलायकी केंद्रांनी भलायकी सेवा कर्मचार्यांक निरोगी क्रियाकलाप कार्यावळीचें समुपदेशन उपचार दिवपाचें प्रशिक्षण दिलां.
87 healthcare workers were trained to counseling patients with mental health issues.	मानसीक भलायकी समस्या आशिल्ल्या दुयेंतींचो सल्लो घेवपाक 87 भलायकी सेवा कर्मचार्यांक प्रशिक्षण दिलां.
Till date 90,419 patients were screened, out of which 9,900 people	आयज मेरेन 90,419 दुयेंती तपासल्यांत,

<p>were identified to have depression and were subsequently counseled at the health center.</p>	<p>तातूंतल्या 9,900 लोकांक डिप्रेसन जाला अशें कळ्ळें आनी उपरांत तांकां भलायकी केंद्रांत सल्लो दिला.</p>
<p>National Tele-Mental Health Programme (TELE-MANAS): 24/7 mental health counseling helpline (1800-891-4416). Over 10,000 calls answered (Nov 2024).</p>	<p>राष्ट्रीय टेलि-मेंटल भलायकी कार्यावळ (टेलि-मानस): 24/7 मानसीक भलायकी समुपदेशन हेलपलायन (1800-891-4416). 10, 000 परस चड कॉलांक जाप दिल्या (नोव्हेंबर 2024).</p>
<p>3. National Tobacco Control Programme (NTCP): Tobacco Cessation Services are provided at both the District Hospitals such as Counselling & Pharmacotherapy.</p>	<p>3. राष्ट्रीय तंबाकू नियंत्रण कार्यावळ (एनटीसीपी): दोनूय जिल्लो हॉस्पिटलांनी समुपदेशन आनी फार्माकोथॅरपी सारकिल्यो तंबाकू सेवन बंद करपाची सेवा दितात.</p>
<p>Tobacco Cessation Services are provided at both the District Hospitals such as Counselling & Pharmacotherapy. Enforcement squads for implementation of COTPA is being done in both the Districts. Tobacco Free Youth Campaign has been launched in the State of Goa. Total No. Patient Counseled are 2707 from April 2024 to November 2024.</p>	<p>दोनूय जिल्लो हॉस्पिटलांनी समुपदेशन आनी फार्माकोथॅरपी सारकिल्यो तंबाकू सेवन बंद करपाची सेवा दितात. दोनूय जिल्ल्यांनी सीओटीपीए लागू करपा खातीर अंमलबजावणी दळां सुरू केल्यात. गोंय राज्यांत तंबाकू मुक्त युवा मोहीम सुरू केल्या. एप्रिल 2024 ते नोव्हेंबर 2024 मेरेन वट्ट 2707 दुयेंतींक समुपदेश दिला.</p>
<p>District Tobacco Cessation Centre, North – Goa conducted trainings for teachers on Tobacco Free Educational Institution (To FFI) guidelines.</p>	<p>उत्तर-गोंय जिल्लो तंबाकू सेवन बंदी केंद्रान तंबाकू मुक्त शिक्षण संस्थान (एफएफआय) मार्गदर्शक तत्वां विशीं शिक्षकांक प्रशिक्षण दिलें.</p>
<p>4. National Programme for Health Care of Elderly (NPHCE): There is monthly visit done in Old Age Home by Medical Officer in their vicinity (Govt. & Private). Physiotherapists are posted in both the District Hospital & both the Sub District Hospital (North & South Goa) & at CHC level, Physiotherapy</p>	<p>5. जाण्ड्यां मनशांच्या भलायकेची जतनाय घेवपी राष्ट्रीय कार्यावळ (एनपीएचसीई): ओल्ड एज होमांत वैजकी अधिकारी तांच्या लागसारच्या (सरकारी आनी खाजगी) म्हयन्याळी भेट दितात. जिल्लो हॉस्पिटल आनी दोनूय उप-जिल्लो हॉस्पिटलांत (उत्तर आनी दक्षिण गोंय)</p>

<p>services are available. First preference for Senior Citizen at Registration, pharmacy & OPD in all the health facilities.</p> <p>Facilities for Senior Citizens:- Free diagnosis and medicines, Identified beds, Separate sitting arrangements, Separate queues in OPDs, Pharmacy and Laboratories, ramp facilities.</p>	<p>फिझियोथेरपिस्ट उपलब्ध आसात आनी सीएचसी पांवड्यार, फिझियोथेरपी सेवा उपलब्ध आसा. सगळ्या भलायकी सुविधांनी नोंदणी, फार्मसी आनी ओपीडी हातूंत वरिश्ठ नागरिकांक पयलें प्राधान्य दितात.</p> <p>वरिश्ठ नागरिकांक सुविधा:-फुकट निदान आनी वखदां, वळखून घेतिल्लीं खाटी, बसपाची वेगळी वेवस्था, ओपीडी, फार्मसी आनी प्रयोगशाळांनी वेगळी रांक, रॅम्प सुविधा.</p>
<p>5. National Programme for Palliative Care (NPPC)</p> <p>In efforts to address the rising demand for palliative care due to increasing non-communicable diseases and cancer cases, the ongoing National Programme for Palliative Care in Goa was reformed in collaboration with Cipla Foundation. The program provides services at primary and secondary healthcare levels, including specialized outpatient services, home-based care, pain management, counseling, and various therapy. The initiative has successfully conducted over 11,173 patient interactions since January 2023 till November 2024 including pediatric patients. Additionally, Goa has implemented a State level Palliative Care Policy, becoming the fifth state in India to do so. Future plan is to expand the program to additional AAM centers.</p>	<p>5. उपशामक देखरेखी खातीर राष्ट्रीय कार्यावळ (एनपीपीसी)</p> <p>बिगर संसर्गीक दुयेंसां आनी कॅन्सराच्या वाडत्या प्रकरणांक लागून उपशामक देखरेखीची वाडत आशिल्ली मागणी पुराय करपाच्या यत्नांत, गोंयांत उपशामक देखरेखी खातीर चालू आशिल्ल्या राष्ट्रीय कार्यावळींत सिप्ला फाउंडेशनाच्या सहकार्यान सुदारणा केल्या. ही कार्यावळ खाशेले बाह्य दुयेंती सेवा, घर आदारीत जतनाय, दूख वेवस्थापन, समुपदेशन, आनी तरेकवार उपचारां सयत प्राथमीक आनी दुय्यम भलायकी सेवा पांवड्यार सेवा दिता. ह्या उपक्रमान जानेवारी 2023 सावन नोव्हेंबर 2024 मेरेन बालरोग तज्ञां सयत 11,173 परस चड दुयेंतीं कडेन येसस्वीपणान संवाद आयोजित केला. तेभायर, गोंयान राज्य उपशामक देखरेख धोरण लागू केलां आनी अशें करपी</p>

	भारतांतलें पांचवें राज्य जालां. फुडाराक अतिरिक्त एएएम केंद्रां मेरेन ह्या कार्यावळीचो विस्तार करपाची येवजण आसा.
6. Pradhan Mantri National Dialysis Programme: The Pradhan Mantri National Dialysis Program (PMNDP) aims at providing affordable dialysis services.	6. प्रधानमंत्री नॅशनल डायलिसिस प्रोग्राम: प्रधानमंत्री नॅशनल डायलिसिस प्रोग्राम (पीएमएनडीपी) हांचो हेतू परवडपा सारक्यो डायलिसिस सेवा दिवप हो आसा.
Dialysis services in state of Goa are functional in Public Private Partnership (PPP) mode with Apex Kidney care Pvt Ltd.	गोंय राज्यांत डायलिसिस सेवा एपेक्स किडनी कॅर प्रायव्हेट लिमिटेड हांचे वांगडा भौशीक खाजगी भागीदारी (पीपीपी) पद्दतीन कार्यरत आसा.
There are 16 centres providing dialysis services under Directorate of Health Services.	भलायकी सेवा संचालनालया खाला डायलिसिस सेवा दिवपी 16 केंद्रां आसात.
All the medications required for dialysis patients along with Inj erythropoietin is provided free of cost.	डायलिसिस दुयेंतींक जाय आशिल्लीं सगळीं वखदां तशेंच एरिथ्रोपोइटीन इंजेक्शन फुकट दितात.
Unique feature about the dialysis services in Goa is the provision of services at the level of primary health centres closer to community.	गोंयांतल्या डायलिसिस सेवांचें एकमेव खाशेलपण म्हळ्यार समुदायाच्या लागीं आशिल्ल्या मुळाव्या भलायकी केंद्रांच्या पांवड्यार सेवांची तजवीज आसा.
The directorate of health services is committed to uninterruptedly deliver high quality life sustaining dialysis treatment to the end stage renal disease patients in the state of Goa.	गोंय राज्यांतल्या भलायकी सेवा संचालनालयांत निमाण्या पांवड्यावेल्या मुत्रपिंडाच्या दुयेंतींक अविरत उच्च दर्ज्याचें जिवीत तिगोवन दवरपी डायलिसिस उपचार दिवपाक वचनबद्ध आसा.

डायलिसिस सेवा दिवपी केंद्रां	
उत्तर गोंय	दक्षीण गोंय
1. उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल	7. एसडीएच फोंडें
1. सीएचसी वाळपय	8. पीएचसी बाळळी

2. सीएचसी दिवचल	9. पीएचसी नावेली
3. सीएचसी पेडणें	10.एसडीएच चिखली
4. पीएचसी परवरी	11. दक्षीण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल
5. सीएचसी सांखळी	12. सीएचसी काणकोण
	13.पीएचसी धारबांदोडा
	14.पीएचसी कांसावली
	15. सीएचसी कुडचडें
	16. आरएमडी/एससी करमणे

<u>NVBDPCP (NATIONAL VECTOR BORNE DISEASES CONTROL PROGRAMME):-</u>	एनव्हीबीडीसीपी (नॅशनल वेक्टर बॉर्न डिजीज कंट्रोल प्रोग्राम):-
<u>Strategies for control of Vector Borne Diseases:</u> <u>Surveillance:</u>	<u>वेक्टर जनित दुयेंसांचेर नियंत्रणा खातीर धोरणां:</u> निगराणी दवरप.
➤ Active Surveillance: It is carried out by Multi-Purpose Health Worker (MPHW) / Surveillance Worker in the community and also at the construction sites for active collection of slides. Rapid fever survey is conducted whenever a malaria case is detected.	सक्रिय निगराणी दवरप : हें समाजांतलो मल्टीपर्स भलायकी कर्मचारी (एमपीएचडब्ल्यू)/निगराणी कर्मचाऱ्यां वरवी आनी स्लायडीच्या सक्रीय संग्रहा खातीर बांधकाम थळांचेरय करतात. जेन्ना जेन्ना मलेरियाचो दुयेंती सापडटा,तेन्ना रोखडेंच जोराचें सर्वेक्षण करतात.
➤ Passive Surveillance: Blood smear for Malaria Parasite is examined in all fever	पॅसिव्ह सर्वेलन्स: सगळ्या उप-केंद्रां/पीएचसी/सीएचसी/यूएचसी/जिल्लो हॉस्पिटलांनी नोंद केल्ल्या सगळ्या जोराच्या केशींनी मलेरिया पॅरासायटा खातीर रक्ताचो

cases reported to all the Sub-centre / PHCs / CHCs / UHCs/ District Hospitals.	स्मीयर तपासतात.
➤ Pro-active surveillance for Dengue & Chikungunya at PHCs / CHCs/ UHCs/ District Hospitals.	पीएचसी/सीएचसी/यूएचसी/जिल्लो हॉस्पिटलांत डेंग्यू आनी चिकनगुनियाचेर सक्रीय निगराणी दवरप.
<ul style="list-style-type: none"> • Representative sample survey round the year for processing IgM Mac ELISA antibodies at Sentinel Site Hospital. 	सेंटिनल सायट हॉस्पिटलांत आयजीएम मॅक एलिजा ऍन्टीबॉडीस प्रक्रिया करपा खातीर वर्सभर प्रतिनिधी नमुने सर्वेक्षण.
<ul style="list-style-type: none"> • Investigation of increased febrile illness in the community. (Routine fever survey) 	समाजांत वाडिल्ल्या जोराच्या दुयेंसाची चवकशी. (नेमान जावपी जोराचें सर्वेक्षण)
<ul style="list-style-type: none"> • Investigation of all hemorrhagic diseases and all viral syndromes with fatal outcome at the Sentinel Sites Hospitals. 	सगळ्या रक्तस्रावाचीं दुयेंसां आनी जीवघेण्या परिणामां सयत सगळ्या विशाणू लक्षणांची तपासणी सेंटिनल सायट्स हॉस्पिटलांत करतात.
Early detection and complete treatment:	बेगीन निदान आनी पुराय उपचार:
➤ Blood Smear examination of every suspected Malaria patient is conducted and report made available within 24 hours.	मलेरियाचो दुबाव आशिल्ल्या दर एका दुयेंतीच्या रक्ताची तपासणी करतात आनी 24 वरां भितर अहवाल उपलब्ध करून दितात.

<p>➤ Whenever reporting within 24 hrs is not possible Rapid Diagnostic Kit is used for early detection to facilitate treatment for both types of Malaria.</p>	<p>जेन्ना 24 वरां भितर अहवाल दिवप शक्य आसना तेन्ना दोनूय प्रकारच्या मलेरियाचेर उपचार सुलभतायेन करपा खातीर रॅपिड डायग्नोस्टिक किटाचो वापर करतात.</p>
<p>➤ Treatment is available free of cost at all the peripheral centres & District Hospitals.</p>	<p>सगळ्या परिधीय केंद्रांनी आनी जिल्लो हॉस्पिटलांनी उपचार फुकट करतात.</p>
<p>➤ Each detected case is thoroughly investigated by using the well designed investigating format.</p>	<p>निदान जाल्ल्या प्रत्येक प्रकरणाची बरी रचणूक केल्ली चवकशी पद्दत वापरून पुरायपणान चवकशी करतात.</p>
<p>➤ Follow up smears are repeated on 7th and 14th day of treatment course for every detected & investigated case of malaria.</p> <p>➤ Follow up smears are repeated on 7th and 14th day of treatment course for every detected & investigated case of malaria.</p>	<p>सोदून काडिल्ल्या आनी निदान जाल्ल्या मलेरियाच्या प्रत्येक प्रकरणाचेर उपचाराच्या 7व्या आनी 14व्या दिसा फॉलो अप स्मीयराची पुनरावृत्ती करतात.</p> <p>सोदून काडिल्ल्या आनी निदान जाल्ल्या मलेरियाच्या प्रत्येक प्रकरणाचेर उपचाराच्या 7व्या आनी 14व्या दिसा फॉलो अप स्मीयराची पुनरावृत्ती करतात.</p>
<p>➤ Special attention is given for pregnant women &</p>	<p>गुरवार बायलां आनी भुरग्यां खातीर उपचार, चड धोको आशिल्ल्या वाठारांनी मलेरियाचें</p>

children as regards to treatment, management of malaria at high risk areas, etc.	वेवस्थापन आनी हेर बाबतींत खाशेलें लक्ष दितात.
➤ Admission facility is available at all bedded PHCs/CHCs and District Hospitals.	सगळ्या खाटी आशिल्ल्या पीएचसी/सीएचसी आनी जिल्लो हॉस्पिटलांनी प्रवेश सुविधा उपलब्ध आसा.
Integrated Vector Control:	एकीकृत वेक्टर नियंत्रण:
➤ Antilarval measure: Antilarval measures are to be carried out at the construction sites by the respective contractor / builder. At some places UHCs/CHCs/PHCs are carrying out the antilarval measures to prevent mosquito breeding. Spraying of Mosquito Larvicidal Oil is also done in public drains for this purpose.	एँण्टीलार्व्हल उपाय: संबंदीत कंत्राटदार/बिल्डरान बांधकाम थळांचेर एँण्टीलार्व्हल उपाय करचे पडटात. कांय सुवातेर युएचसी/सीएचसी/पीएचसी जळारांचे प्रजनन आडावपा खातीर एँण्टीलार्व्हल उपाय करतात. हे खातीर भौशीक नाल्यांनी लेगीत जळार लार्विसायडल तेलाची फवारणी करतात.
➤ Introduction of Larvivorous fish in mosquito breeding places is carried out by all peripherals health centres. 30 fish hatcheries are	सगळ्या परिधीय भलायकी केंद्रां वरवीं जळारांच्या प्रजनन सुवातींनी लार्विव्होरस नुस्त्यांची माहिती दितात. ह्या खातीर 30 नुस्त्यांचे हँचरी काम करतात, वापरांत नाशिल्ल्यो बांयो, फवारे आनी हेर जळारांच्या प्रजनन स्थळांनी हे नुस्तें फुकट वांटतात.

<p>functioning, free distribution of this fish is done for introduction in unused wells, fountains and other mosquito breeding sites.</p>	
<p>➤ Anti-adult Mosquito measures:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ultra Low Volume (ULV) and Thermal fogging as per GOI guidelines is carried out subsequent to any positive case of Dengue, malaria threat of epidemic, focal outbreaks and death in the community due to Vector Borne Diseases. 	<p>प्रौढ जळारां प्रतिबंध उपाय: डेंग्यू, मलेरिया म्हामारीचो धोको, फोकल उद्रेक आनी वेक्टर बोर्न दुयेंसांक लागून समाजांत मरण आयिल्ल्या खंयच्याय पॉझिटीव्ह केशी उपरांत भारत सरकाराच्या मार्गदर्शक तत्वां प्रमाण अल्ट्रा लो व्हॉल्यूम (यूएलव्ही) आनी थर्मल फॉगिंग करतात.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Personal Protection Method: Prevention of entry of mosquitoes in houses at dusk & dawn by closing doors and windows, keeping young children fully clothed, use of mosquito nets while sleeping. 	<p>वैयक्तीक संरक्षण पद्दत : घरांत सांज वेळार आनी सकाळची जळारां भितर सरची न्हय म्हण दारां आनी जनेलां बंद करची, ल्हान भुरग्यांक पुराय कपडे घालचें, न्हिदतना मच्छरदाणेचो वापर करचो.</p>
<p>Source Reduction:</p>	<p>स्त्रोत उणावः</p>
<p>➤ Cleanliness drives are</p>	<p>गांवची भलायकी आनी नितळसाण समित्यो,</p>

conducted in the community with the help of Village Health and Sanitation Committees, local bodies and also involving locally elected representatives and the locals.	थळाव्यो संस्था हांच्या आदारान आनी थळावे वेंचून काडिल्ले प्रतिनिधी आनी थळावे लोक हांचो आस्पाव करून समाजांत नितळसाण मोहीम राबयतात.
➤ As a part of pre-monsoon preparedness, special drives are undertaken for source reduction of mosquito breeding sites viz. removal of discarded tyres, properly disposing pet bottles, plastic cups and other discarded water receptacles, with the help of local bodies and locals of that area.	मान्सूनपूर्व सज्जतायेचो एक भाग म्हूण, थळाव्या संस्थांच्या आनी त्या वाठारांतल्या थळाव्या लोकांच्या आदारान जळारांच्या प्रजनन स्थळांचो स्रोत उणो करपा खातीर खाशेली मोहीम हाती घेतात. देखीक, भायर मारिल्ले टायर, बाटल्यो, प्लास्टिकाची कपां आनी हेर भायर उडयिल्ल्या उदकाच्या आयदनांची योग्य रितीन विल्हेवाट लावप.
Legislative Measures	विधायी उपाय
➤ Legislative measures at construction sites are carried out as per the provisions of the Goa Public Health Act, 1985 and Rules 1987.	बांदकाम थळांचेर कायदेशीर उपाय गोंय भौशीक भलायकी अधिनेम, 1985 आनी नेम 1987 च्या तरतुदीं प्रमाण करतात.
Epidemic Preparedness and Rapid Response (EPRR):	महामारी तयारी आनी जलद प्रतिसाद (ईपीआरआर):
*EPRR does early identification and control of epidemic to prevent large	* ईपीआरआर व्हड प्रमाणांत दुयेंस आनी मरण दर आडावपा खातीर महामारीचें बेगीन निदान

scale morbidity and mortality. Early warning signals which include epidemiological & entomological parameters, climatic factors i.e. rain fall, temperature and humidity, operational factors i.e. inadequacy and lack of trained manpower, developmental projects with population congregation is monitored.	करून ताचेर नियंत्रण दवरता. प्रारंभीक शिटकावणी संकेत जातूंत महामारी विज्ञान आनी कीटक विज्ञान संबंदी मापदंड, हवामान घटक म्हणल्यार पावस पडप, तापमान आनी आर्द्रताय, कार्यात्मक घटक म्हणल्यार अपूर्ण आनी कमी प्रशिक्षित मनीसबळ, विकासात्मक प्रकल्पां बरोबर लोकसंख्येच्या जमावाचेर नदर दवरतात.
*There is a linkage with Integrated Diseases Surveillance Programme (IDSP) at state level for obtaining early warning signals on regular basis.	* नेमान आदींच शिटकावणी संकेत मेळोवपा खातीर राज्य पांवड्यार एकीकृत दुयेंसां सर्वेक्षण कार्यावळी कडेन (आयडीएसपी) संलग्न आसात.
*Both districts have rapid response teams consisting of Epidemiologist, Entomologist and laboratory technician, the Health Officer, Medical Officer i/c Health Workers, Supervisors, Community Volunteers of affected area are also involved in epidemic response activities.	* दोनूय जिल्ल्यांनी जलद प्रतिसाद पंगड आसात जातूंत महामारी रोगशास्त्रज्ञ, कीटक शास्त्रज्ञ आनी प्रयोगशाळा तंत्रज्ञ, भलायकी अधिकारी, वैजकी अधिकारी आय/सी भलायकी कर्मचारी, निरीक्षक, प्रभावीत वाठारांतले समुदाय स्वयंसेवक हांचो आस्पाव आसा जें महामारी प्रतिसाद कार्यांत वांटो घेतात.
*All requisite logistic support identified as buffer stock at the PHCs/CHCs/UHCs is readily available to the epidemic response team immediately at the time of	* पीएचसी/सीएचसी/यूएचसी हांगा बफर स्टॉक अशें म्हणटात तो सगळो गरजेचो लॉजिस्टिक आदार रोखडोच गरजेच्या वेळार महामारी प्रतिसाद पंगडाक सहज उपलब्ध आसा.

requirement.	
Supportive Interventions:	सहाय्यक हस्तक्षेप:
<p>➤ Information Education Communication (IEC) / Behavior change communication (BCC) activities create mass awareness about preventive / control aspects of the diseases and the role to be played by the community and accordingly support public participation under Vector Borne Diseases Control Programme. Strategies comprise of</p>	<p>माहिती शिक्षण संचार (आयईसी)/वेव्हार बदल संचार (बीसीसी) उपक्रम दुयेंसांच्या प्रतिबंधात्मक/नियंत्रण पैलू विशीं आनी समाजान केल्ल्या भुमिके विशीं लोक जागृती निर्माण करतात आनी ते प्रमाण वेक्टर बोर्न डिसीज कंट्रोल कार्यावळी अंतर्गत भौशीक सहभागाक तेंको दिता.</p> <p>हातूंत आस्पावीत धोरणां अशी:</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Printing of leaflets, brochures etc. and distribution among the community. 	पत्रकां, ब्रोचर्स आनी हेर छापप आनी समाजांत वांटप.
<ul style="list-style-type: none"> • Advocacy / Inter-sectoral co-ordination meetings. 	वकिली/आंतर-क्षेत्रीय समन्वय बसका.
<ul style="list-style-type: none"> • Involvement of Mass media Channels including print and electronic. 	प्रिंट आनी इलॅक्ट्रॉनिक सयत मास मिडिया चॅनलांचो आस्पाव.
<ul style="list-style-type: none"> • Folk media activities namely dramas and street plays. 	नाटकां आनी पथनाट्य अश्या लोक माध्यमांचें उपक्रम .
<ul style="list-style-type: none"> • Display of mobile hoardings. 	मोबायल होर्डिंग्साचें प्रदर्शन.
<ul style="list-style-type: none"> • Cleanliness Drives through schools and village committees. 	स्कुलां आनी ग्राम समित्यां वरवीं नितळसाण अभियान चलयतात.

<ul style="list-style-type: none"> • Competitions/Campaigns in educational institutions and with Non-Governmental Organizations. 	<p>शिक्षण संस्थांनी आनी बिगर सरकारी संघटनां वांगडा सर्ती/मोहीम.</p>
<p>Lymphoedema Management in Chronic Filaria Patients:</p>	<p>क्रॉनीक फाइलेरिया दुयेंतीक लिम्फोएडेमा वेवस्थापन:</p>
<p>*Chronic Filaria cases are line listed and are visited at regular interval by the respective Medical Officers and other Health Officials for home based morbidity management.</p>	<p>* क्रॉनीक फाइलेरिया केशीं लाइन लिस्टेड आसात आनी घर आदारीत दुयेंस वेवस्थापन संबंदीत वैजकी अधिकारी आनी हेर भलायकी अधिकार्यां वरवीं नेमान भेट दितात.</p>
<p>*All the Health Centers PHC/CHC/UHC regularly (monthly) carries out night blood collection for detection of micro filaria carriers and also free treatment provided for Micro Filaria carrier at all the health facilities.</p>	<p>* सगळीं भलायकी केंद्रां पीएचसी/सीएचसी/यूएचसी नेमान (म्हयन्याळें) मायक्रो फाइलेरिया वाहक सोदून काडपा खातीर रातचें रगत एकठांय करतात आनी सगळ्या भलायकी सुविधांनी मायक्रो फाइलेरिया वाहकांक फुकट उपचार लेगीत दितात.</p>
<p>*Morbidity Management Kits are provided free of cost to all the chronic lymphedema patients once a year.</p>	<p>* वर्साक एक फावट सगळ्या क्रॉनीक लिम्फेडेमा दुयेंतीक विकृती वेवस्थापन किट फुकट दितात.</p>
<p>Dengue, Chikungunya:</p> <p>➤ There are 4 designated Sentinel Site Hospitals viz District Hospital North Goa, Hospicio</p>	<p>डेंग्यू, चिकनगुनिया:</p> <p>उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, हॉस्पिसियो हॉस्पिटल, मडगांव (दक्षिण गोंय), उप-जिल्लो हॉस्पिटल चिखली आनी गोंय वैजकी</p>

Hospital, Margao (South Goa), Sub-District Hospital Chicalim and Goa Medical College which have IgM Mac ELISA testing& NS1 Elisa based testing facilities of suspected cases.	म्हाविद्यालय अशीं 4 नियुक्त सेंटिनल सायट हॉस्पिटलां आसात, जातूंत आयजीएम मॅक एलिसा चांचणी आनी एनएस1 एलिसा आदारीत संशयीत केशींची चांचणी सुविधा आसा.
Japanese Encephalitis : ➤ ELISA facility for testing samples of Japanese Encephalitis is available free of cost in one SSH i.e. Goa Medical College, Bambolim	जपानी एन्सेफलायटीस – जपानी एन्सेफलायटीसाचे नमुने तपासपा खातीर एलिसा सुविधा एका एसएसएच म्हणल्यार गोंय वैजकी म्हाविद्यालय, बांबोळें, हांगा फुकट उपलब्ध आसा.
➤ JE vaccination is introduced in the routine immunization programme in two doses at the age of 9 months and+ 18 months.	जेई लसीकरण नेमान लसीकरण कार्यावळींत 9 म्हयने आनी + 18 म्हयने पिरायेचेर दोन डोजांनी सुरू करतात.
<u>NATIONAL TUBERCULOSIS ELIMINATION PROGRAMME, GOA:-</u> <u>Diagnosis:</u>	नॅशनल ट्युबरक्युलोसीस एलिमिनेशन प्रोग्राम, गोंय– निदान:
Upfront NAAT to all Presumptive cases of Tuberculosis is carried out for diagnosis of TB through 17 NAAT sites.	क्षयरोगाची (टीबी) निदान करपा खातीर 17 एनएएटी स्थळां वरवीं क्षयरोगाचें सगळ्या संभाव्य केशीं खातीर एनएएटी करतात.
Sputum examination microscopy for follow up is done in 24 Designated Microscopy Centres all over the State.	थुंकीची मायक्रोस्कोपी तपासणे खातीरचो पाठपुरावो राज्यांतल्या 24 नेमिल्ल्या मायक्रोस्कोपी केंद्रांनी करतात.
The Liquid Culture is done for follow up cultures. Follow up culture is done of all MDR patients.	फॉलो अप कल्चरा खातीर लिक्विड कल्चर करतातदुयेंतींचो फॉलो सगळ्या एमडीआर . अप करतात.
Screening of vulnerable population (viz. diabetes, HIV patients and the high risk groups) is carried out.	अतिसंवेदनशील लोकसंख्येची (म्ह)णल्यार गोडेंमूत, एचआयव्ही दुयेंती आनी चड धोको आशिल्ल्या गटांची तपासणी करतात (

End CP culture is done for patients at the end of treatment.	उपचाराच्या शेवटाक दुयेंती खातीर एण्ड सीपी कल्चर करतात.
<u>Treatment:</u>	उपचार:
Treatment facilities are available at all the Government Hospitals & Peripheral Health Units.	सगळ्या सरकारी हॉस्पिटलांनी आनी परिधीय भलायकी विभागांनी उपचार सुविधा उपलब्ध आसात.
All Oral Longer Regimen & Shorter Bedaquiline containing regimen has been introduced.	सगळ्यो तोंडी लॉन्गर रेजिमॅन आनी शॉर्टर बेडाक्विलिन आशिल्ल्यो आहार पद्दती सुरू केल्यात.
Co-morbidities are tested, monitored & treated.	कोमॉर्बिडिटी- चांचणी, देखरेख आनी उपचार करतात.
Nikshay Poshan Yojana offers Rs. 1000/- per month to TB patients during their course of treatment, directly to their Bank Accounts by DBT. This facility is also available for patients treated under private sector and who are willing to submit their Bank details.	क्षयरोग दुयेंतींक तांच्या उपचारा दरम्यान निक्षय पोषण येवजणे वरवीं रु .1000/- दर म्हयन्याक तांच्या बँक खात्यांत थेट डीबीटी वरवीं जमा जातात ही सुविधा खाजगी क्षेत्रा . अंतर्गत उपचार घेतलेल्ल्या आनी बँकेचो तपशील सादर करपाक तयार आशिल्ल्या सगळ्या दुयेंतीं खातीर उपलब्ध आसा.
MDR patients are admitted at the 8 bedded DOTS plus ward in TB & Chest Diseases Hospital, St. Inez for pre-treatment evaluation and adverse drug reactions. Also, in South Goa MDR TB patients undergo pre-treatment evaluation and initiation of treatment.	एमडीआर दुयेंतींक उपचारा पयलीं मुल्यांकन आनी वखदांच्या वायट प्रतिक्रियां खातीर टीबी आनी च्हेस्ट डिसीज हॉस्पिटल सांतईनेजांतल्या 8 खाटी आशिल्ल्या डॉट्स प्लस वॉर्डांत दाखल करतातचतशें ., दक्षिण गोंयांत लेगीत एमडीआर टीबी दुयेंतींचें उपचारा पयलीं मुल्यांकन आनी उपचार करतात.
Contacts of diagnosed TB patients are screened for tuberculosis & TB preventive treatment is given as per guidelines.	निदान जाल्ल्या टीबी दुयेंतींचो संपर्क क्षयरोगा खातीर तपासतात आनी मार्गदर्शक सूचनां प्रमाण टीबी प्रतिबंधात्मक उपचार दितात.
<u>IEC Activities:</u>	आयईसी कार्यावळी:
Distribution of IEC material on TB, diagnosis, treatment & daily regimen during house to house activity.	घरां- घरांनी वचून क्षयरोग, निदान, उपचार आनी दिसपट्ट्या आहाराविशीं आयई सी सामुग्रीचें वितरण करप.
PPM coordinators & PPSA staff coordinating with all Private practitioners, private hospitals, private nursing homes, clinics, Laboratories for	पीपीएम समन्वयक आनी पीपीएसए कर्मचारी क्षयरोग अधिसूचने खातीर सगळ्या खाजगी प्रॅक्टीशनर, खाजगी हॉस्पिटलां, खाजगी

TB notification.	नर्सिंग होम, दवाखाने, प्रयोगशाळां हांचे कडेन समन्वय साधतात.
Sensitization of all private consultants and practitioners through IMA on daily regimen, New PMDT Guidelines etc., is ongoing.	आयएमए वरवीं सगळ्या खाजगी सल्लागारांक आनी प्रॅक्टीशनरांक दिसपट्ट्या आहार, नवी पीएमडीटी मार्गदर्शक तत्वां, आनी हेरां विशीं संवेदनशील करपाचें काम चालू आसा.
Incentive for Private Practitioner @ Rs. 500/- is paid for notification & Rs. 500/- on informing outcome.	खाजगी प्रॅक्टीशनरांक अधिसूचोवणे खातीर प्रोत्साहन शुल्क @रु .500/- फारीक करतात आनी रु .500/- परिणाम कळयल्या उपरांत.
Active Case finding in vulnerable population viz. diabetes, HIV patients, old age homes, special schools, slum areas & Focused house to house activities in high risk areas is undertaken by PHCs to detect early TB.	क्षयरोग बेगीन सोदून काडपा खातीर पीएचसी वरवीं गोडेंमूत, एचआयव्ही दुयेंती, वृद्धाश्रम, खाशेल्यो शाळा, स्लम वाठार आनी चड धोको आशिल्ल्या वाठारांतल्या अतिसंवेदनशील लोकांच्या घरांतल्या प्रत्येक गतिविधींचेर लक्ष दवरपी उपक्रम घडोवन सक्रीय केशीचो सोद घेवपाचें काम करतात.
Private TB notification is also done with the help of FDA. All private pharmacies give monthly report of patients who are prescribed anti-tuberculosis drugs to FDA and the same is shared with the NTEP.	खाजगी टीबी ची अधिसूचोवणी लेगीत एफडीए च्या आदारान करतातसगळ .्यो खाजगी फार्मसी क्षयरोग विरोधी वखदां बरोवन दिल्ल्या दुयेंतींचो म्हयन्याळो अहवाल एफडीए आनी एनटीईपी क दितात.
<u>Atmanirbhar Bharat, Swayampurna Goa:</u> Atmanirbhar Bharat, Swayampurna Goa is a mission project launched by Hon'ble Chief Minister on 1st October 2020.	आत्मनिर्भर भारत, स्वयंपूर्ण गोंय: आत्मनिर्भर भारत, स्वयंपूर्ण गोंय हो 1 ऑक्टोबर 2020 दिसा आदरणीय मुख्यमंत्र्यान सुरू केल्लो एक मिशन प्रकल्प.
It is aimed at reviving the rural economy, making each Village Panchayat self reliant through certain sector specific actionable points, covering various Departments. The programme is implemented by GIPARD in collaboration with Village Panchayats and Directorate of Higher Education. Health Department is one of the stakeholders in this programme. In	ग्रामीण अर्थवेवस्थेचें पुनरुज्जीवन करप, दरेका ग्राम पंचायतीच्या वेगवेगळ्या विभागांचो आस्पाव आशिल्ल्या कांय खाशेल्या क्षेत्रांक कृतीशील मुद्द्यां वरवीं स्वावलंबी करप हो तांचो हेतू आसा .ग्राम पंचायती आनी उच्च शिक्षण संचालनालयाच्या सहकार्यान जीआयपीएआरडी ही कार्यावळ कार्यान्वित करता .भलायकी विभाग हो ह्या कार्यावळींतलो एक भागधारक जावन आसा .

the first phase, programme covers 41 local bodies across the State, with 25 colleges under the Directorate of Higher Education.	पयल्या टप्प्यांत उच्च शिक्षण संचालनालया अंतर्गत 25 म्हाविद्यालयां सयत राज्यभरांतल्या 41 थळाव्यो स्वराज्य संस्थांचो ह्या कार्यावळींत आस्पाव आसा.
<p>The following activities are carried:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Geriatric services – Health camps, Day Care Centres ✓ Organize counseling sessions for youth, women and senior citizens ✓ Counseling Centre ✓ Health camps for women and senior citizens ✓ Streamline procedures for better citizen oriented governance. 	<p>सकयल दिल्ले उपक्रम राबयतात:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ जेरीआट्रिक सेवा-भलायकी शिबीरां, डे- केअर केंद्रां. ✓ तरणाटे, बायलां आनी वरिश्ठ नागरिकां खातीर समुपदेशन सत्रे घडोवन हाडप. ✓ बायलां आनी वरिश्ठ नागरिकां खातीर भलायकी शिबीरां घडोवन हाडप. ✓ बरे नागरीक उन्मुखी प्रशासना खातीर प्रक्रिया सुव्यवस्थित करप.
GOA MEDICLAIM SCHEME: A “Goa Mediclaim Scheme” has been introduced in Goa since 1999 wherein financial assistance is provided under Mediclaim Scheme to every permanent resident of the State of Goa for availing super speciality treatments that is not available in the Government Hospitals in the State of Goa.	गोंय मेडीक्लेम येवजण: गोंयांत 1999 वर्सा सावन" गोंय मेडीक्लेम येवजण "सुरू केल्या जातूंत गोंय राज्यांतल्या दरेक स्थायी निवासीक गोंय राज्यांतल्या सरकारी हॉस्पिटलांनी उपलब्ध नाशिल्ल्या सुपर स्पेशालिटी उपचारांचो लाव घेवपा खातीर मेडीक्लेम येवजणे खाला अर्थीक आदार दितात.
<p><u>The Eligibility Criteria as per the Scheme:</u> Person should be permanent residents of Goa for last 15 years and figuring in the voters list and holding permanent ration card. Family Income should be less than 8 lacs per annum.</p> <p>Facilities not available in the Government hospital including Goa Medical College, Bambolim and District Hospitals (except for NICU, Ventilatory Support and Kidney Dialysis for which patient may opt for any empanelled hospital even if the facilities are available in Government hospital).</p>	<p>येवजणे प्रमाण पात्रताय निकष: ती व्यक्ती फाटल्या 15 वर्सा सावन गोंयची स्थायी निवासी आसूंक जाय आनी ताचे नांव मतदार वळेरेंत आसूंक जाय आनी ताचे कडेन कायम स्वरूपी रेशन कार्ड आसूंक जाय .कुटुंबाची वर्सुकी येणावळ 8 लाखां परस उणी आसपाक जाय.</p> <p>गोंय वैजकी म्हाविद्यालय, बांबोळें आनी जिल्लो हॉस्पिटलां सयत सरकारी हॉस्पिटलांत उपलब्ध नाशिल्ल्यो सुविधो) एनआयसीयू, व्हेंटिलेटरी सपोर्ट आनी मुत्रपिंड डायलिसिस सोडल्यार, सरकारी हॉस्पिटलांत सुविधो उपलब्ध आसून लेगीत दुयेंती खंयच्याय सूचीबद्ध विकल्पाची निवड करूंक शकता.)</p>

Hospital should be recognized under Mediclaim Scheme. Retired State Government Employees shall also be entitled for the scheme. They are exempted from monetary income ceiling. The nature of sickness covered are Plastic surgery, ICU, NICU, PICU, Trauma Care, CABG/PTCA(Angiography & Angioplasty), Open Heart Surgery (Valve replacement, MVR, VSD, ASD), Kidney Transplantation, Neuro Surgery, Radio therapy/Chemotherapy(Cancer), Cochlear implant, Spastic child, cerebral palsy, skeletal deformities and Bone Marrow Transplant.	हॉस्पिटलाक मेडीक्लेम येवजणे खाला मान्यताय आसपाक जाय .निवृत्त राज्य सरकारी कर्मचारी लेगीत हे येवजणेक पात्र आसतले .तांकां अर्थीक येणावळेच्या मर्यादे संदर्भात सुट आसा. प्लास्टिक सर्जरी, आयसीयू, एनआयसीयू, पीआयसीयू, ट्रॉमा कॅर, सीएबीजी/पीटीसीए)एंजियोग्राफी आनी एंजियोप्लास्टी, (ओपन हार्ट सर्जरी) व्हॉल्व रिप्लेसमेंट, एमव्हीआर, व्हीएसडी, एएसडी,(मुत्रपिंड प्रत्यारोपण, न्युरो सर्जरी, रेडिओ थेरपी/किमोथेरपी)कॅन्सर,(कॉक्लियर इम्प्लांट, स्पास्टिक चायल्ड, सेरेब्रल पाल्सी, स्कॅलेटल डिफॉर्मिटीस आनी बोन मॅरो ट्रान्सप्लांट हांचो आस्पाव आसा.
<u>Super Specialty treatments are covered under the scheme:</u>	ह्या येवजणे अंतर्गत सुपर स्पेशालिटी उपचारांचो आस्पाव आसात:
<u>Sr, No.</u>	<u>अनु.क्र.</u>
<u>Nature of Sickness</u>	<u>दुयेंसाचें स्वरूप</u>
<u>Permitted ceiling limit for Treatment</u>	<u>उपचारा खातीर परवानगी आशिल्ली मर्यादा</u>
Plastic surgery.	प्लास्टिक सर्जरी.
ICU, NICU, PICU, Trauma Care	आयसीयू, एनआयसीयू, पीआयसीयू, ट्रॉमा कॅर
CABG/PTCA(Angiography & Angioplasty)	सीएबीजी/पीटीसीए) एंजियोग्राफी आनी एंजियोप्लास्टी(
Open Heart Surgery (Valve replacement, MVR, VSD, ASD)	ओपन हार्ट सर्जरी) वाल्व रिप्लेसमेंट, एमव्ही आर, व्हीएसडी, एएसडी(
Kidney Transplantation	मुत्रपिंड प्रत्यारोपण
Neuro Surgery	न्युरो सर्जरी
or actual expenses	वा प्रत्यक्ष खर्च
Whichever is the least.	जें सगळ्यांत उणें आसतलें.
Radio therapy/Chemotherapy(Cancer)	रेडिओ थेरपी/किमोथेरपी) कॅन्सर(
Cochlear implant	कॉक्लियर इम्प्लांट
Spastic child, cerebral palsy, skeletal deformities	स्पास्टिक चायल्ड, सेरेब्रल पाल्सी, स्कॅलेटल

	डिफॉर्मिटीस
5 lakhs	5 लाख
And Bone Marrow Transplant	आनी बोन मॅरो ट्रान्सप्लांट
8.00 lakhs	8 लाख
<u>YEAR WISE NUMBER OF PATIENTS INCLUDING RELAXATION ALLOTMENT & EXPENDITURE UNDER MEDICLAIM</u>	<u>मॅडिकलेमा अंतर्गत दुयेंतींचो वर्सुकी आंकडो, नियतन सदळीकरण आनी खर्चा सयत.</u>

वर्सवार	दुयेंतींचो आंकडो	सदळीकरण केशी	दुयेंतींचो वट्ट आंकडो	नियतन	खर्च कोट्यांनी रु.
2022-2023	98	28	126	4.17	1.23
2023-2024	132	12	144	3.22	1.57
2024-2025 (नोव्हेंबर मेरेन)	164	34	198	2.35	1.62

<u>DEEN DAYAL SWASTHYA SEVA YOJANA: -</u> <p>The Deen Dayal Swasthya Seva Yojana Scheme has been rolled out in the State with effect from 01/09/2016. The Scheme provides health coverage to the entire resident population of the State who reside in Goa for five years and more. Benefits under this scheme is on a cashless basis to the beneficiaries upto the limit of their annual coverage providing cover of upto Rs. 2.50 lakhs per annum for a family of three or less members and cover of upto Rs. 4.00 lakhs for a family of four and more</p>	दीनदयाळ स्वास्थ्य सेवा येवजण- <p>राज्यांत 01/09/2016 सावन दीन दयाळ स्वास्थ्य सेवा येवजण सुरू जाली. ही येवजण राज्यांतल्या पुराय निवासी लोकसंख्या, जी पांच वर्सां वा ताचे परस चड काळ गोंयांत रावतात तांका भलायकी कवच प्रदान करता. हे येवजणे अंतर्गत लाभार्थ्यांक तांच्या वर्सुकी कव्हरेजाच्या मर्यादे मेरेन कॅशलॅस तत्वाचेर आसा जी तीन वा ताचे परस उण्या वांगड्यांच्या कुटुंबाक वर्साक 2.5 लाख रुपया आनी चार वा ताचे परस चड वांगड्यांच्या कुटुंबाक 4 लाख रुपया मेरेन संरक्षण दिता. विम्याचें फायदे कुटुंबांतल्या वांगड्यांक वैयक्तीक वा सामुहीकपणान घेवंक मेळटात.</p>
--	---

members. The insurance benefits can be availed individually or collectively by members of the family .	
Presently DDSSY Scheme is being run departmentally through the TPA – MD India Health Insurance TPA Pvt. Ltd . Payments are made directly by the DDSSY Cell of the DHS.	सध्या डीडीएसएसवाय येवजण टीपीए-एमडी इंडिया हॅल्थ इन्शुरन्स टीपीए प्रायव्हेट लिमिटेड हांचे वरवीं विभागीय स्तराचेर चलयतात .डीएचएस च्या डीडीएसएसवाय कक्षा वरवीं थेट फारीकणी करतात
A total of 447 medical procedures are covered under the Scheme. A total of 44 private hospitals and 11 Government Hospitals in Goa, 18 private Hospitals outside Goa have been empanelled.	हे येवजणे खाला वट्ट 447 वैजकी प्रक्रियांचो आस्पाव आसा .गोंयांत वट्ट 44 खाजगी हॉस्पिटलां आनी 11 सरकारी हॉस्पिटलां, गोंयच्या भायर 18 खाजगी हॉस्पिटलां सूचीबद्ध केल्यात.
The Budgetary provision for the Financial year 2023-2024 under the Head of Account: 2210 – Medical & Public Health, 80 – General, 800 – Other Expenditure, 25 – Din Dayal Swasthya Suraksha Yojana (P), 50 – Other Charges is Rs. 65.00 Crores.	अर्थीक वर्स 2023-2024 खातीर अर्थसंकल्पीय तरतुद खात्या खाला : 2210-वैजकी आनी भौशीक भलायकी, 80-सामान्य, 800-हेर खर्च, 25-दिन दयाल स्वास्थ्य सुरक्षा येवजण) पी(, 50-हेर शुल्क रु .65.00 कोटी.
Total active cards for policy year 2024-25, is 1,81,007 & 8549 no. of beneficiaries took benefit of the scheme till November 2024.	पॉलिसी वर्स 2024-25 खातीर वट्ट सक्रीय कार्ड 1,81,007 आनी नोव्हेंबर 2024 मेरेन 8549 लाभार्थ्यांनी येवजणेचो फायदो घेतलो.
Till now total expenditure on the scheme is Rs. 22,50,11,271/- for policy year 2024-25.	पॉलिसी वर्स 2024-25 खातीर आतां मेरेन हे येवजणेचेर वट्ट रु .22,50,11,271/- खर्च जाला.
<u>ENVIRONMENTAL & POLLUTION CONTROL WING: -</u>	पर्यावरण आनी प्रदुशणाचेर नियंत्रण विभाग:-
Laboratory:	प्रयोगशाळा:
➤ Environment and Pollution control wing laboratory under Directorate of Health Services, Campal provides facilities for analysis of water of all Hotels, Public and Government agencies	भलायकी सेवा संचालनालय, कांपाल अंतर्गत पर्यावरण आनी प्रदुशण नियंत्रण विभाग प्रयोगशाळा गोंय तशेंच शेजारच्या राज्यांतल्या सगळ्या होटलां, भौशीक आनी सरकारी संस्थांच्या उदकाच्या विश्लेशणा खातीर सुविधा दिता.

from Goa as well as neighboring state.	
<p>➤ Testing of water</p> <ul style="list-style-type: none"> • Drinking Water • Well and Bore well water • Spring water in the state. • Water used for construction purpose • Mining water and other stagnated water from mining areas. 	<p>➤ उदकाची चांचणी-</p> <ul style="list-style-type: none"> • पिवपाचें उदक- • बांय आनी बोर वॅलाचें उदक • राज्यांतल्या झऱ्यांचें उदक- • बांदकामांत वापरिल्लें उदक- • खण वाठारांतल्या खणींचें आनी हेर सांठिल्लें उदक.
<p>➤ The water samples sent by all Health Centers under Directorate of Health Services are analyse for its purity.</p>	<p>➤ भलायकी सेवा संचालनालया अंतर्गत आशिल्ल्या सगळ्या भलायकी केंद्रांनी धाडिल्ल्या उदकाच्या नमुन्यांची शुद्धता तपासतात.</p>
<p>➤ Most of the samples are charged as per Government approved rates.</p>	<p>➤ चडश्या नमुन्यांचें शुल्क सरकारान मान्य केल्ल्या दरा प्रमाण घेतात .</p>
<u>INSTITUTE OF NURSING EDUCATION, BAMBOLIM –GOA:</u>	<u>इन्स्टिट्यूट ऑफ नर्सिंग एज्युकेशन, बांबोळें-गोंय:-</u>
<p>This Institute offers five nursing education programs: Auxiliary Nurse Midwifery Program, Bachelor in Science Nursing Program, Master in Science Nursing Program and Post Basic Diploma in Neonatal Nursing Program and Post Basic Diploma in Cardiothoracic Nursing Program.</p>	<p>ही संस्था पांच नर्सिंग शिक्षण प्रोग्राम प्रदान करता: सहाय्यक नर्स मिडवाइफरी प्रोग्राम, विज्ञान नर्सिंग प्रोग्रामांत पदवी, विज्ञान नर्सिंग प्रोग्रामांत पदव्युत्तर आनी निओनाटल नर्सिंग प्रोग्रामांत पोस्ट बेसिक डिप्लोमा आनी कार्डियोथोरेसीक नर्सिंग प्रोग्रामांत पोस्ट बेसिक डिप्लोमा.</p>
<u>Details of Nursing Education programs offered at the Institute of Nursing Education, Bambolim Goa</u>	<u>इन्स्टिट्यूट ऑफ नर्सिंग एज्युकेशन, बांबोळें गोंय हांगा दिवपी नर्सिंग शिक्षण कार्यावळींचो तपशील</u>

कार्यावळीचें नांव	शिक्षणाचो काळ/सुरवात	वर्तमान प्रवेश आवश्यकताय (शिक्षण,पिराय, लिंग)	वर्सुकी शुल्क रु. (अदमासीत)	डिप्लोमा/पदवी	वर्सुकी सेवन क्षमता	संस्थे कडेन संबंदीत/तपासपी

एम. एससी. नर्सिंग	2वर्सा ऑक्टोबर	बी. एससी. नर्सिंग (बीएसएन)/पोस्ट बॅसिक बी.एससी. इंडियन नर्सिंग काउन्सिलान (आयएनसी) मान्यताय दिल्ल्या नर्सिंग संस्थेंतल्यान नर्सिंग(पीबीबी एसएन), 55 टक्के.	69500/ -	पदव्युत्तर पदवी	20+2**	इंडियन नर्सिंग काउन्सिल (आयएनसी), नवी दिल्ली. गोंय नर्सिंग काउन्सिल (जीएनसी), बांबोळें, गोंय. गोंय विद्यापीठ (जीयू), ताळगांव पठार, गोंय.
		नोंदणीकृत नर्स आनी नोंदणीकृत सुवीण (आरएन आरएम)/तत्सम.				
		बी.एससी. (नर्सिंग) उपरांत एक वर्स काम करपाचो अणभव. वा पीबीबीएसएन पयलीं वा उपरांत एका वर्साचो अणभव.				
		ट्रेन्ड नर्सिस असोसिएशन ऑफ इंडिया (टीएनएआय) ची आजीवन वांगडी				
		दादले आनी बायलो				
पोस्ट बॅसिक डिप्लोमा (निओनाटल नर्सिंग)	1 वर्स ऑक्टोबर	आयएनसी न मान्यताय दिल्ल्या नर्सिंग संस्थेचो जीएनएम/बीएस	42850/ -	डिप्लोमा	10+1**	इंडियन नर्सिंग काउन्सिल (आयएनसी),

पोस्ट बेसिक डिप्लोमा (कार्डियोथोरेसीक नर्सिंग)		एन/पीबीएसएन प्रोग्राम				नवी दिल्ली. गोंय नर्सिंग काऊन्सिल (जीएनसी), बांबोळें, गोंय. गोंय विद्यापीठ (जीयू), ताळगांव पठार, गोंय.
		आरएनआरएम/तत्सम				
		जीएनएम/बीएसएन उपरांत एक वर्साचो चिकित्सालयीन अणभव वा पीबीएसएन पयलीं वा उपरांत एक वर्साचो अणभव				
		टीएनए आय चो आजीवन वांगडी जायात.				
		दादले आनी बायलो				
बी.एससी. नर्सिंग	4 वर्सा सप्टेंबर	बारावी विज्ञान पीसीबी त 50% प्रवेश घेवपी वर्सा राष्ट्रीय पात्रता प्रवेश परिक्षेत (एनईईटी) वैध गूण/क्रम प्रवेश घेवपी वर्साच्या 31 डिसेंबराक 17 वर्सा परस उणीं आसचीं न्हय दादले आनी बायलो	54300/ -	पदवीधर पदवी	100+8* +10**	इंडियन नर्सिंग काऊन्सिल (आयएनसी), नवी दिल्ली. गोंय नर्सिंग काऊन्सिल (जीएनसी), बांबोळें, गोंय. गोंय विद्यापीठ (जीयू), ताळगांव पठार, गोंय.

सहाय्यक परिचारिका मिडवायफरी	2 वर्षा ऑक्टोबर	विज्ञान, कला, वाणिज्य वा वेवसायीक शाखेंतल्यान (केंद्रीय माध्यमीक शिक्षण मंडळ (सीबीएसई)/ भारतीय माध्यमीक शिक्षण प्रमाणपत्र (आयसीएसई)/ उच्च विद्यालय माध्यमीक प्रमाणपत्र परिक्षा (एचएसएससीई)/ एनआयओएस हांणी मान्यताय दिल्ल्या भलायकी सेवा विज्ञान अभ्यासक्रमांत 45 टक्के गूण घेवन बारावी उत्तीर्ण जाल्लो आसूंक जाय.	शुल्क ना	डिप्लोमा	40+4**	इंडियन नर्सिंग काउन्सिल (आयएनसी), नवी दिल्ली. गोंय नर्सिंग काउन्सिल (जीएनसी), बांबोळें, गोंय.
		प्रवेश घेवपी वर्साक 31 डिसेंबराक वा ताचे पयलीं पिरायेची 17 वर्सा पुराय जावची आनी 35 वर्सा परस चड आसची न्हय				
		शिक्षणाचें माध्यम इंग्लीश आसचें				
		Females बायलां				

*supernumerary quota for students from Jammu and Kashmir	* जम्मू-काश्मीरांतल्या विद्यार्थ्यां खातीर अतिरिक्त कोटा
** supernumerary quota for Economically Weaker Section	* * अर्थीक नदरेन दुबळ्या विभागा खातीर अतिरिक्त कोटा

<p><u>AYUSH: -</u></p> <p>The State AYUSH Society Goa (SASG) was constituted on 16 June, 2015 to implement the National AYUSH Mission in the state. The AYUSH Cell under the Directorate of Health Services was formed to ensure seamless implementation of the Centrally Sponsored Schemes under NAM in the state. The Secretary (Health) is the Mission Director (NAM) and the Deputy Director (AYUSH) is the administrative head of AYUSH Cell, DHS. Its objective is to promote AYUSH Health Care System and to provide cost effective AYUSH Services to community in the state Goa.</p>	<p>आयुष:-</p> <p>राज्यांत राष्ट्रीय आयुष अभियानाची अंमलबजावणी करपा खातीर 16 जून 2015 दिसा राज्य आयुष सोसायटी गोंय)एसएसजी (स्थापन केल्ली .राज्यांत एनएएम अंतर्गत केंद्र पुरस्कृत येवजण्यांची अखंड अंमलबजावणी सुनिश्चीत करपा खातीर भलायकी सेवा संचालनालया अंतर्गत आयुष कक्ष स्थापन केल्लो .सचिव)भलायकी (हे मिशन संचालक) एनएएम (आनी उपसंचालक) आयुष (हे आयुष कक्ष, डीएचएसचे प्रशासकीय मुखेली जावन आसात .आयुष भलायकी सेवा वेवस्थेक चालना दिवप आनी गोंय राज्यांतल्या समुदायाक कार्यक्षम आयुष सेवा दिवप हो तांचो हेतू आसा.</p>
<u>Services provided to public:</u>	लोकांक दिवपाच्यो सेवा:
<u>Co-location AYUSH Dispensaries:</u>	सह-सुवात आयुष दवाखाने:
AYUSH Dispensaries are developed & functional at almost all Health Centres (PHCs/CHCs/SDHs & DHs). Ayurvedic & Homoeopathic physicians are providing free consultation, advice on diet & lifestyle, and medicines to availing patients. At present, there are 34 Ayurvedic OPDs & 14 Homoeopathic OPDs i.e. a total of 48 AYUSH OPDs in the state.	सगळ्या भलायकी केंद्रांचेर)पीएचसी/सीएचसी/एसडीएच आनी डीएचएस (आयुष दवाखाने विकसीत आनी कार्यरत आसात .आयुर्वेदीक आनी होमियोपॅथी दोतोर दुयेंतींक जिणे पद्दत आनी आहारा विशीं फुकट सल्लो आनी मार्गदर्शन करतात आनी वखदां दितात . सद्या राज्यांत 34 आयुर्वेदीक ओपीडी आनी 14 होमियोपॅथिक ओपीडी म्हणल्यार वट्ट 48 आयुष ओपीडी आसात.
The up-gradation of the AYUSH Dispensaries includes construction of new premises/renovation of existing	आयुष दवाखान्यांच्या उन्नतीकरणांत नवीन संकूल बांधकाम/विद्यमान वेवस्थेचें नुतनीकरण, फर्निचर, फिक्स्चर, आयसीटी

setup, equipping with furniture, fixtures, ICT equipment, Panchakarma setup & development of herbal gardens.	उपकरणां, पंचकर्म वेवस्था आनी वनौषधी उद्यानांचो विकास हांचो आस्पाव आसा.
Supply of essential drugs to AYUSH Hospitals and Dispensaries	आयुष हॉस्पिटल आनी दवाखान्यांक गरजेचीं वखदां पुरवण करप
Procurement of AYUSH Medicines from standard pharmaceuticals having GMP certification is ensured. Ayurvedic & Homoeopathic Medicines are supplied to all AYUSH Dispensaries/OPDs by Medicines Store Depot (MSD), DHS through State Budget. The medicines are provided to patients free of cost at the Government Dispensaries.	जीएमपी प्रमाणन आशिल्ल्या प्रमाणीत फार्मास्युटिकलांतल्यान आयुष वखदांची खरेदी सुनिश्चित करतात .सगळ्या आयुष दवाखाने/ओपीडी क राज्य अर्थसंकल्पां वरवीं मॅडिसीन स्टोर डॅपो) एमएसडी(, डीएचएस कडल्यान आयुर्वेदीक आनी होमियोपॅथिक वखदांची पुरवण करतात .सरकारी दवाखान्यांत दुयेंतींक हीं वखदां फुकट दितात.
AYUSH Wellness Centres including Yoga & Naturopathy:	योगा आनी नॅचरोपॅथी सयत आयुष वेलनॅस केंद्रां:-
Establishment of AYUSH Wellness Centres in cascading manner to popularize AYUSH way of life with the objective to motivate self-care towards General Wellness and Preventive Health Care so as to reduce burden of non-communicable disease in the state.This includes consultation, regular yoga sessions, Panchakarma Therapy facility.	राज्यांत बिगर संसर्गीक दुयेंसांचो उद्रेक उणो करपा खातीर सामान्य कल्याण आनी प्रतिबंधात्मक भलायकी जतनाय हांचे वरवीं स्वताची जतनाय घेवपाक प्रेरीत करपाच्या हेतान आयुष जिणे पद्दतीक लोकप्रिय करपा खातीर आयुष वेलनॅस केंद्रांची स्थापना . हातूंत सल्ले, नेमान योग सत्रां, पंचकर्म उपचार सुविधा हांचो आस्पाव आसा.
Yoga Wellness Centre:	योगा वेलनॅस सेंटर:
5 Yoga Instructors are appointed at Yoga Wellness Centres to conduct 30 sessions of Yoga every month and 2 IEC activities to create awareness regarding role of Yoga for Health. The sessions are for general public as well as patients of specific diseases.	योगा कल्याण केंद्रांचेर दर म्हयन्याक योगाची 30 सत्रां आनी भलायके खातीर योगाच्या भुमिके विशीं जागरूकताय निर्माण करपा खातीर 2 आयईसी कार्यावळी करपा खातीर 5 योग प्रशिक्षकांची नेमणूक केल्या . ही सत्रां सामान्य लोकां खातीर तशेंच खाशेल्या दुयेंसांच्या दुयेंती खातीर लेगीत आसतात.
AYUSH Tribal Mobile Medical unit (One):	आयुष आदिवासी वैजकी वैजकी युनिट

)एकः(
This unit will have a mobile van equipped with one AYUSH Medical Officer and one Pharmacist for providing consultation, advice and medicines in remote areas of tribal population with ease of accessibility.	ह्या युनिटांत आदिवासी लोकसंख्येच्या पयसुल्ल्या वाठारांनी परामर्स, सल्लो आनी वखदां सोंपेपणान दिवपा खातीर एक आयुष वैजकी अधिकारी आनी एक फार्मसिस्ट आशिल्ली मोबायल व्हॅन आसतली.
Innovations on Mainstreaming of AYUSH – Mental Health Care:	आयुष-मानसीक भलायकी जतनाय मुखेल प्रवाहांत हाडपा खातीर नवनिर्मिती:
A unit to provide Mental Health Care to the availing public is set up under Innovations. This unit has an AYUSH Medical Officer, AYUSH Pharmacist, 2 Panchakarma Therapists (one male & one female). Public may avail of management or adjuvant therapy for Mental Health Care on a case to case basis.	नवनिर्मिती अंतर्गत लोकांक मानसीक भलायकी जतनाय दिवपा खातीर एक युनिट स्थापन केलां. ह्या युनिटांत एक आयुष वैजकी अधिकारी, आयुष फार्मसिस्ट, 2 पंचकर्म चिकित्सक) एक दादलो आनी एक बायल (आसात .लोकांक केस टू केस आदाराचेर मानसीक भलायकेची जतनाय घेवपा खातीर वेवस्थापन वा सहाय्यक उपचार पद्दतीचो फायदो घेवंक मेळटलो.
AYUSH Health & Wellness Centres: With the objective to establish a holistic wellness model based on AYUSH principles & practices to empower the masses for 'self-care' to reduce the disease burden, cost-effective disease management and to provide informed choice to the needy public, the Ministry of AYUSH has taken up the task of upgrading 12,500 AYUSH Health & Wellness Centres (HWCs) under the AYUSHMAN Bharat Scheme.	आयुष भलायकी आनी कल्याण केंद्रां:- दुयेंसांचो भार उणो करप, प्रभावी दुयेंस वेवस्थापन आनी गरजू लोकांक माहितीपूर्ण विकल्प दिवपा खातीर 'स्व-जतनाय' सशक्त करून, आयुष तत्वां आनी पद्दतींचेर आदारीत एक सर्वांगीण कल्याण मॉडेल स्थापन करपाच्या उद्देशान आयुष मंत्रालयान आयुष्मान भारत येवजणे खाला 12,500 आयुष भलायकी आनी कल्याण केंद्रां)एचडब्ल्यूसी (अद्ययावत करपाचें काम हातांत घेतलां.
The state has 9 progressive functional units of AYUSH HWCs for the state of Goa for the year 2020-21. 21 sub centre & 10 AYUSH Dispensaries are approved to be developed as AYUSH HWCs in the year 2021-22.	राज्यांत वर्स 2020-21 खातीर गोंय राज्या खातीर आयुष एचडब्ल्यूसीचे 9 प्रगतीशील कार्यात्मक युनिट्स आसात .2021-22 ह्या वर्सा 21 उप केंद्रां आनी 10 आयुष दवाखाने आयुष एचडब्ल्यूसी म्हणून विकसीत करपाक मान्यताय दिल्या.
These Centres have a	ह्या केंद्रांनी समुदाय भलायकी अधिकारी

<p>Community Health Officer (CHO) & Yoga Instructors a developed herbal garden and IT support. The CHOs conduct regular OPDs, screening for Diabetes Mellitus & Hypertension, Prakriti Parikshan, and Yoga Sessions, distribute saplings to local families & conduct IEC activities like talks, camps, competitions, workshops etc. for awareness to propagate the AYUSH way of life and popularize the AYUSH system of medicine.</p>	<p>सीएचओ (आनी योगा प्रशिक्षक एक विकसीत हर्बल गार्डन आनी आयटी सहाय्य आसता .</p> <p>सीएचओ नेमान ओपीडी करतात, गोडेंमूत आनी उच्च रक्तदाबाची तपासणी करतात, प्रकृती परिक्षण आनी योग सत्रां आयोजीत करतात, थळाव्या कुटुंबांक रोंपे वांटतात आनी आयुष जिणे पद्दतीचो प्रचार करपा खातीर आनी आयुष पद्दतीची वखद पद्दत लोकप्रिय आनी जागरूकताय करपा खातीर चर्चा, शिबीरां, सर्ती, कार्यशाळा आनी हेर आयईसी कार्यावळी आयोजीत करतात.</p>
<p>Public Health Outreach activity This component aids to roll out proven AYUSH interventions for improving health status of the population and to partake in National Campaigns like Geriatric Campaign, Anti-anemia Campaign etc. through distribution of medicines, organizing Health awareness camps etc. Activities undertaken under this component are as under:</p>	<p>भौशीक भलायकी संपर्क कार्यावळ हो घटक लोकांची भलायकी स्थिती सुदारपा खातीर सिद्ध आयुष हस्तक्षेप सुरू करपाक आनी वखदांचें वितरण, भलायकी जागृती शिबिरां आनी हेराचें आयोजनाच्या माध्यमांतल्यान जेरीट्रिक मोहीम, एनिमिया विरोधी मोहीम आनी हेर राष्ट्रीय मोहिमांनी वांटो घेवपाक मदत करता .ह्या घटकाखाला हातांत घेतिल्लीं कामां सकयल दिल्लीं आसात:</p>
<p>a. Medical Camp b. Awareness Talks c. NCD Screening d. Peripheral OPD</p>	<p>अ .वैजकी शिबीर ब .जागृताय भाशणां सी .एनसीडी तपासणी डी .परिधीय ओपीडी</p>
<p>Behavior Change Communication (BCC)/Information Education and Communication (IEC) Several programmes are regularly conducted all over the state in the form of Medical Health Camps, Awareness talks, Yoga Demonstrations etc. AYUSH way of life is popularized vide these activities so as to help in reducing the burden of Communicable</p>	<p>वागणूक बदल संवाद) बीसीसी/(माहिती शिक्षण आनी संवाद) आयईसी(</p> <p>वैजकी भलायकी शिबीर, जागृताय भाशणां, योग प्रात्यक्षिकां आनी हेराच्या रुपांत राज्यभर नेमान जायत्यो कार्यावळी आयोजीत करतात.</p> <p>आयुष जिणे पद्दत ह्या माध्यमांतल्यान लोकप्रिय केल्या कित्याक तर संसर्गजन्य</p>

<p>& Non-communicable diseases, help in their management, to promote National Campaigns like Geriatric Campaign, Anti-Anaemia Campaign, Vector-Borne Disease Campaign to improve health of Children & Adolescent in School Health Programme and to provide the benefit of well-being & health to the public.</p>	<p>आनी बिगर संसर्गजन्य दुयेंसांचो प्रभाव उणो करपाक मेळचो, तांच्या वेवस्थापन करपाक मजत मेळची, शाळेच्या भलायकी कार्यावळींत भुरग्यांचें आनी किशोरवयीन भुरग्यांचें भलायकी सुदारपा खातीर जेरीट्रिक मोहीम, एनिमिया विरोधी मोहीम, वेक्टर-बोर्न डिसीज मोहीम अश्या राष्ट्रीय मोहिमांक चालना दिवपाक आनी लोकांचें कल्याण आनी तांच्या भलायकेक फायदो जावचो म्हूण खातीर ह्यो कार्यावळी आयोजीत करतात.</p>
<p>Setting up of up to 50 bedded Integrated AYUSH Hospitals: Two 50 bedded Integrated AYUSH Hospitals are proposed for the state of Goa, one in each district.</p>	<p>50 खाटीं मेरेन एकीकृत आयुष हॉस्पिटलांची स्थापना:- गोंय राज्या खातीर दर एका जिल्ल्यांत एक अशीं दोन 50 खाटी आशिल्लीं एकवटीत आयुष हॉस्पिटलां प्रस्तावीत केल्यात..</p>
<p>School Health Programme</p>	<p>शाळा भलायकी कार्यावळ</p>
<ul style="list-style-type: none"> ➤ Nutritional & Dietary Advice for proper growth & development ➤ Yoga Demonstration & practice for proper growth & development ➤ Management of Mal-nutrition, worm-infestation, anaemia in children ➤ Health Screening for early detection & management of disabilities or ailments ➤ Adolescent counseling, Sexual Health Education & management of problems ➤ Home Remedies & School nursery 	<p>योग्य वाड आनी उदरगती खातीर पोशण आनी आहार सल्लो</p> <p>योग्य वाड आनी उदरगती खातीर योगा प्रात्यक्षिकां आनी सराव</p> <p>भुरग्यां मदीं कुपोशण, जंतांचो संसर्ग, एनिमिया हांचें वेवस्थापन</p> <p>दिव्यांगत्व वा दुयेंसां बेगीन सोदून काडपाक आनी तांचे वेवस्थापन करपाक भलायकी तपासणी</p> <p>किशोरवयीन भुरग्यांक समुपदेशन, लैंगिक भलायकी शिक्षण आनी समस्यांचें वेवस्थापन</p> <p>घरगुती उपचार आनी स्कूल नर्सरी</p>

ABPMJAY (AYUSHMAN BHARAT – PRADHAN MANTRI JAN AROGYA YOJANA): -	एबीपीएमजेएव्हाय (आयुष्मान भारत – प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजन): -
<p>Ayushman Bharat – Pradhan Mantri Jan Arogya Yojana (AB-PMJAY) was launched in the state of Goa on 23rd September 2018, aligning with its nationwide rollout. This flagship health scheme is designed to provide comprehensive healthcare coverage to economically vulnerable households. Eligibility is determined using the deprivation and occupational criteria derived from the Socio-Economic Caste Census (SECC) 2011, which classifies households in both rural and urban areas.</p>	<p>आयुष्मान भारत – प्रधानमंत्री जन आरोग्य योजन (एबी-पीएमजेएव्हाय) गोंय राज्यांत 23 सप्टेंबर 2018 दिसा सावन सुरू जाली, तांच्या देशभरातल्या रोलआवटा कडेन जुळोवन घेवन. अर्थीक नदरेन दुर्बळ कुटुंबांक सर्वसमावेशक भलायकी संरक्षण व्यापक तायेन दिवपा खातीर ही मुखेल भलायकी योजन तयार केल्या. जे ग्रामीण आनी शारी ह्या दोनूय वाठारांतल्या घरांचें वर्गीकरण करपी समाजीक-अर्थीक जाती जनगणना (एसईसीसी) 2011 पासून मेळिल्ले वंचीतपण आनी वेवसायीक निकशांचो वापर करून पात्रताय थारायतात.</p>
<p>The scheme provides annual coverage of up to Rs. 5 lakhs per family for secondary and tertiary care hospitalization at empanelled public and private hospitals across India. It offers inclusive benefits with no limitations on family size, age, or gender, ensuring equitable access to healthcare for all eligible beneficiaries.</p>	<p>ही योजन भारतभर सूचीबद्ध भौशीक आनी खाजगी हॉस्पिटलांनी दुय्यम आनी तृतीयक जतनाय घेवंक हॉस्पिटलांत दाखल करपा खातीर दर कुटुंबाक वर्सुकी रु. 5 लाख मेरेन कव्हेरज दिता. कुटुंबाचो आकार, पिराय वा लिंग हांचेर कसलीच मर्यादा नासतना सर्वसमावेशक लाभ दितात, सगळ्या पात्र लाभार्थ्यांक भलायकी सेवेची समान सुलभताय मेळटली हाची खात्री करता.</p>
<p>Benefits of the scheme are portable across the country i.e. a beneficiary can visit any empanelled public or private hospital in India to avail cashless treatment.</p>	<p>देशभर पोर्टेबल आशिल्ले हे योजनेचे फायदे म्हळ्यार लाभार्थी कॅशलॅस उपचार घेवंक भारतांतल्या खंयच्याय सूचीबद्ध भौशीक वा खाजगी हॉस्पिटलांत वचूंक शकता.</p>
<p>Each beneficiary is required to create an individual ayushman card, which is issued free of charge. There is no renewal</p>	<p>दरेक लाभार्थ्यान वैयक्तीक आयुष्मान कार्ड तयार करप गरजेचें आसा, जें फुकट जारी केलां. कार्डा खातीर नुतनीकरण प्रक्रिया ना. नोंदणी खातीर एकूच सक्तीचो दस्तावेज म्हळ्यार आधार कार्ड.</p>

process for the card. The only mandatory document for registration is the Aadhaar card. In cases where additional family members need to be included, a marriage certificate and birth certificates will also be required.	ज्या प्रकरणांत कुटुंबांतल्या अतिरिक्त वांगड्यांचो आसपाव करपाची गरज आसा, थंय लग्नाचो दाखलो आनी जल्म दाखलोय जाय पडटलो.
41,098 families and 1,48,866 individuals are eligible for AB-PMJAY in the state of Goa. As on 18/12/2024, a total of 33,562 families and 84,287 individuals are registered under the scheme.	गोंय राज्यात 41,098 कुटुंबां आनी 1,48,866 व्यक्ती एबी - पीएमजेएव्हाय खातीर पात्र आसात, 18/12/2024 मेरेन हे येवजणे अंतर्गत - वट्ट 33,562 कुटुंबां आनी 84,287 व्यक्ती नोंदणीकृत आसात.
PM-JAY has defined 1,653 medical packages in Goa, covering a wide range of surgical, medical, and day care treatments. Additionally, 16 hospitals in the state have been empanelled under the scheme, ensuring that beneficiaries have access to quality healthcare services.	पीएम-जेएव्हायन गोंयांत 1,653 वैजकी पॅकेजींची व्याख्या केल्या, तातूंत शस्त्रक्रिया, वैजकी आनी डे केअर उपचारांचो विस्तृत आसपाव आसा. ते भायर, राज्यांतल्या 16 हॉस्पिटलांक हे येवजणे अंतर्गत सूचीबद्ध केल्यात, जाका लागून लाभार्थ्यांक दर्जेदार भलायकी सेवा मेळटली हाची खात्री केल्या.
Now, the benefits of AB PMJAY are extended to senior citizens above 70 years of age and card issuance drives are ongoing in the state. The details of which are explained below:	आतां एबी पीएमजेएव्हायचो लाभ 70 वर्सां पिराये वयल्या ज्येश्ठ नागरिकांक दितात आनी राज्यांत कार्ड जारी करपाची मोहीम सुरू आसा. जाचो तपशील सकयल दिल्लो आसा:
❖ <u>Senior citizens of existing families under AB PMJAY</u>	एबी पीएमजेएव्हाय अंतर्गत सध्याच्या कुटुंबांतले ज्येश्ठ नागरीक
1. For senior citizens aged 70 years and above in existing families, an additional shared top-up cover of up to ₹5 lakh per year will be provided.	1. सध्याच्या कुटुंबांतल्या 70 वर्सां आनी ताचे परस व्हड पिरायेच्या ज्येश्ठ नागरिकांक खातीर, वर्साक रु. 5 लाख मेरेन अतिरिक्त शेअर्ड टॉप-अप कव्हर दितले.
2. This top-up cover up to a total of Rs 5 lakh will be provided for treatment of senior citizens in	2. हेर वांगड्यांनी मूळ कुटुंबाच्या पाकीटाचो पुराय वा कांय भाग वापरल्यार कुटुंबांतल्या

the family in case the other members have utilised full or part of the original family wallet.	ज्येश्ठ नागरिकांच्या उपचारा खातीर वट्ट रु. 5 लाख मेरेनचें हें टॉप-अप कव्हर दितले.
3. In case, the senior citizens utilise full or part of the original family wallet of Rs. 5 Lakh, the other members of the family shall be provided a top-up cover up to Rs. 5 lakh.	3. जर ज्येश्ठ नागरीकांनी मूळ कुटुंबाच्या रु. 5 लाख वॉलेटाचो पुराय वा कांय भाग वापरलो आसल्यार कुटुंबांतल्या हेर वांगड्यांक रु. 5 लाख मेरेनचें टॉप-अप कव्हर दितले.
❖ <u>Senior citizens of new families</u>	❖ नव्या कुटुंबांतले ज्येश्ठ नागरीक
For the senior citizens of the age of 70 years and above in the new families, a shared cover upto Rs 5 lakh per year will be available. This cover will not be available to the other members (who are not of the age 70 years and above) of these new families.	नव्या कुटुंबांतल्या 70 वर्सा आनी ताचे परस व्हड पिरायेच्या ज्येश्ठ नागरिकांक वर्साक रु. 5 लाख मेरेनचें शेअर्ड कव्हर मेळटलें. ह्या नव्या कुटुंबांतल्या हेर वांगड्यांक (जे 70 वर्सा आनी ताचे परस व्हड पिरायेचे नात) हें कव्हर उपलब्ध मेळचें ना.
It is also seen that various senior citizens of the age 70 years and above are already covered by CGHS – Central Government Health Scheme, Ayushman CAPF – Central Armed Police Force, ECHS – Ex-Serviceman Contributory Health Scheme, Similarly, different State/UT Governments are offering different types of healthcare cover like cashless scheme, reimbursement of healthcare expenditure or health pension for their employees, pensioners etc.	अशेंय दिसून आयलां की 70 वर्सा आनी ताचे परस व्हड पिरायेच्या वेगवेगळ्या ज्येश्ठ नागरिकांक सीजीएचएस – केंद्र सरकार भलायकी येवजण, आयुष्मान सीएपीएफ – केंद्रीय सशस्त्र पुलीस दळ, ईसीएचएस – आदलो सैनिक पुरक(अंशदायी) भलायकी येवजण, तेच प्रमाणें, वेगवेगळीं राज्य/केंद्र शासीत प्रदेश सरकारां तांच्या कर्मचाऱ्यांक, निवृत्ती वेतनधारकांक, कॅशलेस येवजणे सारकें, भलायकी खर्चाची परतफेड वा भलायकी पेन्शन आनी हेरांक वेगवेगळ्या प्रकारचें भलायकी कव्हर दितात.
To ensure that beneficiaries claim benefits under only one Government-funded scheme , two validations are to be implemented:	लाभार्थी फकत एकाच सरकारी निधीच्या येवजणे अंतर्गत लाभ घेवपाचो दावो करतात हाची खात्री करपा खातीर, दोन प्रमाणीकरणां चालीक लावपाचीं आसात:
-Firstly, the beneficiary must declare that they are not receiving free healthcare services	-पयलीं, लाभार्थ्यांन जाहीर करपाक जाय की तांकां भारत सरकार वा राज्य सरकारा कडल्यान

under any other scheme partially or fully funded by the Government of India or a State Government.	अंशतः वा पुरायपणान निधी दिवपी हेर खंयच्याच येवजणे अंतर्गत फुकट भलायकी सेवा मेळना.
Secondly, if the beneficiary indicates they are covered under another scheme, they will have the option to either retain their current scheme coverage or choose to avail benefits under AB PM-JAY. This choice will be one-time and final.	दुसरे, जर लाभार्थी आपूण दुसरे येवजणे अंतर्गत आसपावीत आसा अशें दाखयल्यार, तांकां एक तर तांची सद्याची येवजण कव्हरेज तिगोवन दवरपाचो वा एबी पीएम-जेएव्हाय अंतर्गत लाभ घेवपाचो पर्याय आसतलो. ही निवड एक फावट आनी निमाणी आसतली.
<u>GVK EMRI SERVICE: -</u>	जीवीके ईएमआरआय सेवा:-
GVK EMRI is providing Emergency Medical Services in Public Private Partnership (PPP) framework. EMRI Green Health Services, launched on 5th September 2008 in Goa, operates a robust fleet of 112 vehicles offering free emergency medical services to the community. The fleet includes:	जीवीके ईएमआरआय भौशीक खाजगी भागीदारी (पीपीपी) चौकटींत आपात्कालीन वैजकी सेवा दितात. गोंयांत 5 सप्टेंबर 2008 दिसा सावन सुरू केल्ली ईएमआरआय हरीत भलायकी सेवा समाजाक फुकट आपात्कालीन वैजकी सेवा दिवपी 112 वाहनांचो बळिश्ट ताफा चलयता. ताफ्यांत आसपाव जाता:
• Advanced Life Support Ambulances	• प्रगत लायफ सपोर्ट रुग्णवाहिका(अॅम्ब्युलन्सीस)
• Cardiac Care Ambulances	• कार्डियाक केअर रुग्णवाहिका
• Highway Trauma Ambulances	• म्हामार्ग ट्रॉमा रुग्णवाहिका
• Neo-Natal Ambulances	• नवजात रुग्णवाहिका
• Bike Ambulances	• दुचाकी रुग्णवाहिका
• Hearse Vans	• शववाहिका व्हॅन
• Drop-back Services for Delivered Mothers and their New-borns	• जल्माक आयिल्ल्या आवय आनी तांच्या नवजात भुरग्यांक खातीर ड्रॉप-बॅक सेवा
It has advanced Cardiac Care Ambulances (CCA) to cater all the cardiac related	काळजा कडेन संबंदीत सगळ्या आपात्कालीन परिस्थितीची पूर्तता करपा खातीर तांतूत कार्डियाक केअर रुग्णवाहिका (सीसीए) प्रगत

emergencies. Goa is the first state which has launched these Advanced Cardiac Care Ambulances in India.	केल्ल्यो आसा. भारतांत ह्यो अँडव्हान्स्ड कार्डियाक केअर रुग्णवाहिका सुरू करपी गोंय हें पयलें राज्य थारला.
Since its inception, EMRI Green Health Services has responded to 7,88,095 emergencies , saving 62,026 lives , and assisting in 1,170 deliveries . Additionally, the service has managed 50,640 pregnancies , transported 1,34,724 road traffic accident patients , and handled 1,12,573 non-vehicular trauma cases .	सुरवाती सावन, ईएमआरआय हरीत भलायकी सेवेन 7,88,095 आपात्कालीन परिस्थितींक प्रतिसाद दिवन 62,026 जाणांचो जीव वाटायला, आनी 1,170 प्रसूतींक आदार केला. ते भायर, हे सेवेन 50,640 गुरवारपणांचें वेवस्थापन केलां, 1,34,724 रस्तो येरादारी अपघात दुयेंतींची येरादारी केल्या आनी 1,12,573 बिगर वाहनांची आघात प्रकरणां हाताळ्ळ्यांत.
<u>DENTAL CELL:</u> - under the Directorate of Health Services is headed by the Dy. Director, Dental.	दंत कक्ष – भलायकी सेवा संचालनालया अंतर्गत उपसंचालक, दंत कक्षाचो मुखेली आसा.
The Dental Cell supervises and monitors all the Dental Clinics under the Directorate of Health Services which are situated at various peripheral centers.	वेगवेगळ्या परिधीय केंद्रांनी आशिल्ल्या भलायकी सेवा संचालनालया अंतर्गत आशिल्ल्या सगळ्या दंत चिकित्सालयांचेर दंत कक्ष पर्यवेक्षण आनी देखरेख दवरता.
There are 35 Dental clinics, which are attached to various PHCs/ CHCs/ DHs in the state. They are:	35 दंत चिकित्सालयां आसात, जी राज्यांत वेगवेगळ्या पीएचसी/सीएचसी/डीएच कडेन जोडिल्ली आसात. ती अशी आसात:
<u>North District:</u> - North District Hospital, Mapusa CHC - Pernem, CHC – Valpoi, CHC-Sanquelim, CHC-Bicholim. PHC- Aldona, , PHC- Betki, PHC- Candolim, PHC-Cansarvanem, PHC - Corlim, PHC – Colvale(Pirna), PHC- Porvorim, , PHC – Siolim, PHC Mayem, PHC Saligao & UHC- Panaji.	उत्तर जिल्लो:- उत्तर जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें सीएचसी - पेडणें, सीएचसी – वाळपय, सीएचसी-सांखळे, सीएचसी - दिवचल. पीएचसी- हळदोणा, पीएचसी- बेतकी, पीएचसी- कांदोळी, पीएचसी - कासारवर्णे, पीएचसी - खोर्ली, पीएचसी – कोलवाळे (पिर्णा), पीएचसी - पर्वरी, पीएचसी – शिवोली, पीएचसी

	मयें, पीएचसी साळगांव आनी यूएचसी - पणजी.
South District: - Hospicio Hospital Margao Sub District Hospital-Ponda, Sub District Hospital-Chicalim CHC-Curchorem, CHC-Canacona PHC-Balli, PHC Cansaulim, PHC- Curtorim, PHC-Cortalim, PHC-Chinchinim, PHC-Dharbandora, PHC- Loutolim, PHC- Madkai,PHC- Navelim, PHC- Quepem, PHC-Sanguem, & PHC-Shiroda.	दक्षिण जिल्लो:- हॉस्पिसियो हॉस्पिटल मडगांव उपजिल्लो हॉस्पिटल-फोंडें, उपजिल्लो हॉस्पिटल-चिखली, सीएचसी- कुडचडें, सीएचसी-काणकोण पीएचसी-बाळळी, पीएचसी – कासांवली, पीएचसी- कुडतरी, पीएचसी- कुठाळी, पीएचसी-चिंचोणें, पीएचसी-धारबांदोडा, पीएचसी-लोटली, पीएचसी- मडकय, पीएचसी- नावेली, पीएचसी- केपें, पीएचसी-सांगें, आनी पीएचसी शिरोडा.
There are two more clinics situated at RMD Keri (Sanquelim) & RMD Thane (Valpoi)	आरएमडी केरी (सांखळी) आनी ठाणें (वाळपय) हांगा आनीक दोन क्लिनीकां आसात.
Speciality Dental services are functioning in both District Hospital North Goa District Hospital Asilo Mapusa and South Goa District Hospital Hospicio Margao.	जिल्लो हॉस्पिटल उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल आझिल म्हापशें आनी दक्षिण गोंय जिल्हो हॉस्पिटल हॉस्पिसियो मडगांव ह्या दोनूय वाठारांनी स्पेशलिटी दंत सेवा कार्यरत आसा.
The Clinics function 6 days a week 9 am. to 4.30 pm. from Mon to Fri. & 9 am. to 1 pm. on Saturday.	क्लिनीकां सप्तकांतले 6 दीस काम करतात, सोमार ते शुक्रार सकाळीं 9.00 ते सांजेची 4.30 वरां मेरेन. शेनवारा सकाळी 9.00 ते दनपारां 1.00 वरां मेरेन.
At the clinics the dentist conducts OPD on 4 Days of the week and School visits are carried out twice a week.	क्लिनिकांत दंतवैद्य चिकित्सक सप्तकांतल्यान 4 दीस ओपीडी घेतात आनी सप्तकांतल्यान दोन फावट शाळेंत भेटी घडोवन हाडटात.
Activities	उपक्रम
➤ OPD is held four days a week,	➤ सप्तकांतल्यान चार दीस ओपीडी घेतात.
➤ School visits are conducted two days a week.	➤ सप्तकांतल्यान दोन दीस शाळेंत भेटी घडोवन हाडटात.

➤ They provide promotive, preventive and curative dental care to the people.	➤ ते लोकांक प्रोत्साहक, प्रतिबंधात्मक आनी उपचारात्मक दंत सेवा दितात.
➤ School children are also examined periodically under this programme.	➤ ह्या कार्यावळी अंतर्गत शालेय भुरग्यांचीय वेळा वेळार तपासणी करतात.
<u>KAYAKALP / NQAS: -</u>	कायाकल्प/ एनक्यूएएस : -
Quality Cell is headed by Nodal Officer (Quality). There is 01 State Quality Consultant (QA) and 01 State Programme cum Administrative Assistant (QA). In addition there are 2 District Quality Consultants (QA) and 02 District Programme cum Administrative Assistant (QA).	गुणवत्ता कक्षाचे मुखेली नोडल अधिकारी आसा (गुणवत्ता). 01 राज्य दर्जो सल्लागार (क्यूए) आनी 01 राज्य कार्यावळी सयत प्रशासकीय सहाय्यक (क्यूए) आसा. ते भायर 2 जिल्लो दर्जो सल्लागार (क्यूए) आनी 02 जिल्लो कार्यावळी सयत प्रशासकीय सहाय्यक (क्यूए) आसात.
They are responsible for supervision and mentoring of all facilities to get them certified under NQAS.	एनक्यूएएस अंतर्गत प्रमाणीत करपा खातीर सगळ्या सुविधांचेर पर्यवेक्षण आनी मार्गदर्शन करपाची जापसालदारकी तांचेर आसता.
Till date we have the following facilities which are Nationally certified	तारखे सावन आयज मेरेन आमचे कडेन सकयल दिल्ल्यो सुविधा आसात ज्यो राष्ट्रीय प्रमाणीत आसात
➤ District Hospital -02	जिल्लो हॉस्पिटल - 02
➤ Sub District Hospital – 01	उपजिल्लो हॉस्पिटल – 01
➤ CHC – 02	सीएचसी – 02
➤ PHC Bedded –01	पीएचसी बेडेड – 01
➤ PHC Non Bedded – 04	पीएचसी नॉन बेडेड – 04
➤ AAM SC HWC – 08	एएएम एससी एचडब्ल्यूसी – 08
The following facilities are State certified.	सकयल दिल्ल्यो सुविधा राज्य प्रमाणीत आसात.
➤ CHC – 02	सीएचसी – 02
➤ PHC Bedded-08	पीएचसी बेडेड - 08
➤ PHC Non Bedded-01	पीएचसी नॉन बेडेड-01
➤ AAM SC HWC -10	एएएम एससी एचडब्ल्यूसी -10
Kayakalp Assessments are	नितळसाण, संसर्ग नियंत्रण पद्दत, जैव वैजकी

conducted to monitor the cleanliness, infection control practices, Bio Medical Waste Management documents etc. Facilities are being assessed and best facilities are awarded cash prizes and certificates.	कोयर वेवस्थापन कागदपत्रां आनी हेर सुविधांचेर नदर दवरपा खातीर कायाकल्प मुल्यांकन करतात आनी उत्कृष्ट सुविधांक रोख इनामां आनी प्रमाणपत्रां भेटयतात.
<u>GOA STATE AIDS CONTROL SOCIETY: -</u>	गोंय राज्य एड्स नियंत्रण सोसायटी: -
➤ <u>Integrated Counseling and Testing Centres at:</u>	एकात्मिक समुपदेशन आनी चांचणी केंद्रां हांगा उपलब्ध आसात :
• Goa Medical College, Bambolim	• गोंय वैजकी महाविद्यालय, बांबोळी
• Tuberculosis and Chest Diseases Hospital, St. Inez, Panaji	• क्षयरोग आनी छातीचे दुयेंस हॉस्पिटल, सांत ईनेज, पणजी
• South Goa District Hospital, Margao	• दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, मडगांव
• North Goa District Hospital, Mapusa	• उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें
• Sub District Hospital, Chicalim	• उपजिल्लो हॉस्पिटल, चिखली
• Sub District Hospital, Ponda	• उपजिल्लो हॉस्पिटल, फोंडें
• CHC Valpoi and PHC, Candolim	• सीएचसी वाळपय आनी पीएचसी, कांदोळीं
➤ Facility Level Integrated Counseling and Testing Centers at: All Primary Health Centers and Urban Health Centers under Directorate of Health Services.	➤ भलायकी सेवा संचालनालया अंतर्गत आशिल्ली सगळीं मुळावीं भलायकी केंद्रां आनी शारी भलायकी केंद्रांचेर सुविधा पांवड्यावयलीं एकात्मिक समुपदेशन आनी चांचणी केंद्रां:
➤ CD4 cell count testing facility of HIV/AIDS patients is available at Goa Medical College (Dept. of Microbiology), Bambolim.	➤ सीडी4 कक्ष एचआयव्ही/एड्स दुयेंतींची गणना चांचणी सुविधा गोंय वैजकी महाविद्यालय (मायक्रोबायोलॉजी विभाग), बांबोळे हांगा उपलब्ध आसा.
Sexually Transmitted Diseases/ Infections related services at:	लैंगिक संसर्ग जावपी दुयेंसां/संसर्ग संबंदीत सेवा:

<ul style="list-style-type: none"> • STD clinic, Sub District Hospital. Chicalim. 	<ul style="list-style-type: none"> • एसटीडी क्लिनिक, उप जिल्लो हॉस्पिटल. चिखली.
<ul style="list-style-type: none"> • STD clinic, South Goa District Hospital, Margao 	<ul style="list-style-type: none"> • एसटीडी क्लिनिक, दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, मडगांव
<ul style="list-style-type: none"> • STD clinic, North Goa District Hospital, Mapusa 	<ul style="list-style-type: none"> • एसटीडी क्लिनिक, उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें
<ul style="list-style-type: none"> • Skin and V.D. Dept., Goa Medical College, Bambolim. 	<ul style="list-style-type: none"> • कात आनी व्ही. डी. विभाग., गोंय वैजकी महाविद्यालय, बांबोळे.
<ul style="list-style-type: none"> • All Health Centers under Directorate of Health Services 	<ul style="list-style-type: none"> • भलायकी सेवा संचालनालया अंतर्गत आशिल्ली सगळी भलायकी केंद्रां
<p>➤ Free drugs for treatment of Opportunistic Infections in HIV/ AIDS patients is available at Goa Medical College, Bambolim; North Goa District Hospital, Mapusa; South Goa District Hospital, Margao.</p>	<p>➤ एचआयव्ही/एड्स दुयेंतींच्या संधीसाधू संसर्गाच्या उपचारा खातीर फुकट वखदां गोंय वैजकी महाविद्यालय, बांबोळे; उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें; दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, मडगांव हांगा उपलब्ध आसात.</p>
<p>➤ Prevention of Parent-to-Child Transmission of HIV infection during pregnancy: Programme includes counseling, testing and drug administration to HIV positive pregnant ladies & Syrup NVP to babies born to HIV+ve positive mothers at</p>	<p>➤ गुरवारपणा मजगतीं आवय-बापायक एचआयव्ही संसर्ग जावंक जायना म्हूण आळाबंदा हाडूंक: कार्यावळींत एचआयवी पॉझिटिव्ह गुरवार बायलांचे समुपदेशन करप, चांचणी करप आनी वखदां दिवप आनी एचआयवी पॉझिटिव्ह आवयक जल्माक आयिल्ल्या भुरग्यांक एनवीपी सिरप दिवपाचो आसपाव करप.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • OBG Dept., Goa Medical College; 	<ul style="list-style-type: none"> • ओबीजी विभाग. गोंय वैजकी महाविद्यालय
<ul style="list-style-type: none"> • South Goa District Hospital, Margao 	<ul style="list-style-type: none"> • दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, मडगांव
<ul style="list-style-type: none"> • North Goa District Hospital, Mapusa 	<ul style="list-style-type: none"> • उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशे
<ul style="list-style-type: none"> • Sub District Hospital, Ponda 	<ul style="list-style-type: none"> • उपजिल्लो हॉस्पिटल, फोंडें

➤ Early Infant Diagnosis: As early as six weeks, babies born to HIV positive mothers can be tested to rule out HIV infection in the babies at the below mentioned centers.	➤ अर्ली इन्फंट डायग्नोसिस: स (6) सप्तकां पयलीं, एचआयवी पॉझिटिव आवयक जल्माक आयिल्ल्या भुरग्यांक सकयल दिल्ल्या केंद्रांनी एचआयवी संसर्ग न्हयकारपा खातीर चांचणी करूं येता.
• Goa Medical College, Bambolim	• गोंय वैजकी महाविद्यालय, बांबोळी
• North Goa District Hospital, Mapusa	• उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें
• South Goa District Hospital, Margao	• दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, मडगांव
• Sub District Hospital, Chicalim	• उपजिल्लो हॉस्पिटल, चिखली
• Sub District Hospital, Ponda	• उपजिल्लो हॉस्पिटल, फोंडें
➤ Antiretroviral Treatment Plus Centre at Goa Medical College (Opp. Paediatric OPD): Free antiretroviral drugs for eligible HIV +ve adults and children.	➤ गोंय वैजकी महाविद्यालयांत अँटीरेट्रोव्हायरल ट्रीटमेंट प्लस सेंटर (ओपीपी. बालरोग (पेडियाट्रिक) ओपीडी): पात्र एचआयवी पॉझिटिव प्रौढ आनी भुरग्यां खातीर फुकट अँटीरेट्रोव्हायरल वखदां दितात.
➤ Antiretroviral Treatment Centre: South Goa District Hospital, Margao for South Goa District	➤ अँटीरेट्रोव्हायरल ट्रीटमेंट सेंटर: दक्षिण गोंय जिल्ल्या खातीर, दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, मडगांव
➤ Link ART Centre plus: North Goa District Hospital, Mapusa.	➤ लिंक एआरटी सेंटर प्लस: उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें.
➤ Link ART Centre: Sub District Hospital, Ponda, and Sub District Hospital, Chicalim.	➤ लिंक एआरटी केंद्र: उपजिल्लो हॉस्पिटल, फोंडें, आनी उप जिल्लो हॉस्पिटल, चिखली.
➤ Viral load testing facility: Department of Microbiology, Goa Medical College, Bambolim and Hospicio Hospital, Margao.	➤ व्हायरल लोड टेस्टिंग सुविधा: मायक्रोबायोलॉजी विभाग, गोंय वैजकी महाविद्यालय, बांबोळे आनी हॉस्पिसियो हॉस्पिटल, मडगांव.

<p>➤ Blood Banks: Three Government i.e., Goa Medical College (GMC), North Goa District Hospital, Mapusa and South Goa District Hospital, Margao Blood Bank Supported by Goa State AIDS Control Society and Two Private Blood Bank i.e. Manipal Hospital Blood Bank and Apollo Victor, Blood Bank, Margao which are Monitored by Goa State Blood Transfusion Council.</p>	<p>➤ ब्लड बँक: तीन सरकारी म्हळ्यार गोंय वैजकी महाविद्यालय (जीएमसी), उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें आनी दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, मडगांव ब्लड बँक गोंय राज्य एड्स नियंत्रण सोसायटी आनी दोन खासगी ब्लड बँक म्हळ्यार मणिपाल हॉस्पिटल ब्लड बँक आनी अपोलो व्हिक्टर, ब्लड बँक, मडगांव जांचेर गोंय राज्य रगत संक्रमण मंडळ देखरेख दवरता.</p>
<p>➤ Post Exposure Prophylaxis (PEP) is available in all Government Health facilities for Health Care Providers.</p>	<p>➤ पोस्ट एक्सपोजर प्रोफिलॅक्सिस (पीईपी) भलायकी सेवा पुरवणदारां खातीर सगळ्या सरकारी भलायकी सुविधांनी उपलब्ध आसात.</p>
<p>➤ Availability of free condoms at all health facilities for prevention of STIs including HIV/AIDS and pregnancy.</p>	<p>➤ एचआयवी/एड्स आनी गुरवारपणा सयत एसटीआय (STIs) आळाबंदा हाडपा खातीर सगळ्या भलायकी सुविधांनी फुकट कंडोम उपलब्ध आसात.</p>
<p>➤ Targeted Intervention (TI) projects are undertaken through the following NGOs funded by Goa SACS to create awareness among High Risk Groups and Core Groups.</p>	<p>➤ उच्च जोखीम गट आनी मुळाव्या गटां मदीं जागृताय निर्माण करपा खातीर गोंय एसएसीएस कडल्यान निधी दिवंक सकयल दिल्ल्या एनजीओ वरवीं लक्ष्यीत हस्तक्षेप (टीआय) प्रकल्प हातांत घेतल्या.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Life Line Foundation, 	<ul style="list-style-type: none"> • लायफ लायन फावण्डेशन,
<ul style="list-style-type: none"> • Sai Life Care, 	<ul style="list-style-type: none"> • साई लायफ केअर,
<ul style="list-style-type: none"> • Desterro Eves Mahila Mandal, 	<ul style="list-style-type: none"> • देस्तेरो इव्हस महिला मंडळ,
<ul style="list-style-type: none"> • Rishta 	<ul style="list-style-type: none"> • रिश्ता
<ul style="list-style-type: none"> • Community Resource Foundation 	<ul style="list-style-type: none"> • कम्युनिटी रिसोर्स फावण्डेशन

• Presentation Society	• प्रसेन्टेशन संस्था
• Humsaath trust Goa	• हमसाथ ट्रस्ट गोंय
• Darpan Goa.	• दर्पण गोंय.
<u>CENTRAL RIGHT TO INFORMATION ACT 2005: -</u>	केंद्रीय माहिती हक्क अधिनेम 2005:-
Under the right to information act 2005 (Central Act No 22 of 2005), adopted by the Government of Goa and published in the Official Gazette of Govt. Notification No 10/02/2005-LA dated 07/07/2005, Directorate of Health Services, Panaji has appointed the following Officers:	माहिती हक्क अधिनेम 2005 (2005 चो केंद्रीय अधिनेम क्रमांक 22), अंतर्गत गोंय सरकारान आपणायिल्ल्या आनी शासकीय राजपत्रांत उजवाडाक हाडिल्लो. अधिसुचोवणी क्रमांक 10/02/2005-LA तारीख 07/07/2005, भलायकी सेवा संचालनालय, पणजी हांणी सकयल दिल्ल्या अधिकाऱ्यांची नेमणूक केल्या:
Public Information Officer (PIO) -- Dy. Director (HIB)	भौशीक माहिती अधिकारी (पीआयओ) -- उपसंचालक (एचआयबी)
First Appellate Authority -- Director of Health Services	प्रथम अपील प्राधिकृत अधिकारी -- भलायकी सेवा संचालक
Besides, the above, the Officer-in-charge of all Hospitals / CHCs / PHCs under this Directorate are designated as Public Information Officers for their respective units.	ते भायर, ह्या संचालनालया अंतर्गत सगळ्या हॉस्पिटलांनी/सीएचसी/पीएचसीचे प्रभारी अधिकारी तांच्या संबंदीत युनिटां खातीर भौशीक माहिती अधिकारी म्हूण नेमल्यात.
COMPLAINTS AND GRIEVANCES	तक्रार आनी कागाळी
All the complaints and grievances may be addressed to the following Officers who are designated as Public Grievances Officers	सगळ्यो तक्रारी आनी कागाळी सकयल दिल्ल्या अधिकाऱ्यांक धाडूंक शकता कागाळ जांका भौशीक अधिकारी म्हूण नियुक्त केल्ले आसात.
➤ Director of Health Services, Public Grievance Officer – State level	➤ भलायकी सेवा संचालक, भौशीक कागाळ अधिकारी – राज्य पांवड्यार
➤ Dy. Director (Public Health) (for DHS Head Quarters)	➤ उपसंचालक (भौशीक भलायकी) (डीएचएस मुख्यालया खातीर)

➤ Medical Supdt. Cum Dy. Director, North District (Asilo) Hospital, Mapusa (for the North District)	➤ वैजकी अधिक्षक आनी उपसंचालक, उत्तर जिल्लो (आझिल) हॉस्पिटल, म्हापशें (उत्तर जिल्ल्या खातीर)
➤ Medical Supdt. Cum Dy. Director, Hospicio Hospital, Margao (for the South District)	➤ वैजकी अधिक्षक आनी उपसंचालक, हॉस्पिसियो हॉस्पिटल, मडगांव (दक्षिण जिल्ल्या खातीर)
➤ Medical Supdt. Cum Dy. Director, Sub District Hospital, Ponda (for Sub District Hospital Ponda)	➤ वैजकी अधिक्षक आनी उपसंचालक, उपजिल्लो हॉस्पिटल, फोंडें (उपजिल्लो हॉस्पिटल फोंडें खातीर)
➤ Medical Supdt. Cum Chief Medical Officer, T. B. Hospital, Margao	➤ वैजकी अधिक्षक आनी मुखेल वैजकी अधिकारी, टी. बी. हॉस्पिटल, मडगांव
➤ T. B. Hospital Margao.	➤ टी. बी. हॉस्पिटल मडगांव.
➤ Health Officer, Sub District (Cottage) Hospital, Chicalim (for Cottage Hospital, Chicalim)	➤ भलायकी अधिकारी, उपजिल्लो (कॉटेज) हॉस्पिटल, चिखली (कॉटेज हॉस्पिटला खातीर, चिखली)
➤ All Health Officers, Medical Officers i/c of respective CHCs/PHCs/UHCs will be the Public Grievances Officer for the concerned CHC/PHC/ UHC.	➤ संबंदीत सीएचसीएस/पीएचसीएच / यूएचसीचे सगळे भलायकी अधिकारी, वैजकीय अधिकारी संबंदीत आय/सी सीएचसी /पीएचसी/यूएचसी खातीर भौशीक कागाळ अधिकारी आसतले.

जोडणी- I

गोंयांत डीएचएस अंतर्गत खाटीं आशिल्ली सरकारी हॉस्पिटलां, भलायकी केंद्रांची वळेरी

अनु क्र.	हॉस्पिटलां/केंद्र	खाटींची संख्या
	हॉस्पिटलां	
1	उत्तर गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, म्हापशें	250
2	दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल, मडगांव	359
3	उपजिल्लो हॉस्पिटल, फोंडें	174

4	टी.बी हॉस्पिटल, मडगांव	68
5	उपजिल्लो (कॉटेज) हॉस्पिटल, चिखली	100
	सीएचसी	
1	काणकोण	70
2	कुडचडें	50
3	पेडणें	40
4	वाळपय	30
5	सांखळी	58
6	दिवचल	30
	पीएचसी	
1	हळदोणा	12
2	बाळळी	14
3	बेतकी	12
4	कांदोळी	10
5	कासांवली	18
6	कासारवर्णे	12
7	कुडतरी	12
8	धारबांदोडा	15
9	मडकय	12
10	सांगें	20
11	शिरोडा	24
12	शिवोली	12
13	केपें	12
	एकूण	1405

जोडणी-॥

भलायकी सेवा संचालनालयान दिल्ले सेवे खातीरचें वेळापत्रक

अनु क्र.	सेवा	सगळी गरजेचीं कागदपत्रां सादर केल्यार चडांत चड वेळ लागता
1	सामान्य ओपीडी	सोमार ते शुक्रार (सकाळी 9.00 ते दनपारां 1.00 वरां मेरेन आनी दनपारां 2.00 ते सांजेची 4.30 वरां मेरेन) शेनवार (सकाळी 9.00 ते दनपारां 1.00 वरां मेरेन आयोजीत करतात.
2	केस पेपर नोंदणी	सोमार ते शुक्रार (सकाळी 9.00 ते दनपारां 12.00 वरां मेरेन) आनी (दनपारां 2.00 ते 3.30 मेरेन) शेनवार (सकाळी 9.00 ते 12.00 वरां मेरेन)
3	मलेरिया खातीर स्लायड परिक्षा (एसएमपी)	सोमार ते शुक्रार मजगतीं आयोजीत करतात सकाळीं 9.00. ते सांजेची 4.30 वरां मेरेन: 24 वरां भितर रिपोर्ट दितात. शेनवार सोडून (सकाळीं 9.00 ते दनपारां 1.00 वरां मेरेन): सोमार मेरेन रिपोर्ट दितात.
4	गोडेंमूत(मधुमेह) ओपीडी	थारावीक दिसांनी (ओपीडी वेळ)
5	हळडुव्या जोराचें लसीकरण	यूएचसी (UHC) पणजी: दर बुधवारा सकाळीं 9.00 ते दनपारां 12.30 वरां मेरेन. यूएचसी मडगांव: दर शुक्रारा सकाळीं 9.00 ते दनपारां 12.30 वरां मेरेन.
6	सॅनिटरी कार्डां / भलायकी कार्डां	ओपीडी वेळ: शेनवार सोडल्यार 24 वरां भितर कार्डां जारी करतात (शेनवारा तयार केल्लीं कार्डां सोमार मेरेन जारी करतात)
7	लसीकरण (सार्वत्रीक प्रमाण लसीकरण कार्यावळी)	सोमार ते बिरेस्तार (सकाळी 9.00 ते दनपारां 1.00 वरां मेरेन)
8	जल्मपूर्व ओपीडी	जिल्लो हॉस्पिटलांनी दर दिसा. उपजिल्लो हॉस्पिटलां, पीएचसी, सीएचसींत

		निश्चीत दीस, जातूंत भलायकी सेवा संचालनालयांतल्यान स्त्रीरोग तज्ञांची प्रतिनियुक्ती केल्या.	
9	एनयुएचएम ओपीडी वेगवेगळ्या राष्ट्रीय भलायकी कार्यावळी अंतर्गत सगळ्यो सेवा ओपीडी मजगतीं खास करून झोपडपट्टी वाठारांत दितात.	यूएचसी म्हापशें घाटेश्वर	मंगळार ते शुक्रार सकाळी 9.30 ते दनपारां 1.00 वरां मेरेन दनपारां 2.00 ते सांजेची 4.30 वरां मेरेन
		यूपीएचसी पणजी	सोमार/ बुधवार आनी शुक्रार सकाळी 9.00 ते दनपारा 1.00 वरां मेरेन दनपारा 2.00 ते सांजेची 7.00 वरां मेरेन
		यूपीएचसी वास्को	दनपारां 2.00 ते सांजेची 4.30 वरां मेरेन
		यूपीएचसी मडगांव	सप्तकांत एकदां सकाळी 9.30 ते दनपारा 1.00 वरां मेरेन दनपारां 2.00 ते सांजेची 4.30 वरां मेरेन
10	जलतरण प्रमाणपत्र/ वैजकी तंदुरुस्ती प्रमाणपत्रां/ ओपीव्ही प्रमाणपत्रां	त्याच दिसा जारी केल्ले. गरजेचें शुल्क फारीक करून	
11	होमियोपॅथी: ओपीडी सदांच (डेली) आनी प्रशासन कार्यालय	सोमार ते शुक्रार (सकाळीं 9.00 ते सांजेची 4.30 वरां मेरेन) शेनवार (सकाळीं 9.00 ते दनपारां 1.00 वरां मेरेन) आयोजीत करतात.	
12	दंत ओपीडी	सोमार ते शुक्रार (सकाळीं 9.00 ते सांजेची 4.30 वरां मेरेन) शेनवारा (सकाळीं 9.00 ते दनपारां 1.00 वरां मेरेन) आयोजीत करतात	
13	कुश्टरोग	स्टिट स्किन स्मीयर घेतिल्ल्यांक	

	बॅक्टेरियोलॉजिकल निर्देशांक आनी कुश्टरोगांतल्या निदानाची पुश्टी करूंक आदार करपा खातीर आकारशास्त्रीय निर्देशांक करतात	दुसऱ्या दिसा रिपोर्ट दितात	1 दीस
	कुश्टरोग जाल्ल्या दुयेंतींक एमडीट (मल्टी ड्रग थॅरपी) फुकट दितात.		
14	हॉस्पिटलां / सीएचसी/पीएचसी/यूएचसी वैजकी तंदुरुस्ती प्रमाणपत्र	तपासणी उपरांत	सगळ्या कामाच्या दिसांनी
15	जिल्लो हॉस्पिटलां दिव्यांगताय दाखलो	अर्ज फॉर्म फोटे	थारावीक दिसांनी

जोडणी-III
ज्या हॉस्पिटलांनी रीण सुविधा उपलब्ध आसा

अनु. क्र.	हॉस्पिटलाचें नांव	निदान (उपचार)
1	सागर अपोलो हॉस्पिटल, बंगळुरु	ओपन हार्ट शस्त्रक्रिया आनी बायपास शस्त्रक्रिया, अँजिओप्लास्टी आनी कोरो-स्टेंटिंग, न्यूरोसर्जरी, कॅट-स्कॅन, एमआरआय जाचे खातीर जीएमसी, बांबोळी हांगा उपचार उपलब्ध नात.
2	चोडणकार नर्सिंग होम, पर्वरी.	बालरोग शस्त्रक्रिया आनी एंडोस्कोपीक शस्त्रक्रिया. कार्डियाक सिटी अँजियोग्राफी थॉरेसिक (हड्ड्या विशीं) आनी व्हॅस्कुलर सर्जरी प्रक्रिया.
3	मणिपाल गोंय कॅन्सर आनी सामान्य हॉस्पिटल., दोना पावला	फकत रेडिओथॅरपी सारकिल्ल्या कर्करोगाचेर(कॅन्सर) उपचार आनी हेर प्रकारच्या कॅन्सरा आड उपचार घेवपा खातीर जशे डायलिसिस, वक्षस्थल आनी नाडी शस्त्रक्रिया ह्या सारकें कर्करोगाचेर उपचार जीएमसींत उपलब्ध नात.
4	अपोलो व्हिक्टर हॉस्पिटल, मडगांव	काळजाची प्रक्रिया आनी युरोलॉजिकल प्रक्रिया गॅस्ट्रोएन्ट्रोलॉजी थॉरेसिक आनी व्हॅस्कुलर सर्जरी, नेफ्रोलॉजी आनी लॅप्रोस्कोपीक प्रक्रिया आनी किडनी डायलिसिस.

5	गोमंतक आयुर्वेदीक महाविद्यालय शिरोडा, गोंय	शंचामा, स्वेदन, परिषेका, धारा, वमन, वीरेचन, नस्य, बस्ती, सिध्द बस्ती, रक्त मोक्षण आनी संबंदीत प्रक्रिया जाचे खातीर जीएमसी आनी डीएचएस अंतर्गत हेर हॉस्पिटलांनी उपचार उपलब्ध नात.
6	के. एल. ई. एस. हॉस्पिटल, बेळगांव	काळजाची शस्त्रक्रिया, न्यूरोलॉजिकल डिसऑर्डर, कार्डिओ-थॉरैसिक शस्त्रक्रिया, मूत्रपिंड प्रत्यारोपण. प्लास्टिक सर्जरी, रेडिओथॅरपी, सांधे पुरायपणान बदलप आनी हेर मुखेल दुयेंस/दुयेंसां जाचे खातीर वैजकी अधिक्षकान, जीएमसी वरवीं प्रमाणीत केल्या प्रमाणें उपचार सुविधा गोंय राज्यांतल्या सरकारी हॉस्पिटलांत उपलब्ध नात.
7	कस्तूरबा हॉस्पिटल, मणिपाल	काळजाची शस्त्रक्रिया, न्यूरोलॉजिकल डिसऑर्डर, कार्डिओ-थॉरैसिक शस्त्रक्रिया, मूत्रपिंड प्रत्यारोपण. प्लास्टिक सर्जरी, रेडिओथॅरपी, सांधे पुरायपणान बदलप आनी हेर मुखेल दुयेंस/दुयेंसां जाचे खातीर वैजकी अधिक्षकान, जीएमसी वरवीं प्रमाणीत केल्या प्रमाणें उपचार सुविधा गोंय राज्यांतल्या सरकारी हॉस्पिटलांत उपलब्ध नात.
8	व्ही. एम. साळगांवकार वैजकी संशोधन केंद्र, वास्को	काळजाची शस्त्रक्रिया, न्यूरोलॉजिकल डिसऑर्डर, कार्डिओ-थॉरैसिक शस्त्रक्रिया, मूत्रपिंड प्रत्यारोपण. प्लास्टिक सर्जरी, रेडिओथॅरपी, सांधे पुरायपणान बदलप आनी हेर मुखेल दुयेंस/दुयेंसां जाचे खातीर वैजकी अधिक्षकान, जीएमसी वरवीं प्रमाणीत केल्या प्रमाणें उपचार सुविधा गोंय राज्यांतल्या सरकारी हॉस्पिटलांत उपलब्ध नात. गोंय राज्यांतल्या दुयेंती खातीर हिमोडायलिसिस, कोक्लियर इम्प्लांट सर्जरी 9/6/2016 सावन सुरू केल्या.
9	ग्रेस इंटेन्सिव कार्डियाक सेंटर आनी जनरल हॉस्पिटल,	गोंय राज्यातल्या दुयेंती खातीर हिमोडायलिसिस, गॅस्ट्रोएन्ट्रोलांजी

	मडगांव	
10	भुरग्यांचें ऑर्थोपेडीक सेंटर, मुंबय	जी. एम. सी. त उपलब्ध नाशिल्ल्यो बालरोग सुविधा,
11	कांपाल क्लिनिक, पणजी	थॉरेसिक व्हॅस्कुलर शस्त्रक्रिया, आघात जतनाय, नवजात शिशू अतिदक्षताय कॅर युनीट, अतिदक्षताय कॅर युनीट, बाल अतिदक्षताय कॅर युनीट.
12	बेळगांव कॅन्सर हॉस्पिटल प्रा. लि. बेळगांव	रेखीव (लिनर) ऑसिलरेशन आदारीत उपचार आनी इंटरकॉन्व्हिटररी रेडिओथॅरपी
13	गांवस चाल्ड कॅर हॉस्पिटल, म्हापशें	बालरोग आयसीयू, नवजात शिशू अतिदक्षताय कॅर युनीट
14	विहजन मल्टीस्पेशलिटी हॉस्पिटल, म्हापशें	(1) अतिदक्षताय कॅर युनीट, सर्जिकल इन्टेन्सिव कॅर युनीट, गॅस्ट्रोएन्टेरोलॉजी प्रक्रिया आनी थॉरेसिक आनी रक्तवाहिन्यो शस्त्रक्रिया. (2) विट्रियो रेटिनल सर्विस आनी ओरबीट/ओकुप्लास्टी (3) अवयव प्रत्यारोपण अधिनेम 14/01/15 अंतर्गत हिमोडायलिसिस कॅराटोप्लास्टी शस्त्रक्रिया
15	व्हिंटेज हॉस्पिटल आनी वैजकी संशोधन केंद्र प्रा. लि. , सांत ईनेज, पणजी-गोंय	व्हेंटिलेटरी कॅर आनी हिमोडायलिसिस
16	उसगांवकार चिल्ड्रन हॉस्पिटल आनी एनआयसीयू, फोंडें	बालरोग आयसीयू, नवजात शिशू अतिदक्षताय कॅर युनीट
17	आर.जी. स्टोन हॉस्पिटल, पर्वरी	मुत्रपिंड निकामी(रेनल फेलियर) जाल्ल्या प्रकरणांत हिमोडायलिसिस.
18	सावयकार क्लिनिक आनी नर्सिंग होम, फोंडें	मुत्रपिंड निकामी (रेनल फेलियर) जाल्ल्या प्रकरणांत हिमोडायलिसिस.
19	क्लासिक हॉस्पिटल, मडगांव	नवजात शिशू अतिदक्षताय कॅर
20	विश्व संजिवनी भलायकी केंद्र, मल्टीस्पेशलिटी हॉस्पिटल, वास्को-द-गामा	डायलिसिस - दर म्हयन्याक 12 डायलिसिसा खातीर दर डायलिसिसाक रु. 1300/-
21	रॉयल हॉस्पिटल, मडगांव	वयल्या प्रमाणें

22	मंगळूर इन्स्टिट्यूट ऑन्कोलॉजी हॉस्पिटल, मंगळूर	वैजकी ऑन्कोलॉजी, सर्जिकल ऑन्कोलॉजी आनी किरणोत्सर्गी (रेडीयेशन) ऑन्कोलॉजी
23	एस्टर सीएमआय हॉस्पिटल, बंगळूरू	अस्थिमज्जा प्रत्यारोपण (बोन मॅरो)
24	प्रसाद नेत्रालय, उडुपी	ऑप्थाल्मीक
25	एएसजी आय हॉस्पिटल, करंजाळे-गोंय	नेत्रशास्त्रीय (ऑप्थाल्मोलॉजिकल)
26	ग्लोबल हेल्थकेअर बंगळूरू	सायबर नाइफ, लोकाचार (ईथोस), टोमोथॅरपी, न्यूक्लियर मॅडिसिन, बोन मॅरो प्रत्यारोपण, लिव्हर प्रत्यारोपण, रोबोटिक सर्जरी पॅकेजीस.

जोडणी- IV
ज्या हॉस्पिटलांनी रीण सुविधा उपलब्ध ना

अनु क्र.	हॉस्पिटलाचें नांव	निदान (उपचार)
1	मद्रास वैजकी मिशन हॉस्पिटल, चेन्नाय	काळजाची शस्त्रक्रिया, न्यूरोलॉजिकल डिसऑर्डर, कार्डिओ-थॉरॅसिक शस्त्रक्रिया, मूत्रपिंड प्रत्यारोपण. प्लास्टिक सर्जरी, रेडिओथॅरपी, सांधे पुरायपणान बदलप आनी हेर मुखेल दुयेंस/दुयेंसां जाचे खातीर वैजकी अधिक्षकान, जीएमसी वरवीं प्रमाणीत केल्या प्रमाणें उपचार सुविधा गोंय राज्यांतल्या सरकारी हॉस्पिटलांत उपलब्ध नात.
2	जसलोक हॉस्पिटल, मुंबय	वयल्या प्रमाणें
3	वानलेस हॉस्पिटल, मिरज	वयल्या प्रमाणें
4	केईएम हॉस्पिटल, मुंबय	वयल्या प्रमाणें
5	बॉम्बे हॉस्पिटल, मुंबय	वयल्या प्रमाणें
6	पी. डी. हिंदुजा हॉस्पिटल, मुंबय	वयल्या प्रमाणें
7	सायन हॉस्पिटल, मुंबय	काळजाची शस्त्रक्रिया, न्यूरोलॉजिकल डिसऑर्डर, कार्डिओ-थॉरॅसिक शस्त्रक्रिया, मूत्रपिंड प्रत्यारोपण.

		प्लास्टिक सर्जरी, रेडिओथॅरपी, सांधे पुरायपणान बदलप आनी हेर मुखेल दुयेंस/दुयेंसां जाचे खातीर वैजकी अधीक्षकान, जीएमसी वरवीं प्रमाणीत केल्या प्रमाणें उपचार सुविधा गोंय राज्यांतल्या सरकारी हॉस्पिटलांत उपलब्ध नात.
8	वाडिया हॉस्पिटल, मुंबय	वयल्या प्रमाणें
9	जे. जे. हॉस्पिटल, मुंबय	वयल्या प्रमाणें
10	जोहरी नर्सिंग होम, मुंबय	बालरोग सुविधा ज्यो गोंय वैजकी म्हाविद्यालयांत उपलब्ध नात.
11	बी. एल. कपूर मेमोरियल हॉस्पिटल, 5, पुसा रोड, नवी दिल्ली	कार्डिओलॉजी, कार्डिओ थॉरॅसिक आनी व्हॅस्कुलर सर्जरी, सर्जरी, नेफ्रोलॉजी, निओनॅटोलॉजी, पेडियाट्रिक्स, पेडियाट्रिक सर्जरी, न्यूक्लियर मेडिसिन, बोन मॅरो ट्रान्सप्लांट ट्रीटमेंट.
12	वॉकहार्ट हॉस्पिटल, मुंबय	बालरोगशास्त्र, बालरोग काळजाची शस्त्रक्रिया, नेत्र शस्त्रक्रियेंतली खाशेलपणां म्हळ्यार कॉर्निया आनी कॅराटोप्लास्टी, विट्रिओरेटिनल सर्विस आनी काचबिंदू सेवे वांगडाच सामान्य कार्डिओलॉजी आनी कार्डिओथॉरॅसिक शस्त्रक्रिया
13	टाटा मेमोरियल हॉस्पिटल, मुंबय	कर्करोगाचेर उपचार
14	एशियन कॅन्सर इन्स्टिट्यूट, कुंबाला हिल हॉस्पिटल, दक्षिण मुंबय	सर्जिकल ऑन्कोलॉजी प्रक्रिया प्रकरणांनी, डॉ. मंदार टिळक हांणी योग्य प्रमाणीत केल्या उपरांत आनी वैजकी अधीक्षकान, जीएमसी वरवीं प्रतिस्वाक्षरी केल्या उपरांत सर्जिकल ऑन्कोलॉजिस्ट कडेन उपचार सुविधा उपलब्ध नात.
15	मणिपाल हॉस्पिटल, बंगळूरू	कार्डिओलॉजी, कार्डिओ-थॉरॅसिक सर्जरी, नेफ्रोलॉजी, युरोलॉजी.
16.	फोर्टिस हॉस्पिटल, बंगळूरू	कार्डिओ-व्हॅस्कुलर सर्जरी, पेडियाट्रिक कार्डिओलॉजी आनी हेर अशे उच्च दर्जाचे उपचार जे जीएमसींत उपलब्ध नात
17	रुबी हॉल क्लिनिक, पुणे	जीएमसी आनी राज्य सरकारा अंतर्गत हेर हॉस्पिटलांत उपलब्ध नाशिल्ली सुपरस्पेशालिटी.

18	शंकरा नेत्रालय हॉस्पिटल, चेन्नाय	दोळ्यांच्या जतनायें खातीर सुपर स्पेशलिटी (ऑप्थाल्मीक सुपर स्पेशलिटीस)
19.	ग्लोबल हॉस्पिटल, मुंबय	जठाराची शस्त्रक्रिया कार्या आनी प्रत्यारोपण शस्त्रक्रिया (गॅस्ट्रो सर्जिकल वर्क्स आनी ट्रान्सप्लांट सर्जरी)

जोडणी- V
फॉर्म - A
वैजकी प्रमाणपत्र

हैं प्रमाणीत करता की दुयेंती.....
..... हे त्रास सोसता
..... जाच्या उपचारा खातीर सुविधा ह्या राज्यांत उपलब्ध नात. ताका
लागून दुयेंतीक ह्या राज्या भायर अशी सुविधा घेवपाचो सल्लो दितात.

.....
वैजकी अधिकाची सय
गोंय वैजकी महाविद्यालय

कार्यालयीन शिक्को.

जोडणी- VI
फॉर्म ' B'
येणावळ प्रमाणपत्र

हैं प्रमाणीत करता की फाटल्या 15 (पंदरा)
वर्सां सावन राबित्याक आशिल्लो गोंयचो कायमस्वरुपी रहिवासी आसा आनी ताचो/तिचो राबितो
..... घर क्र प्रभाग
..... गांव ,तालुको.....
..... आनी ताची/तिची आनी कुटुंबांतल्या वांगड्यांची सगळ्या स्रोतांतल्यान मेळपी
येणावळ वर्साक 1,50,000/- रूपया परस चड ना.

फुडें प्रमाणीत करता की
मतदार आसा आनी ताचें/तिचें नांव अनु क्र..... मतदारांची वळेरी/कायम
रेशन कार्ड क्रमांक ह्या कार्यालयांत सांबाळिल्लें आसा.

अशें प्रमाणीत करता की.....
.....अल्पवयीन भुरग्याचो पालक/सांबाळ करपी (पालकत्व) मतदार आसून ताचें नांव
अनु क्र..... मतदारांची वळेरी/कायम रेशन कार्ड क्रमांक
..... ह्या कार्यालयांत सांबाळिल्ले आसा.

.....
सय
मामलेदार

कार्यालयीन शिक्को

जोडणी-VII

दुयेंतीचो हालींचो
पासपोर्ट आकाराचो
फोटो चिकटोवप

फॉर्म ' C '

(मॅडिकलेम येवजणे अंतर्गत स्व-उपचारा खातीर अर्ज)

नांव :

नामो :

तारीख :

दुरभास क्र

सेवेक,
भलायकी सेवा संचालक
मॅडिकलेम सॅल,
कांपाल, पणजी, गोंय.

विशय: मॅडिकलेम येवजणे अंतर्गत उपचार.

भोवमानेस्त,

येवजणे अंतर्गत गरजे प्रमाणें म्हाका (सुवात) वैजकी
उपचारा खातीर हांगा (हॉस्पिटलाचें नांव). फुडें वचचें पडटा, हांव हांचे
वांगडा सकयल दिल्ली प्रमाणपत्रां सादर करतां: -

ह्या राज्यांत म्हज्या उपचारा खातीर सुविधा उपलब्ध नात, अशें गोंय वैजकी महाविद्यालयाच्या वैजकी
अधिका कडल्यान प्रमाणपत्र.

म्हज्या कुटुंबाच्या वांगड्यांची वट्ट येणावळ वर्साक रु.1, 50,000/- परस चड ना आनी हांव फाटल्या 15
(पंदरा) वर्सां सावन गोंयचो कायमस्वरूपी रहिवासी आसा आनी म्हजी मतदार वळेरेत नोंदणी आसा हें
प्रमाणीत करपी मामलेदाराचें प्रमाणपत्र.

वा

दुयेंती राज्य सरकाराचो निवृत्त कर्मचारी आसा हाची खात्री करपी पी.पी.ओ.बेअरिंग क्रमांकाची
..... प्रमाणीत प्रत.

जर म्हाका..... (हॉस्पिटलाचें नांव) वैजकी उपचाराक लागून
हॉस्पिटलांत दाखल करपा खातीर शिफारस करपी पत्र तात्काळ जारी केल्यार हांव तुमचो उपकारी
रावतलो.

तुमचो विश्वासू,

()

वयर जोडिल्ले प्रमाणें

जोडणी – VIII

दुयेंतीचो हालींचो
पासपोर्ट आकाराचो
फोटो चिकटोवचो

फॉर्म ‘ D ’

(दुयेंती अल्पवयीन आशिल्ल्यान दुयेंती वतीन मेडिकलेमा अंतर्गत उपचारा खातीर अर्ज सादर करचो)

नांव :

नामो :

:

तारीख :

दुरभास क्र. :

सेवेक,
भलायकी सेवा संचालक
मॅडिकलेम सॅल,
कांपाल, पणजी, गोंय.

भोवमानेस्त,

म्हजो(नातें संबदी)
.....(दुयेंतीचें नांव) येवजणे अंतर्गत गरजे प्रमाणें
.....(हॉस्पिटलाचें नांव) वैजकी उपचारा दिवंक
..... (सुवात) व्हरपा खातीर सकयल दिल्ले दाखले सादर करतात: -

1. ह्या राज्यांत ताच्या/तिच्या उपचारा खातीर सुविधा उपलब्ध ना अशें गोंय वैजकी महाविद्यालय बांबोळेच्या वैजकी अधिका कडल्यान प्रमाणपत्र.
2.(तालुको) च्या मामलेदारा कडल्यान प्रमाणीत करता की म्हज्या तांच्या कुटुंबाची/येणावळ वर्साक रु. 1, 50,000/- परस चड ना तो/ती मतदार वळेरेंत नोंदणीकृत आसा, अल्पवयीन आसल्यार, लागू ना.
3. श्री/श्रीमती/कु. हे गोंयचें कायमस्वरूपी रहिवासी आसा आनी फाटल्या 15 (पंदरा) वर्सां सावन गोंयांत राबित्याक आसात.

वा

दुयेंती राज्य सरकाराचो निवृत्त कर्मचारी आसा हाची खात्री करपी पी.पी.ओ. बेअरिंग क्रमांकाची
..... प्रमाणीत प्रत.

जर ताका/तिका..... (हॉस्पिटलाचें नांव)
.....(सुवात) वैजकी उपचाराक लागून हॉस्पिटलांत दाखल करपा खातीर
शिफारस करपी पत्र तात्काळ जारी केल्यार हांव तुमचो उपकारी रावतलो.

तुमचो विश्वासू

()

वयर जोडिल्लें प्रमाणें

जोडणी - IX

न. डीएचएस/एमईडी/एफ- -/24-25/
गोंय सरकार,
भलायकी सेवा संचालनालय,

कांपाल, पणजी-गोंय
तारीख: / /2025.

फॉर्म 'E'

(उपचार आनी फारीकणी संदर्भात हॉस्पिटल/दुयेंतीक दिवपाचें हमीपत्राचें स्वरूप)

सेवेक,
वैजकी संचालक,

भौमानेस्त,

हे प्रमाणीत करता की _____, पिरायेची
_____ वर्सा गोंय सरकाराच्या मॅडिकलेम येवजणे अंतर्गत लाभ घेवपाक पात्र आसा.

मॅडिकलेम येवजणे अंतर्गत दरेक दुयेंसा फाटल्यान प्रतिपुर्ती रूपया _____/-

(_____) वा सकयल दिल्ल्या गजालीं संदर्भात जे
उण्यांत उणें आसा, ते प्रत्यक्ष हॉस्पिटलाच्या खर्चा पुरतें मर्यादीत आसतलें:-

- 1) रूम बोर्ड आनी नर्सिंग खर्चाचो अधिभार आसल्यार, दर दिसा रूपया 250/- मेरेन मर्यादीत आसा;
- 2) आय.सी.यू.
- 3) सर्जन आनी अँनेस्थेसिस्ट हांची फी;
- 4) अँनेस्थेसिया, रगत, ऑक्सिजन, ऑपरेशनाची धमकी, शल्यक्रिया उपकरणां;
- 5) निदान साहित्य आनी क्ष-किरण;
- 6) वैजकी वेवसायिकाची सल्लागार आनी तज्ञांची फी;
- 7) वखदां आनी वखदांचे पदार्थ (मॅडीसीन अँड ड्रग्स).

आमी गोंय वैजकी म्हाविद्यालयाच्या वैजकी अधीक्षकान तारीख _____त जारी केल्ल्या
प्रमाणपत्राची झेरॉक्स प्रत जोडल्या आनी तुमचीं बिलां मेळ्ळ्यार तुमकां रूपया _____/-

(_____) मेरेन परतफेड करपाचें उतर
दितात.

उपकार करून ताका/तिका सामान्य वर्गांत दाखल करात आनी गरजेचो उपचार करात आनी दुयेंती
कडल्यान योग्य रितीन सय केल्लो दावो आनी तुमची बिलां सुटावी करपा खातीर आमकां धाडात.
नेमणुकेची फुडली तारीख आमच्या संदर्भा खातीर दुयेंतीक कळोवंक शकता.

अपेक्षेन तुमचे उपकार मानतात.

तुमचो विश्वासू

(_____)
भलायकी सेवा संचालक

प्रती:

टीप: ताका / तिका फुडें सल्लो दितात की गोंय राज्या भायर मान्यताय प्राप्त हॉस्पिटलांतल्यान उपचार
करपी दोतोरान ताका / तिका फाटल्या उपचारा खातीर परतून आपयल्यार ताणें/तिणें परत तपासणी /
परत – उपचारा खातीर संबंदीत उपचार करपी दोतोरा कडल्यान नवें प्रमाणपत्र घेवंक जाय.